

PÁLI PRIMER

Lily de Silva M.A.,Ph.D.
Fordította Béres Attila

TARTALOMJEGYZÉK

Kiejtési útmutató.....	4
Első lecke.....	7
Férfi nemű főnevek -a végződésel (Alanyeset)	
Második lecke.....	11
Férfi nemű főnevek -a végződésel (Tárgyeset)	
Harmadik lecke.....	15
Férfi nemű főnevek -a végződésel (Eszközhatározói eset)	
Negyedik lecke.....	19
Férfi nemű főnevek -a végződésel (Helyhatározói eset)	
Ötödik lecke.....	23
Férfi nemű főnevek -a végződésel (Részes eset)	
Hatodik lecke.....	27
Férfi nemű, -a végződésű főnevek ragozása (Birtokos eset)	
Hetedik lecke.....	30
Férfi nemű, -a végződésű főnevek ragozása (Helyhatározói eset)	
Nyelvtani összefoglalás (1-7).....	34
A főnevek nyolc esete	
Nyolcadik lecke.....	36
Férfi nemű, -a végződésű főnevek ragozása (Megszólító eset, Áttekintés)	
Kilencedik lecke.....	41
A melléknévi igenév (<i>Hogyan?</i>)	
Tizedik lecke.....	45

A főnévi igenév	
Tizenegyedik lecke.....	48
A folyamatos melléknévi Igenév	
Tizenkettedik lecke.....	53
Igeragozás - Jelenidő, elbeszélő mód	
Tizenharmadik lecke.....	56
Igeragozás - Jelenidő, elbeszélő mód	
Tizennegyedik lecke.....	61
Jövő idő	
Tizenötödik lecke.....	65
Feltételes mód	
Tizenhatodik lecke.....	69
Felszólító mód	
Tizenhetedik lecke.....	72
A múlt idő	
Tizennyolcadik lecke.....	76
Nőnemű főnevek ragozása (-ã végződésű)	
Tizenkilencedik lecke.....	80
Múltidejű melléknévi igenév	
Huszdik lecke.....	86
Nőnemű, -i hangra végződő főnevek ragozása	
Huszonegyedik lecke.....	90
A folyamatos melléknévi Igenév (folytatás)	
Huszonkettedik lecke.....	95
A beálló melléknévi igenév	

Huszonharmadik lecke.....	98
Műveltetés	
Huszonnegyedik lecke.....	101
Nőnemű, -u hangra végződő főnevek ragozása	
Huszonötödik lecke.....	104
Férfi nemű, -i hangra végződő főnevek ragozása	
Huszonhatodik feladat.....	108
Férfinemű, -i hangra végződő főnevek ragozása	
Huszonhetedik lecke.....	111
Férfinemű, -u hangra végződő főnevek ragozása	
Huszonnyolcadik lecke.....	115
Férfi nemű, -u / -ar végződésű főnevek	
Huszonkilencedik lecke.....	120
Semleges nemű, -i végződésű főnevek ragozása	
Harmincadik lecke.....	125
A -vantu és -mantu szótagokra végződő melléknevek ragozása	
Harmincegyedik lecke.....	130
Személyes névmások ragozása	
Harminckettedik feladat.....	133
Névmások ragozása	
Szótár (Igék).....	141
Szótár (Pāli - Magyar).....	147
Szótár (Magyar - Pāli).....	159

KIEJTÉSI ÚTMUTATÓ

ÁBÉCÉ

a ā i ī u ū e o ṁ k kh g gh ṇ c ch j jh ñ ṭ ṭh ḍ ḍh ṇ t th d dh n p ph b bh m y r l ḷ v s h

BETŰKÉSZLET

A pāli nyelv elsősorban beszélt nyelv volt, nem tudunk saját betűkészletéről. Azokban az országokban, ahol a pālit tanulmányozzák, az adott ország írásrendszerében használják a nyelvet. Tehát például Indiában a Nāgārī, Srí Lankán a szinhala, Burmában a burmai, és Thaiföldön a khmer vagy thai rendszer szolgál erre. A Londoni székhelyű Pali Text Society latin betűket használ az írására, és ez a rendszer mára nemzetközi elismerésnek örvend. Észrevehetjük majd, hogy a magyar nyelv rendelkezik szinte az összes hanggal amire szükségünk van a pāli nyelvtanulás során. Tehát az ī hang akár í betűvel is jelölhető volna, ahogy a j hang is jelölhető lenne dzs hanggal. Ezt a fonetikus módszert bizonyos könyvek oldalain láthatjuk is, például a Cūlasīhanāda Sutta így lesz Csúlaszíhanāda Szutta, vagy a Satipaṭṭhāna Sutta pedig Szatipatthāna Szutta.

A nemzetközi szabványokhoz azért tartottam mégis fontosnak ragaszkodni, mert az internet használata jelentősen megkönnyíti a tanulási folyamatot, így érdemes a tanulónak a bevett nemzetközi jelölésmódot ismerni meg, amivel a pālival foglalkozó honlapokon eligazodhat.

A pāli betűkészlet 41 betűből – 8 magánhangzóból és 33 mássalhangzóból áll.

Magánhangzók:

Rövid: a, i, u

Hosszú: ā, ī, ū,

Közepes: e, o

Mássalhangzók:

Gutturális: k, kh, g, gh, ṅ

Palatális: c, ch, j, jh, ñ

Cerebrális: ṭ, ṭh, ḍ, ḍh, ṇ

Dentális: t, th, d, dh, n

Labiális: p, ph, b, bh, m

Egyéb: y, r, l, v, s, h, ḷ, ṃ

Az m̄/m̄/ŋ ugyanazt az ng hangot jelöli, a különbség csupán a jelzés szokása.

A magánhangzók közül az a, i, u rövid, az ā, ī, ū pedig hosszú. Az e és o hangzók közepes hosszúak, tehát kettős mássalhangzó előtt rövidek, pl. mettā (mettá), khetta (khetta), koṭṭha (kottha), sotthi (szotthi), de egy mássalhangzó előtt hosszúak pl. deva (déva), senā (széná), loka (lóka), odana (ódana).

KIEJTÉS

Rövid hangzók

a ejtése, akár ö az **ötlet** szóban [e]*

i ejtése, akár i az **ibolya** szóban [i]

u ejtése, akár u az **uszoda** szóban [u]

Közepes hangzók

e ejtése, akár e, é az **ebéd** és **élet** szóban [e], [e:]

o ejtése, akár o, ó az **otthon** és **óra** szóban [o], [o:]

Hosszú hangzók

ā ejtése, akár á az **álm** szóban [a:]

ī ejtése, akár í a **nyíl** szóban [i:]

ū ejtése, akár ú a **nyúl** szóban [u:]

Mássalhangzók

k ejtése, akár k a **kalács** szóban [k]

g ejtése, akár g a **gabona** szóban [g]

m̄ ejtése, akár m a **gomba** szóban [ŋ]**

n̄ ejtése, akár n a **banda** szóban [ŋ]**

c ejtése, akár cs a **csengettyű** szóban [tʃ]

j ejtése, akár dzs a **lándzsa** szóban [dʒ]

ñ ejtése, akár ny a **nyomda** szóban [ɲ]

ṇ ejtése, akár n az **inas** szóban [ɳ]***

ṭ ejtése, akár t a **tea** szóban [t̪]***

ḍ ejtése, akár d a **dió** szóban [d̪]***

y ejtése, akár j a **vaj** szóban [j]

s ejtése, akár sz a **szomorú** szóban [s]

Szankszrit hangok

l̄, ṛ ejtése átvezető magánhangzóként, enyhe i-szerű lecsengéssel (li, ri)

ḥ gyenge, halk torokhang, ami a szóvégi magánhangzót követi, úgy, hogy a száj

még őrzi azt a tartást, amely a magánhangzót megformálta. A sima h viszont a magyar h-hoz hasonló gyenge gégehang.

ş ejtése, akár s a **sajt** szóban

ś ejtése palatális s: a nyelv hegye lefelé hajlik, töve pedig a szájpadrást érinti

ñ ejtése, akár dny a **kardnyél** szóban

Azokban a kettős hangzóknál, ahol a második hang h (pl. ch, dh, gh, ph, th), ott a h hang is kiejtésre kerül. A megfelelő mássalhangzókkal együtt ejtendő h nem a torokban képződik, hanem azon a helyen, ahol magát az alapmássalhangzót megformáljuk (hasonlóan, mint az angol szóeleji t, d hangoknál).

*Az IPA jelölésben [e] szimbólummal jelzett hangról van szó, ami tulajdonképpen se nem a, se nem á – de az á hanghoz közelebb esik. Az [omniglot](#) oldalán lévő szöveg alapján inkább a magyar á-hoz hasonló hang használatos, lényegi különbség a és ā között az ejtés hosszában van. Tompa, elnyelt ö is megfelelőnek számít, ez indokolja a példát.

Nazális hangzókról lásd: [Nigghahita](#). Még jó példa hasonló hang képzésére maga a **hang szó.

***A ṭ, ḍ illetve ṇ hangot úgy képezzük, hogy a nyelv hegyét fölfelé hátrahajlítjuk, a fog széle helyett a fog tövével képezve a hangot.

Forrás:

[Wikipedia - Pali language](#)

[Omniglot - Pali](#)

[Nyanaponika Thera - A buddhista meditáció szíve](#) (Kiejtési útmutató)

ELSŐ LECKE

FÉRFI NEMŰ FŐNEVEK -A VÉGZŐDÉSSEL (ALANYESET)

SZÓSZEDET

Főnevek

manussa - férfi, emberi lény
nara / purisa - férfi, személy
kassaka - földműves
brāhmaṇa - brahmin, pap
putta - fiúgyermek
mātula - nagybácsi
kumāra - kisfiú
vāṇija - kereskedő
bhūpāla - király
Buddha / Tathāgata / Sugata - buddha
sahāya / sahāyaka / mitta - barát

Igék

bhāsati - beszél
pacati - főz
kasati - szánt
bhuñjati - eszik
sayati - alszik
passati - lát
chindati - vág
gacchati - megy
āgacchati - jön
dhāvati - fut

FÉRFI NEMŰ, -A VÉGZŐDÉSŰ FŐNEVEK RAGOZÁSA ALANYESET (NOMINATIVE, NOM.)

Az -o végződés járul a szótóhoz egyes szám alanyesetben, többes szám esetén pedig -ā végződéssel formáljuk az alanyesetet.

Az így ragozott főnév mondatok alanyaként használatos.

Egyes szám:

1. nara + o = naro
2. mātula + o = mātulo
3. kassaka + o = kassako

Többes szám:

1. nara + ā = narā
2. mātula + ā = mātulā
3. kassaka + ā = kassakā

JELEN IDŐ, HARMADIK SZEMÉLYŰ IGEALAK

A fenti igékben bhāsa, paca, kasa szótövek, a hozzájárult -ti rag pedig a jelen idejű, harmadik személyű egyes szám végződése. Jelen idejű többes szám harmadik személyű ragozáshoz az -nti végződés használatos.

Egyes szám	Többes szám
bhāsati - beszél	bhāsanti - beszélnek
pacati - főz	pacanti - főznek
kasati - szánt	kasanti - szántanak

PÉLDAMONDATOK**Egyes szám:**

Naro bhāsati.

Férfi beszél.

Mātulo pacati.

Nagybácsi főz.

Kassako kasati.

Földműves szánt.

Többes szám:

Narā bhāsanti.

Férfiak beszélnek.

Mātulā pacanti.

Nagybácsik főznek.

Kassakā kasanti.
Földművesek szántanak.

1. feladat

Fordítsd magyarra!

1. Bhūpālo bhuñjati.
2. Puttā sayanti.
3. Vāṇijā sayanti
4. Buddha passati
5. Kumāro dhāvati.
6. Mātulo kasati.
7. Brāhmaṇā bhāsanti.
8. Mittā gacchanti.
9. Kassakā pacanti.
10. Manusso chindati.
11. Purisā dhāvanti.
12. Sahāyako bhuñjati.
13. Tathāgato bhāsati.
14. Naro pacati.
15. Sahāyā kasanti.
16. Sugato āgacchati.

Fordítsd pālira!

1. Fiúk futnak.
2. Nagybácsi lát.
3. Buddha jön.
4. Fiúk esznek.
5. Kereskedők mennek.
6. Férfi alszik.
7. Királyok mennek.
8. Pap vág.
9. Barátok beszélnek.
10. Földműves szánt.
11. Kereskedő jön.
12. Fiúk vágnak.
13. Nagybácsik beszélnek.
14. Fiú rohan.

15. Barát beszél.

16. Buddha lát.

MÁSODIK LECKE

FÉRFI NEMŰ FŐNEVEK -A VÉGZŐDÉSSEL (TÁRGYESÉTT)

SZÓSZEDET

Főnevek

dhamma - tan, igazság
gāma - falu
kukkura / sunakha / sona - kutya
āvāṭa - gödör
sigāla - sakál
bhatta - rizs
suriya - nap
vihāra - kolostor
pabbata - hegy
rukkha - fa
odana - főtt rizs
canda - hold
patta - tál
yācaka - koldus

Igék

harati - (el)hord, (el)visz
oruhati - (le)ereszkedik
vijjhati - lelő
vandati - imád, tisztel
āharati - hoz
jācati - koldul, kér
paharati - megüt, megcsap
āruhati - megmászik, emelkedik
khaṇati - ás
rakkhati - megvéd

FÉRFI NEMŰ, -A VÉGZŐDÉSŰ FŐNEVEK RAGOZÁSA (FOLYT.) TÁRGYESET (ACCUSATIVE, ACC.)

Az -ṃ végződés járul a szótőhöz egyes szám tárgyesetben, többes szám esetén pedig -e végződéssel formáljuk a tárgyesetet. Az így ragozott főnév mondatok tárgyaként, vagy mozgások céljaként, érkezési helyhez is használatos.

Egyes szám:

1. nara + ṃ = naraṃ
2. mātula + ṃ = mātulaṃ
3. kassaka + ṃ = kassakaṃ

Többes szám:

1. nara + e = nare
2. mātula + e = mātule
3. kassaka + e = kassake

PÉLDAMONDATOK

Egyes szám:

Putto naraṃ passati.

Fiú férfit lát.

Brāhmaṇo mātulaṃ rakkhati.

Pap nagybácsit véd meg.

Vāṇijo kassakaṃ paharati.

Kereskedő földművest üt meg.

Többes szám:

Puttā nare passanti.

Fiúk férfiakat látnak.

Brāhmaṇā mātule rakkhanti.

Papok nagybácsikat védenek.

Vāṇijā kassake paharanti.

Kereskedők földműveseket ütnek.

2. feladat

Fordítsd magyarra!

1. Tathāgato dhammaṃ bhāsati.
2. Brāhmaṇā odanaṃ bhuñjanti.
3. Manusso suriyaṃ passati.
4. Kumārā sigāle paharanti.
5. Yācakā bhattaṃ yācanti.
6. Kassakā āvāṭe khaṇanti.
7. Mitto gāmaṃ āgacchati.
8. Bhūpālo manusse rakkhati.
9. Puttā pabbataṃ gacchanti.
10. Kumāro Buddhaṃ vandati.
11. Vāṇijā patte āharanti.
12. Puriso vihāraṃ gacchati.
13. Kukkurā pabbataṃ dhāvanti.
14. Sigālā gāmaṃ āgacchanti.
15. Brāhmaṇā sahāyake āharanti.
16. Bhūpālā sugataṃ vandanti.
17. Yācakā sayanti.
18. Mittā sunakhe haranti.
19. Putto candamaṃ passati.
20. Kassako gāmaṃ dhāvati.
21. Vāṇijā rukkhe chindanti.
22. Naro sigālaṃ vijjhati.
23. Kumāro odanaṃ bhuñjati.
24. Yācako soṇaṃ paharati.
25. Sahāyakā pabbate āruhanti.

Fordítsd pālira!

1. Férfiak kolostorba mennek.
2. Földművesek hegyet másznak.
3. Papok rizst esznek.
4. A Buddha látja a fiúkat.
5. Nagybácsik tálakat vesznek el.
6. Fiú megvédi a kutyát.
7. Király buddhát tisztel.
8. Kereskedő hoz egy fiút.
9. Barátok papnak tisztelegnek.
(megj.: pap/brahmin a tisztelgés tárgya)

10. Koldusok rizst kérnek.
11. Kereskedők sakált lőnek.
12. Fiúk hegyet másznak.
13. Földműves a faluba fut.
14. Kereskedő rizst főz.
15. Fiúk nagybácsikat imádnak.
16. Királyok védelmezik az embereket.
17. Buddha jön a kolostorba.
18. Emberek ereszkednek le.
19. Földművesek gödröt ásna.
20. Kereskedő rohan.
21. A kutya látja a holdat.
22. Fiúk fákat másznak.
23. Pap tálat hoz.
24. A koldus alszik.
25. Király látja a Buddhát.

HARMADIK LECKE

FÉRFI NEMŰ FŐNEVEK -A VÉGZŐDÉSSEL (ESZKÖZHATÁROZÓI ESET)

SZÓSZEDET

Főnevek

ratha - szekér, fogat

pāda - láb

sāvaka - tanítvány

assa - ló

pāsāṇa - kő, szikla

cora - tolvaj

sakaṭa - talicska

magga - ösvény

samaṇa - szerzetes

miga - szarvas

kakaca - fűrész

paṇḍita - bölcs

hattha - kéz

dīpa - sziget, lámpa

sagga - mennyország

sara - nyíl

khagga - kard

FÉRFI NEMŰ, -A VÉGZŐDÉSŰ FŐNEVEK RAGOZÁSA (FOLYT.) ESZKÖZ- ÉS TÁRSHATÁROZÓ ESET (INSTRUMENTAL, INS.)

Az -ena végződés járul a szótóhoz egyes szám eszközhatározói esetében, többes szám esetén pedig -ehi végződéssel formáljuk a tárgyesetet. Az -ebhi régies végződés is használatos.

Az így ragozott főnév a mondatok eszközeként szerepel, a magyar "-val/vel" ragozás, "által", és "keresztül" szavak jelentéseinek megfelelően azt fejezi ki, hogy egy cselekvés vagy történés az adott főnév révén vált lehetővé, vagy annak segítségével valósult meg.

Egyes szám:

1. nara + ena = narena (ember által)
2. mātula + ena = mātulena (nagybácsival)
3. kassaka + ena = kassakena (földművesen át/keresztül)

Többes szám:

1. nara + e[b]hi = nare[b]hi (emberek által)
2. mātula + e[b]hi = mātule[b]hi (nagybácsikkal)
3. kassaka + e[b]hi = kassake[b]hi (földműveseken át/keresztül)

Ezzel az eszközhatározói esettel járnak együtt a saddhiṃ / saha szavak, amik a 'valamivel' kifejezéshez használatosak. Általában nem használják őket élettelen dolgokat jelölő főnevekkel.

PÉLDAMONDATOK

Egyes szám:

Samaṇo narena saddhiṃ gāmaṃ gacchati.

A szerzetes férfiakkal megy faluba.

Putto mātulena saha candam passati.

A fiú nagybátyjával látja a holdat.

Kassako kakacena rukkhamaṃ chindati.

A földműves fűrészszel vág fát.

Többes szám:

Samaṇā narehi saddhiṃ gāme gacchanti.

A szerzetesek férfiakkal mennek falvakba.

Puttā mātulehi saha cande passanti.

A fiúk nagybácsikkal látnak holdakat.

Kassakā kakacehi rukkhē chindanti.

A földművesek fűrészekkel vágnak fákat.

3. feladat

Fordítsd magyarra!

1. Buddho sāvakehi saddhiṃ vihāraṃ gacchati.
2. Puriso puttēna saha dīpaṃ dhāvati.

3. Kassako sarena sigālaṃ vijjhati.
4. Brāhmaṇā mātulena saha pabbataṃ āruhanti.
5. Puttā pādehi kukkure paharanti.
6. Mātulo puttehi saddhiṃ rathena gāmaṃ āgacchati.
7. Kumārā hatthehi patte āharanti.
8. Coro maggena assaṃ harati.
9. Kassako āvāṭaṃ oruhati.
10. Bhūpālā paṇḍitehi saha samaṇe passanti.
11. Paṇḍito bhūpālena saha Tathāgataṃ vandati.
12. Puttā sahāyena saddhiṃ odanaṃ bhuñjanti.
13. Vāṇijo pāsāṇena migam paharati.
14. Sunakhā pādehi āvāṭe khaṇanti.
15. Brāhmaṇo puttena saha suriyam vandati.
16. Kassako soṇehi saddhiṃ rukkhe rakkhati.
17. Sugato sāvakehi saha vihāraṃ āgacchati.
18. Yācako pattenā bhattaṃ āharati.
19. Paṇḍitā saggam gacchanti.
20. Kumārā assehi saddhiṃ gāmaṃ dhāvanti.
21. Coro khaggena naraṃ paharati.
22. Vāṇijo sakaṭena dīpe āharati.
23. Assā maggena dhāvanti.
24. Sigālā migehe saddhiṃ pabbataṃ dhāvanti.
25. Bhūpālo paṇḍitena saha manusse rakkhati.

Fordítsd pālira!

1. A szerzetes Buddhát lát barátta.
2. Tanítványok a Buddhával mennek a kolostorba.
3. A ló hegyre fut kutyákkal.
4. A fiú kóvel üti meg a lámpát.
5. Kereskedők nyállal lónek szarvast.
6. Földművesek kézzel ásnak gödröket.
7. Fiúk nagybácsikkal, szekéren mennek kolostorba.
8. A pap egy barátta főz rizst.
9. A király bölcsekkel védi a szigetet.
10. Királyok fiúkkal tisztelnek szerzeteseket.
11. Tolvajok lovakat hoznak a szigetre.
12. Tanítványok férfiakkal másznak hegyeket.

13. Kereskedők földművesekkel vágnak fákat.
14. A koldus egy baráttal ás gödröt.
15. A pap nagybácsikkal látja a holdat.
16. A tolvaj karddal üti meg a lovat.
17. Fiú tálban hoz rizst.
18. Fiúk hegyre rohannak kutyákkal.
19. Kereskedők jönnek a faluba földművesekkel.
20. Nagybácsik szekéren jönnek a kolostorba fiúkkal.
21. Sakálok rohannak az ösvényen át a hegyre.
22. Kutyák a lábaikkal ásnak.
23. Az ember fűrészszel hord a kezében.
24. Szerzetesek a mennybe mennek.
25. A Buddha tanítványokkal jön a faluba.

NEGYEDIK LECKE

FÉRFI NEMŰ FŐNEVEK -A VÉGZŐDÉSSEL (HELYHATÁROZÓI ESET)

SZÓSZEDET

Főnevek

dhīvara - halász
amacca - miniszter
dāraka - gyermek
sappa - kígyó
sopāna - lépcső
maccha - hal
upāsaka - világi követő
sāṭaka - ruha, öltözék
pañha - kérdés
sūkara / varāha - malac
piṭaka - kosár
pāsāda - palota
rajaka - mosó
suka / suva - papagáj

Igék

patati - leesik
ḍasati - harap
khādati - étkezik
nikkhamati - elhagy
dhovati - mos
pucchati - kérdez
hanati - gyilkol
icchati - kíván, szeretne
pakkosati - hív, rendel, idéz
otarati - leereszkedik

FÉRFI NEMŰ, -A VÉGZŐDÉSŰ FŐNEVEK RAGOZÁSA (FOLYT.) “HONNAN?” HELYHATÁROZÓI ESET (ABLATIVE, ABL.)

Az -ā / -mhā / -smā végződésekkel képezhető határozói eset egyes számban. Többes szám esetén pedig -ehi végződéssel képezhető ez az eset. Az -ebhi egy régies végződés, de szintén használatos.

Egyes szám:

1. nara + ā / mhā / smā = narā / naramhā / narasmā (Embertől/ről)
2. mātula + ā / mhā / smā = mātulā / mātulamhā / mātulasmā
(Nagybácsitól/ról)
3. kassaka + ā / mhā / smā = kassakā / kassakamhā / kassakasmā
(Földművestől/ről)

Többes szám:

1. nara + e[b]hi = nare[b]hi (Emberektől/ről)
2. mātula + e[b]hi = mātule[b]hi (Nagybácsiktól/ról)
3. kassaka + e[b]hi = kassake[b]hi (Földművesektől/ről)

PÉLDAMONDATOK

Egyes szám:

Yācako naramhā bhattam yācati.

Koldus az embertől rizst kér.

Putto mātulamhā pañham pucchati.

A fiú nagybácsitól kérdést kérdez.

Kassako rukkhasmā patati.

Földműves fáról esik le.

Többes szám:

Yācakā narehi bhattam yācanti.

Koldusok az emberektől rizst kérnek.

Puttā mātulehi pañhe pucchanti.

A fiúk nagybácsiktól kérdéseket kérdeznek.

Kassakā rukkhehi patanti.

Földművesek fákról esnek le.

4. feladat

Fordítsd magyarra!

1. Corā gāmamhā pabbataṃ dhāvanti.
2. Dārako mātulasmā odanaṃ yācati.
3. Kumāro sopānamhā patati.
4. Mātulā sātāke dhovanti.
5. Dhīvarā piṭakehi macche āharanti.
6. Upāsakā samaṇehi saddhiṃ vihārasmā nikkhamanti.
7. Brāhmaṇo kakacena rukkhaṃ chindati.
8. Kumārā mittehi saha bhūpālaṃ passanti.
9. Vāṇijo assena saddhiṃ pabbatasmā oruhati.
10. Yācako kassakasmā soṇaṃ yācati.
11. Sappā pabbatehi gāmaṃ otaranti.
12. Amaccā sarehi mige vijjhanti.
13. Coro gāmamhā sakaṭena sātāke harati.
14. Bhūpālo amaccehi saddhiṃ rathena pāsādaṃ āgacchati.
15. Sūkarā pādehi āvāṭe khaṇanti.
16. Kumāro saḥāyakehi saha sātāke dhovati.
17. Samaṇā gāmamhā upāsakehi saddhiṃ nikkhamanti.
18. Kukkuṛo piṭakamhā macchaṃ khādanti.
19. Mitto puttamhā sunakhaṃ yācati.
20. Buddho sāvake pucchati.
21. Amaccā paṇḍitehi paṇhe pucchanti.
22. Rajako saḥāyena saha sātakaṃ dhovati.
23. Macchā piṭakamhā patanti.
24. Corā pāsāṇehi varāhe paharanti.
25. Amacco pāsādamhā suvaṃ āharati.

Fordítsd pālira!

1. Lovak faluból rohannak a hegyre.
2. Kereskedők a szigetről világi követőkkel jönnek a kolostorba.
3. Tolvajok disznókat lónek nyilakkal.
4. A világi követő a dhammáról kérdez a szerzetestől.
5. A gyerek egy baráttal esik le a kőről.
6. A kutya megharapja a gyereket.
7. Miniszterek a királlyal menekülnek a palotából.

8. Az ember szarvast hoz a szigetről.
9. A földműves leereszkedik a fáról.
10. Kutya ösvényen át rohannak lovakkal.
11. Fiúk lámpát vesznek (el) a kereskedőtől.
12. A tolvaj leereszkedik a lépcsőn.
13. Kereskedők hegyről hoznak papagájokat.
14. A ló lábbal üti meg a kígyót.
15. A nagybácsik barátokkal szerzeteseket lát a hegyről.
16. Kereskedők lovakat hoznak a palotába a szigetről.
17. A miniszter tolvajt kérdez.
18. A földműves rizst eszik a mosóval.
19. A gyerek leesik a lépcsőről.
20. A halász hegyet mászik nagybácsival.
21. A koldus kutyával alszik.
22. Királyok szigeteket védenek miniszterekkel.
23. A király Buddhát tisztel a palotából.
24. A férfi kígyót öl karddal.
25. Halászok halat hoznak faluba talicskával.
26. Disznók faluból hegyre futnak.
27. Világi követők kérdéseket kérdeznek a bölcstől.
28. A fiú papagájt hoz le a fáról.
29. Bölcsek kolostorba mennek.
30. Tanítványok út mentén faluba mennek.

ÖTÖDIK LECKE

FÉRFI NEMŰ FŐNEVEK -A VÉGZŐDÉSSEL (RÉSZES ESET)

SZÓSZEDET

Főnevek

tāpasa - remete
sīha - oroszlán
vānara / makkaṭa - majom
kuddāla - eke
ācariya - tanító
luddaka - vadász
lābha - haszon
vejja - orvos
aja - kecske
mañca - ágy

Igék

rodati - sír
pavisati - belép
kīḷati - játszik
pajahati - felad, elhagy
hasati - nevet
dadāti - ad
nahāyati - fürdik
labhati - kap, szerez
ādadāti - elvesz
ākaḍḍhati - vonszol, húz

FÉRFI NEMŰ, -A VÉGZŐDÉSŰ FŐNEVEK RAGOZÁSA (FOLYT.) RÉSZES ESET (DATIVE, DAT.)

Az -āya / -ssa végződés járul a szótóhoz egyes szám rész esetében, többes szám esetén pedig -ānaṃ végződéssel formáljuk a rész esetet. Magyarul -nak/-nek raggal vagy a részére/száma szavakkal fejezzük ki.

Egyes szám:

1. nara + āya / ssa = narāya / narassa (embernek)
2. mātula + āya / ssa = mātulāya / mātulassa (nagybácsinak)
3. kassaka + āya / ssa = kassakāya / kassakassa (földművesnek)

Többes szám:

1. nara + ānaṃ = narānaṃ (embereknek)
2. mātula + ānaṃ = mātulānaṃ (nagybácsiknak)
3. kassaka + ānaṃ = kassakānaṃ (földműveseknek)

PÉLDAMONDATOK

Egyes szám:

Dhīvaro narāya macchaṃ āharati.

A halász halat hoz az embernek.

Putto mātulassa odanaṃ dadāti.

A fiú rizst ad a nagybácsinak.

Vāṇijo kassakassa ajaṃ dadāti.

A kereskedő kecskét ad a földművesnek.

Többes szám:

Dhīvarā narānaṃ macche āharanti.

Halászok halat hoznak embereknek.

Puttā mātulānaṃ odanaṃ dadanti.

Fiúk rizst adnak nagybácsiknak.

Vāṇijā kassakānaṃ aje dadanti.

Kereskedők kecskéket adnak földműveseknek.

5. feladat

Fordítsd magyarra!

1. Vāṇijo rajakassa sātakaṃ dadāti.
2. Vejjo ācariyassa dīpaṃ āharati.
3. Migā pāsānaṃhā pabbataṃ dhāvanti.
4. Manussā Buddhehi dhammaṃ labhanti.
5. Puriso vejjāya sakaṭaṃ ākaḍḍhati.

6. Dārako hatthena yācakassa bhattaṃ āharati.
7. Yācako ācariyāya āvāṭaṃ khaṇati.
8. Rajako amaccānaṃ sātaka dadāti.
9. Brāhmaṇo sāvakānaṃ mañce āharati.
10. Vānaro rukkhamaṃ patati, kukkuro vānaraṃ ḍasati.
11. Dhīvarā piṭakehi amaccānaṃ macche āharanti.
12. Kassako vāṇijāya rukkhamaṃ chindati.
13. Coro kuddālena ācariyāya āvāṭaṃ khaṇati.
14. Vejjo puttānaṃ bhattaṃ pacati.
15. Tāpaso luddakena saddhiṃ bhāsati.
16. Luddako tāpasassa dīpaṃ dadāti.
17. Sīhā mige hananti.
18. Makkato puttena saha rukkhamaṃ āruhati.
19. Samaṇā upāsakehi odanaṃ labhanti.
20. Dārakā rodanti, kumāro hasati, mātulo kumāraṃ paharati.
21. Vānarā pabbatamaṃ oruhanti, rukkhe āruhanti.
22. Corā rathaṃ pavisanti, amacco rathaṃ pajahati.
23. Ācariyo dārakāya rukkhamaṃ sukamaṃ āharati.
24. Luddako pabbatasmā ajaṃ ākaḍḍhati.
25. Tāpaso pabbatamaṃ sīhaṃ passati.
26. Vāṇijā kassakehi lābhaṃ labhanti.
27. Luddako vāṇijānaṃ varāhe hanati.
28. Tāpaso ācariyamaṃ pañhe pucchati.
29. Putto mañcamhā patati.
30. Kumārā sahāyakehi saddhiṃ nahāyanti.

Fordítsd pālira!

1. Kereskedők lovakat hoznak minisztereknek.
2. A vadász kecskét öl a kereskedőnek.
3. Az ember fákat vág fűrészszel a földművesnek.
4. Szarvas szalad az oroslán előtt.
5. A király világi követőkkel tiszteli a Buddhát.
6. Tolvajok falvakból hegyekbe futnak.
7. A mosó öltözékeket mos a királynak.
8. A halász halat hoz kosárban a földműveseknek.
9. A tanár belép a kolostorba, látja a szerzeteseket.
10. A kígyó megharapja a majmot.

11. Fiúk elhúzzák az ágyat a pap számára.
12. Tolvajok emberekkel lépnek be a palotába.
13. Földművesek halat kapnak a halászoktól.
14. Disznók szigetről a hegyre mennek.
15. A király elhagyja a palotát, a fiú belép a kolostorba.
16. Az oroszán alszik, a majmok játszanak.
17. A tanító megvédi a fiút a kutyától.
18. Vadászok szarvast lőnek nyilakkal a minisztereknek.
19. Gyerekek rizst kérnek a nagybácsitól.
20. Az orvos öltözéket ad a remetének.
21. A kereskedő kecskét hoz szekéren a tanítónak.
22. Fiúk látják a holdat a hegyről.
23. Bölcsek hasznot szereznek a dhammából.
24. Majmok elhagyják a falut.
25. A fiú papagájt hoz a hegyről egy barátinak.
26. Orvos lép a kolostorba.
27. Sakál rohan a faluból a hegyre, az út mentén.
28. Szekér leesik az útról, gyerek sír.
29. A miniszterek felmennek a lépcsőn, az orvos lejön a lépcsőn.
30. Bölcsek kérdeznek kérdéseket a Buddhától.

HATODIK LECKE

FÉRFI NEMŰ, -A VÉGZŐDÉSŰ FŐNEVEK RAGOZÁSA (BIRTOKOS ESET)

BIRTOKOS ESET (GENITIVE, GEN.)

Ennek az esetnek a ragozása nagyon hasonló a datív esetéhez. Az -ssa végződés járul a szótőhöz egyes szám birtokos esetében, többes szám esetén pedig -ānam végződéssel formáljuk azt.

Fontos tudni a magyarban lévő különbségeket fordításhoz, a magyar a birtokolt tárgyon jelzi általában ezt az esetet (földműves ekéje, ember szekere, remete lakhelye), általában nem pedig a birtoklón való jelzéssel és szórenddel fejezi ki (narassa putto – embernek fia, kassakassa putto – földművesnek fia).

Egyes szám:

1. nara + ssa = narassa (emberé)
2. mātula + ssa = mātulassa (nagybácsié)
3. kassaka + ssa = kassakassa (földművesé)

Többes szám:

1. nara + ānam = narānam (embereké)
2. mātula + ānam = mātulānam (nagybácsiké)
3. kassaka + ānam = kassakānam (földműveseké)

PÉLDAMONDATOK

Egyes szám:

Narassa putto bhattam yācati.

Az ember fia rizst kér.

Mātulassa sahāyako ratham āharati.

A nagybácsi barátja szekeret hoz.

Kassakassa sūkarō dīpam dhāvati.

A földműves disznója szigetre fut.

Többes szám:

Narānaṃ puttā bhattamī yācanti.

Emberek fiai rizst kérnek.

Mātulānaṃ sahāyakā rathe āharanti.

Nagybácsik barátai szekereket hoznak.

Kassakānaṃ sūkarā dīpe dhāvanti.

Földművesek malacai szigetekre futnak.

6. feladat

Fordítsd magyarra!

1. Kassakassa putto vejjassa sahāyena saddhimī āgacchati.
2. Brāhmaṇassa kuddālo hatthamhā patati.
3. Migā āvāṭehi nikkhamanti.
4. Vāṇijānaṃ assā kassakassa gāmaṃ dhāvanti.
5. Mātulassa mitto Tathāgatassa sāvake vandati.
6. Amacco bhūpālassa khaggena sappamī paharati.
7. Vāṇijā gāme manussānaṃ piṭakehi macche āharanti.
8. Coro vejjassa sakaṭena mittena saha gāmamhā nikkhamati.
9. Upāsakassa puttā samaṇehi saha vihāraṃ gacchanti.
10. Yācako amaccassa sāṭakamī icchati.
11. Mittānaṃ mātulā tāpasānaṃ odanaṃ dadanti.
12. Dhīvarassa kakacena coro kukkuramī paharati.
13. Bhūpālassa putto amaccassa assamī āruhati.
14. Paṇḍitassa puttā Buddhassa sāvakena saha vihāraṃ pavisanti.
15. Suriyo manusse rakkhati.
16. Vejjassa sunakho ācariyassa sopānamhā patati.
17. Rajakā rukkehi oruhanti.
18. Yācakassa dārakā rodanti.
19. Luddakassa puttā corassa dārakehi saddhimī kīḷanti.
20. Tāpaso Tathāgatassa sāvakānaṃ odanaṃ dadāti.
21. Samaṇā ācariyassa hatthena sāṭake labhanti.
22. Coro vāṇijassa sahāyakasmā assamī yācati.
23. Upāsakā Tathāgatassa sāvakehi pañhe pucchanti.
24. Pāsānamhā migo patati, luddako hasati, sunakhā dhāvanti.
25. Vejjassa patto puttassa hatthamhā patati.
26. Kumāro mātulānaṃ puttānaṃ hatthena odanaṃ dadāti.
27. Sarā luddakassa hatthehi patanti, migā pabbatamī dhāvanti.

28. Bhūpālassa putto amaccehi saddhim pāsādamā oruhati.
29. Vejjassa soṇo kassakassa sūkaram ḍasati.
30. Dhīvaro manussānam macche āharati, lābham labhati.

Fordítsd pālira!

1. A pap fiai a miniszter fiaival fürdenek.
2. A nagybácsi barátja rizst főz a földműves fiával.
3. A halász halat hoz a király palotájába.
4. A király (ki)hívja a miniszter fiait a palotából.
5. A kereskedő szekere leesik a hegyről.
6. A király miniszterei elhagyják a palotát lovakkal.
7. A pap orvosa öltözékeket ad a remetéknek.
8. A vadász kutyái hegyről a faluba futnak.
9. A kereskedő ágyat hoz az orvos fiának.
10. Szarvas rohan hegyről a faluba.
11. A tanító fia leesik a földműves fájáról.
12. Kutya halat eszik a halász kosarából.
13. A Buddha tanítványai kolostorból a hegyre mennek.
14. Vadász disznót öl nyíllal a miniszter barátaival.
15. A gyerek lámpát kap a tanító kezeiből.
16. Az orvosok tanítója hívja a gyermek nagybácsiját.
17. A fiú rizst hoz egy tálban a szerzetesnek.
18. Emberek mennek a világi követők falujába.
19. Malacok rohannak el a sakáloktól.
20. Majmok szarvassal játszanak.
21. Bölcsék kereskedőkkel jönnek a király szigetéről.
22. Földművesek gyerekei hegyre mennek nagybácsik szekereivel.
23. Öltözékek esnek le a kereskedők szekereiről.
24. A remete tálát kap a király kezeiből.
25. A mosó öltözékeket hoz az ember nagybácsijának.
26. A király miniszterei rizst esznek a tanító barátaival.
27. Bölcsék védik a királyok szigeteit a tolvajoktól.
28. Fiúk kosarakat hoznak a halászoknak földművesektől.
29. A földműves lova húzza az orvos szekerét az út mentén.
30. Szerzetesek lépnek be a tanító falujába.

HETEDIK LECKE

FÉRFI NEMŰ, -A VÉGZŐDÉSŰ FŐNEVEK RAGOZÁSA (HELYHATÁROZÓI ESET)

SZÓSZEDET

Főnevek

nāvika - tengerész
ākāsa - ég
samudda - óceán, tenger
deva / sura - istenség
loka - világ
āloka - fény
sakuṇa - madár
kāka - holló
nivāsa - ház
sappurisa - erényes ember
asappurisa - gonosz ember
kāya - test
dūta - hírvivő
goṇa - bika, tehén

Igék

āhiṇḍati - vándorol
carati - sétál
nisīdati - ül
sannipatati - összerak / összeszerel
viharati - dwells
vasati - él
jīvati - él
tiṭṭhati - áll
uppatati - repül, felugrik
tarati - átkel (vizen)
uttarati - kijön (pl. vízből)
pasīdati - örül valaminek

“HOL?” HELYHATÁROZÓI ESET (LOCATIVE, LOC.)

Az -e / -mhi / -smiṃ toldalékok járulnak a szótőhöz ennek az esetnek egyes személyben való használatakor. Többes szám használatakor -esu járul a szótőhöz. A “hol” típusú kérdésekre való válaszadáskor használatos (ban-ban, n, nál-nél toldalékok).

Egyes szám:

1. nara + e / mhi / smiṃ = nare, naramhi, narasmīṃ (emberben / emberen / embernél)
2. mātula + e / mhi / smiṃ = mātule, mātulamhi, mātulasmiṃ (nagybácsiban / nagybácsin / nagybácsinál)
3. kassaka + e / mhi / smiṃ = kassake, kassakamhi, kassakasmīṃ (földművesben / földművesen / földművesnél)

Többes szám:

1. nara + esu = naresu (emberekben / embereken / embereknél)
2. mātula + esu = mātulesu (nagybácsikban / nagybácsikon / nagybácsiknál)
3. kassaka + esu = kassakesu (földművesekben / földműveseken / földműveseknél)

PÉLDAMONDATOK

Egyes szám:

Sappo narasmīṃ patati.

A kígyó az emberre esik.

Putto mātulamhi pasīdati.

A fiú örül a nagybácsinak.

Vāñijo kassakasmīṃ pasīdati.

A kereskedő örül a földművesnek.

Többes szám:

Sappā naresu patanti.

Kígyók emberekre esnek.

Puttā mātulesu pasīdanti.
Fiúk örülnek nagybácsiknak.

Vāṇijā kassakesu pasīdanti.
Kereskedők örülnek földműveseknek.

7. feladat

Fordítsd magyarra!

1. Brāhmaṇo sahāyakena saddhiṃ rathamhi nisīdati.
2. Asappurisā corehi saha gāmesu caranti.
3. Vāṇijo kassakassa nivāse bhattaṃ pacati.
4. Bhūpālassa amaccā dīpesu manusse rakkhanti.
5. Sugatassa sāvakā vihārasmiṃ vasanti.
6. Makkaṭo rukkhamaḥā āvāṭasmiṃ patati.
7. Suriyassa āloko samuddamaḥi patati.
8. Kassakānaṃ goṇā gāme āhiṇḍanti.
9. Vejjaṃsā dāraḥko mañcasmiṃ sayati.
10. Dhīvaraḥ samuddamaḥā piṭakesu macche āharanti.
11. Sīho pāsāṇasmiṃ tiṭṭhati, makkaṭā rukkhesu caranti.
12. Bhūpālassa dūto amaccena saddhiṃ samuddamaḥ tarati.
13. Manussā loke jīvanti, devā sagge vasanti.
14. Migā pabbatesu dhāvanti, sakuṇā ākāse uppatanti.
15. Amacco khaggaṃ bhūpālassa hatthamaḥā ādadāti.
16. Ācariyo mātulassa nivāse mañcamhi puttena saha nisīdati.
17. Tāpasā pabbatamaḥi viharanti.
18. Upāsakā samaṇehi saddhiṃ vihāre sannipatanti.
19. Kākā rukkhahi uppatanti.
20. Buddhaḥ dhammaṃ bhāsati, sappurisā Buddhaḥmaḥi pasīdanti.
21. Asappuriso khaggena nāvikkassa dūtaṃ paharati.
22. Puriso sarena sakuṇaṃ vijjhati, sakuṇo rukkhamaḥā āvāṭasmiṃ patati.
23. Manussā suriyassa ālokena lokaṃ passanti.
24. Kassakassa goṇā magge sayanti.
25. Goṇassa kāyasmiṃ kāko tiṭṭhati.
26. Migā dīpasmiṃ pāsāṇesu nisīdanti.
27. Sakuṇo nāvikkassa hatthamaḥā āvāṭasmiṃ patati.

28. Sappuriso nāvikenā saha samuddamhā uttarati.
29. Kuddālo luddakassa hatthamhā āvāṭasmim̐ patati.
30. Suriyassa ālokena cando bhāsati (ragyog).

Fordítsd pālira!

1. Az oroszlán a sziklán áll a hegyben.
2. Tolvajok lépnek be a tanító házába.
3. Gyermek fut útról a tengerig barátokkal.
4. Nagybácsi tehenei elvándorolnak az úton.
5. Madarak ülnek a fán.
6. A tehén megüti a kecskét lábával.
7. Sakálok élnek a hegyen.
8. A király miniszterekkel tiszteli a Buddha lábát.
9. A nagybácsi fiúgyermekkel alszik az ágyon.
10. Halász rizst eszik a földműves házában.
11. A király lovai a szigeten élnek.
12. Az erényes ember lámpást hoz a remetének.
13. Orvos öltözéket hoz a tanító házába.
14. A majom kutyával játszik a sziklán.
15. Az öltözék a földműves testére esik.
16. Vadász nyilakat hordoz a kosárban.
17. Buddha tanítványai összeszerelnek (valamit) a kolostorban.
18. A mosó kimossa a miniszterek öltözékeit.
19. Madarak szállnak az égen.
20. Az erényes ember a halással együtt jön ki a tengerből.
21. Az istenségek elégedettek a Buddha tanításaival.
22. Kereskedők átkelnek a tengeren a tengerészekkel.
23. Az erényes ember megvédi a kutyát a kígyótól.
24. Hollók szállnak fákról a hegyen.
25. A malac kihúzza egy halat a halász kosarából.
26. A nap fénye a világban lévő emberekre esik.
27. Istenségek átmennek az égen.
28. Gyermekek játszanak egy kutyával az úton.
29. A gonosz ember lerángat egy majmot a fáról.
30. A király hírvivője leszáll a lóról.

NYELVTANI ÖSSZEFOGLALÁS (1-7)

A FŐNEVEK NYOLC ESETE

A Pāli nyelvben nyolc esete van a főneveknek.

- (1) **Paṭhamā** = *Nominative* = Alanyeset
 - (2) **Dutiyā** = *Accusative* = Tárgyeset
 - (3) (A) **Tatīyā** = *Instrumental* = Társhatározói (Ágens)
(B) **Karaṇa** = *Instrumental* = Eszközhatározói
 - (4) **Catutthī** = *Dative* = Részes
 - (5) **Pañcamī** = *Ablative* (elvál, elválaszt) = (“Honnan?”) Helyhatározói
 - (6) **Chaṭṭhī** = *Genitive* = Birtokos
 - (7) **Sattamī** = *Locative* = (“Hol?”) Helyhatározói
 - (8) **Ālapana** = *Vocative* = Megszólító
- (Forrás: Dr. Ankur Barua - Pāli for beginners)

	Férfi nemű főnevek (loka - “világ”)	
	Egyes szám	Többes szám
Alanyeset (Nom.)	loko	lokā
Megszólító eset (Voc.)	loka	
Tárgyeset (Acc.)	lokaṃ	loke
Eszköz és társhatározói eset (Ins.)	lokena	lokehi
“Honnan?” helyhatározói eset (Abl.)	lokā (lokamhā, lokasmā; lokato)	
Részes eset (Dat.)	lokassa (lokāya)	lokānaṃ
Birtokos eset (Gen.)	lokassa	
“Hol?” Helyhatározói (Loc.)	loke (lokasmim)	lokesu

Segítség és áttekintésképpen a 17 magyar eset, dőlttel szedve a pāliban lévő 8 eset:

Alanyeset (nominatívusz): A ház felépült.

Tárgyeset (akkuzatívusz): A ház-a-t megveszi.

Birtokos eset (genitive): A ház-nak a falai/a ház falai magasak.

Részeseset (datívusz): A ház-nak adták a pályázati pénzt.

Eszköz- és társhatározó eset (instrumentális): A ház-zal együtt vette meg a telket.

Belviszonyt jelölő esetek:

Hová (illatívusz): Ebbe a ház-ba ment be.

***Hol** (inesszívusz): Ebben a ház-ban lakik.

Honnan (elatívusz): Ebből a ház-ból jött ki.

Felszíni viszonyt jelölő esetek:

Hová (szublatívusz): Erre a ház-ra szállt a gólya.

***Hol** (superesszívusz): Ezen a ház-on láttam egy gólyát.

Honnan (delatívusz): Erről a ház-ról szállt fel egy gólya.

Közelséget jelölő esetek:

Hová (allatívusz): Ahhoz a ház-hoz szaladt a rendőr.

***Hol** (adesszívusz): Annál a ház-nál állt meg a rendőr.

Honnan (ablatívusz): Attól a ház-tól szaladt el a róka.

Végpontot jelölő eset (terminatívusz): Eddig a ház-ig vezették el a villanyt.

Célt és okot jelölő eset (finálisz-kauzális): Ezért a ház-ért dolgozott éjjel-nappal.

Átformáló eset (transzlatívusz): Házak-ká építik át ezeket a kalibákat.

A **megszólító** esetnek a magyarban nincs jelzése, a megszólítást tehát alanyesetű vagy néha birtokos személyjeles formával fejezzük ki.

A ***hol** kérdésre válaszoló esetek mind a locative-hoz tartoznak.

(Forrás: Pete István - *Hány esetük van a magyar főneveknek?*)

NYOLCADIK LECKE

FÉRFI NEMŰ, -A VÉGZŐDÉSŰ FŐNEVEK RAGOZÁSA (MEGSZÓLÍTÓ ESET, ÁTTEKINTÉS)

SZÓSZEDET

Főnevek (semleges nem)

nayana / locana - szem
puppha / kusuma - virág
udaka / jala - víz
arañña / vana - erdő
geha / ghara - ház
āsana - szék, ülőhely
paṇṇa - levél
tiṇa - fű
khīra - tej
nagara - város
uyyāna - park
khetta - mező
bhaṇḍa - javak
sīla - erény
dāna - adomány
rūpa - tárgy
dvāra - ajtó
vattha - ruha

Igék

vivarati - nyit
naccati - táncol
nikkhipati - rak
uṭṭhahati - felkel
phusati - megérint
anusāsati - utasít
ovadati - tanácsol
saṃharati - gyűjt

āsiñcati - öntöz
 akkosati - megszid
 bhindati - török
 pibati / pivati - iszik

MEGSZÓLÍTÓ ESET (VOCATIVE, VOC.)

A nem toldalékolt szótó használatos egyes számú megszólítás esetén. Többes szám esetén pedig -ā járul a szótóhoz. Ilyen esetet a magyarban nem jelzünk.

Egyes szám:

1. nara (Ó, ember)
2. mātula (Ó, nagybácsi)
3. kassaka (Ó, földműves)

Többes szám:

1. nara + ā = narā (Ó, emberek)
2. mātula + ā = mātulā (Ó, nagybácsik)
3. kassaka + ā = kassakā (Ó, földművesek)

ÁTTEKINTÉS

Nara = 'ember'

	Egyes szám	Többes szám
Nom.	nara	narā
Voc.	nara	narā
Acc.	naram	nare
Ins.	narena	narehi, narebhi
Abl.	narā, naramhā, narasmā	
Dat.	narāya, narassa	narānam
Gen.	narassa	
Loc.	nare, naramhi, narasmim	naresu

SEMLEGES NEMŰ, -A VÉGZŐDÉSŰ FŐNEVEK RAGOZÁSA

	phala - gyümölcs	
	Egyes szám	Többes szám

Nom.	phalaṃ	phalā, phalāni
Acc.		phale, phalāni
Voc.	phala	phalāni

A többi eset ugyanaz, mint a férfi nemű főnevek esetében.

8. feladat

Fordítsd magyarra!

1. Upāsako pupphāni āharati.
2. Araññe migā vasanti, rukkhesu makkaṭā caranti.
3. Goṇā tiṇaṃ khādanti.
4. Manussā nayanehi passanti.
5. Samaṇo vihārasmiṃ āsane nisīdati.
6. Rukkhamhā paṇṇāni patanti.
7. Vāṇijā gāmamhā khīraṃ nagaraṃ haranti.
8. Bhūpālo kumārena saddhiṃ uyyāne carati.
9. Kassako khattamhi kuddālena āvāṭe khaṇati.
10. Mātulo puttassa bhaṇḍāni dadāti.
11. Upāsakā samaṇānaṃ dānaṃ dadanti, sīlāni rakkhanti.
12. Dārakā mittehi saddhiṃ udakasmim kīlanti.
13. Kassakā vāṇijehi vatthāni labhanti.
14. Kumāro uyyānamhā mātulassa kusumāni āharati.
15. Brāhmaṇassa ajā goṇehi saha vane āhiṇḍanti, tiṇāni khādanti.
16. Sīho vanasmim rukkhamaṭṭhe (egy fa lábánál) nisīdati.
17. Rajakā udakena āsanāni dhovanti.
18. Amacco dūtena saddhiṃ rathena araṇṇaṃ pavisati.
19. Yācakassa putto udakena paṇṇāni dhovati.
20. Vāṇijā bhaṇḍāni nagaramhā gāmaṃ āharanti.
21. Tathāgatassa sāvaka āsappurisānaṃ putte anusāsanti.
22. Upāsakā udakena pupphāni āsiṅcanti.
23. Kumāro pattaṃ bhindati, mātulo akkosati.
24. Luddakassa putto migassa kāyaṃ hatthena phusati.
25. Goṇo khetto pāsānaṃhā uṭṭhahati.
26. Rajakassa putto sāṭake maṅcasmim nikkhipati.
27. Sugatassa sāvako vihārassa dvāraṃ vivarati.
28. Vejjassa dārakā gehe naccanti.

29. Paṇḍito asappurisaṃ ovadati.
30. Coro ācariyassa sakaṭaṃ pabbatasmim pajahati.

Fordítsd pālira!

1. Gyerekek kutyával játszanak vízben.
2. A gonosz ember leveleket tör a fáról.
3. Királyok szekereken mennek a parkba miniszterekkel.
4. Kereskedők elhagyják a várost javakkal.
5. Erényes ember adományokat ad a szerzeteseknek.
6. Buddha tanítványai összeraknak (valamit) a parkban, világi követőkkel.
7. A tolvaj lemászik a fáról az erdőben.
8. Gonosz emberek kővel ütik meg a majmokat a fákon.
9. Az orvos lova füvet eszik a bikával az úton.
10. Sakálok élnek az erdőben, kutyák élnek a falvakban.
11. Papok ülnek az üléseken a bölcs ember házában.
12. A tengerész kinyitja háza ajtaját.
13. A halász fiai barátokkal táncolnak a parkban.
14. A kereskedő halat rak a kosarakba.
15. A világ fényt kap a naptól.
16. Tengerészek felkelnek az üléseikről.
17. A doktor barátja megérinti a kutya testét lábával.
18. A Buddha utasítja követőit a kolostorban.
19. Fiúk virágokat gyűjtenek a parkból, világi követők megöntözik őket vízzel.
20. A papagáj az égbe repül a tengerész házából.
21. A tolvaj kivág egy fát fűrészszel, a földműves megszidja őt.
22. A bölcs ember tanácsot ad a kereskedőnek, a kereskedő elégedett a bölcs emberrel.
23. A király hírhozója tengerésszel jön ki a tengerből.
24. Kereskedők öltözékeket hoznak a földműveseknek a városból.
25. Istenek védik a bölcs embereket. Erényes emberek védik az erényeket.
26. Emberek tárgyakat látnak szemeikkel, a nap fényének segítségével.
27. Levelek esnek a fákról az útra.
28. Világi követők virágot helyeznek az oltárra (pupphāsana).

29. Kecskék gödrökből vizet isznak a mezőn.

30. Az oroszlánok felkelnek a szikláról a fa lábánál. (rukkhamūla).

KILENCEDIK LECKE

A MELLÉKNÉVI IGENÉV (HOGYAN?)

A -tvā végződés járul az ige gyökéhez vagy szótövéhez, néha egy -i-magánhangzóval kapcsolódva, így kapjuk meg a melléknévi igeneveket.

<i>pac + i + tvā =</i>	<i>pacitvā =</i>	főzve
<i>khād + i + tvā =</i>	<i>khāditvā =</i>	étkezve
<i>gam + tvā =</i>	<i>gantvā =</i>	elmenve
<i>han + tvā =</i>	<i>hantvā =</i>	gyilkolva

Egy -ya toldalékot kaphat a gyök amennyiben már van előtagja.

<i>ā + gam + ya =</i>	<i>āgamma (összeolvadással) =</i>	érkezve
<i>ā + dā + ya =</i>	<i>ādāya =</i>	elvéve
<i>ā + ruh + ya =</i>	<i>āruyha (hangváltozással) =</i>	megmászva
<i>ava + ruh + ya =</i>	<i>oruyha (hangváltozással) =</i>	leereszkedve

A gyök a legegyszerűbb eleme egy igének előtagok, utótagok és végzódések nélkül. Ezeket a gyököket általában szankszritul adják meg a nyugati nyelvészek. A szótövet úgy kapjuk meg, hogy egy utótagot illesztünk a gyökhöz, még a végzódések előtt. Például:

pac a gyök - *paca* a szótő,
khād a gyök - *khāda* a szótő,
bhuj a gyök - *bhuñja* a szótő,
gam a gyök - *gaccha* a szótő.

Figyeljünk oda a következő, rendhagyó alakokra:

bhunjati - bhunjitvā, bhutvā (étkezve)
āgacchati - āgantvā, āgamma (menve)
hanati - hanitvā, hantvā (ölve)

dadāti – daditvā, datvā (adva)

nahāyati – nahāyitvā, nahātvā (fürödve)

titthati – thatvā (állva)

nikkhamati nikkhamitvā, nikkhamma (elindulva/elhagyva)

pajahati – pajahitvā, pahāya (feladva/elhagyva)

passati – passitvā, de a disvā alak gyakrabban használatos a drs gyökből (látva)

utthahati – utthahitvā, utthāya (felkelve)

PÉLDAMONDATOK

Kassako khattamhā āgantvā bhattam bhuñjati.

Földműves szántóföldről jóve rizst eszik.

Vānarā rukkham āruyha phalāni khadanti.

Majmok fát mászva gyümölcsöket esznek.

Dārako bhattam yācitvā rodati.

Gyermek rizst kérve sír.

Samano Buddham passitvā vandati.

Remete Buddhát látva imád(-ja őt).

9. feladat:

Fordítsd magyarra!

1. Upāsako vihāraṃ gantvā samaṇānaṃ dānaṃ dadāti.
2. Sāvako āsanamhi nisīditvā pāde dhovati.
3. Dārakā pupphāni saṃharitvā mātulassa datvā hasanti.
4. Yācakā uyyānamhā āgamma kassakasmā odanaṃ yācanti.
5. Luddako hatthena sare ādāya araṇṇaṃ pavisati.
6. Kumārā kukkurena saddhiṃ kīlitvā samuddaṃ gantvā nahāyanti.
7. Vāṇijo pāsānasmim̐ thatvā kuddālena sappam̐ paharati.
8. Sappuriso yācakassa putte pakkositvā vatthāni dadāti.
9. Dārako āvāṭamhi patitvā rodati.
10. Bhūpālo pāsādamhā nikkhamitvā amaccena saddhiṃ bhāsati.
11. Sunakho udakaṃ pivitvā gehamhā nikkhamma magge sayati.
12. Samaṇā bhūpālassa uyyāne sannipatitvā dhammaṃ bhāsanti.
13. Putto nahātvā bhattaṃ bhutvā mañcaṃ āruyha sayati.

14. Vāṇijā dīpamhā nagaram āgamma ācariyassa gehe vasanti.
15. Rajako vatthāni dhovivā puttam pakkosati.
16. Vānarā rukkhehi oruyha uyyāne āhiṇḍanti.
17. Migā vanamhi āhiṇḍivā paṇṇāni khādanti.
18. Kumāro nayanāni dhovivā suriyam passati.
19. Nāvikassa mittā nagarasmā bhaṇḍāni ādāya gāmam āgacchanti.
20. Dārako khīram pivivā gehamhā nikkhamma hasati.
21. Sappurisā dānāni datvā sīlāni rakkhivā saggam gacchanti.
22. Sūkaro udakamhā uttarivā āvāṭam oruyha sayati.
23. Tāpaso Tathāgatassa sāvakam disvā vandivā pañham pucchati.
24. Asappuriso yācakassa pattam bhindivā akkosivā geham gacchati.
25. Sakuṇā gāme rukkhehi uppativā araṇṇam otaranti.
26. Paṇḍito āsanamhā utthahivā tāpasena saddhim bhāsati.
27. Dārako gehā nikkhamma mātulam pakkosivā geham pavisati.
28. Devā sappurisesu pasīdivā te (them) rakkhanti.
29. Kumārassa sahāyakā pāsadam āruyha āsanesu nisīdanti.
30. Goṇā khattamhi āhiṇḍivā tiṇam khādivā sayanti.

Fordítsd pālira!

1. Kimenve a házból a földműves a szántóföldre megy.
2. A tant hirdetve (deseti), a Buddha belép a kolostorba.
3. Elégedett léve a Buddhával, a király elhagyja palotáját és a kolostorba megy.
4. Lemászva a lépcsőről, a gyermek nevet.
5. Megütve kóvel a kigyót a fiú befut a házba.
6. Az erdőbe menve a férfi felmászik a fára és gyümölcsöt eszik.
7. Megmosva a ruhákat a vizben, a mosó haza viszi (őket).
8. Megölve a kecskét, az oroszlán étkezve leül egy kőre.
9. Az orvos látva a kereskedők portékáit elhagyja a várost.
10. Betörve a házba a tolvajok az erdőbe futnak.
11. Rohangálva a földeket a malac beleesik egy gödörbe.
12. A halász halat hoz a tengerről a földműveseknek.
13. Portékákat hozva a városból, a tanár haza jön.
14. A hegyen állva a vadász lelövi nyilakkal a madarakat.
15. Fűvet étkezve az erdőben, a tehén az úton alszik.
16. Lerszállva a szekérből a király földművesekkel beszél.
17. Az ember feladva házát belép a kolostorba.
18. Halászok halat adnak a kereskedőknek és nyereséget kapnak.

19. A világi követő kérdéseket kérdezve a szerzetestől ül az ülőhelyén.
20. A Buddha tanítványai látva a beteg embert, figyelmeztetnek.
21. A pap megszidva a gyermeket, megüti (őt).
22. Istenek kérdéseket kérdezve a Buddhától megöriülnek.
23. Megharapva a tanár lábát, a kutya a házba fut.
24. Játszva a kecskével az úton, a majom felmászik a fára.
25. Az erdőből jöve haza, a remete ruhát kap a jó embertől.
26. Vizet iszogatva a gyermek eltöri a tálát.
27. Tanácsot adva a földművesek fiainak, és felkelve az ülésekről a szerzetesek a kolostorba mennek.
28. A tengerész átkelve a tengeren a szigetre megy.
29. A gyerek hívja a nagybácsikat és táncol a házban.
30. Elmosva a ruhákat és megfürödve, a földműves kiszáll a vízből.

TIZEDIK LECKE

A FÓNÉVI IGENÉV

A -tuṃ toldalékot adjuk egy ige szótövéhez vagy igetövéhez, néha egy -i- magánhangzóval kapcsolódva, hogy főnévi igenevet formáljunk.

<i>pac + i + tuṃ =</i>	<i>pacituṃ =</i>	főzni
<i>khād + i + tuṃ =</i>	<i>khādituṃ =</i>	enni
<i>gam + tuṃ =</i>	<i>gantuṃ =</i>	menni
<i>dā + tuṃ =</i>	<i>dātuṃ =</i>	adni
<i>ṭhā + tuṃ =</i>	<i>ṭhātuṃ =</i>	állni
<i>pā + tuṃ =</i>	<i>pātuṃ / pivituṃ =</i>	inni

PÉLDAMONDATOK

Kassako khettaṃ kasituṃ icchati.

A földműves szeretné bevetni a szántóföldet.

Dārako phalāni khādituṃ rukkhaṃ āruhati.

A gyermek gyümölcsöt enni mássza meg a fát.

Manussā samaṇehi pañhe pucchituṃ vihāraṃ āgacchanti.

Emberek jönnek a kolostorba kérdéseket kérdezni a remetéktől.

Kumārā kīlituṃ mittehi saha samuddaṃ gacchanti.

Fiúk a tengerhez mennek barátokkal játszani.

10. feladat:

Fordítsd magyarra!

1. Kumārā vanamhi mittehi saha kīlitvā bhattaṃ bhuñjituṃ gehaṃ dhāvanti.
2. Migā tiṇaṃ khāditvā udakaṃ pātuṃ pabbatamhā uyyānaṃ

āgacchanti.

3. Vāṇijassa putto bhaṇḍāni āharitum rathena nagaram gacchati.
4. Yācako mātulassa kuddālena āvātam khaṇitum icchati.
5. Amaccā bhūpālam passitum pāsādamhi sannipatanti.
6. Goṇā uyyāne āhiṇḍitvā kassakassa khettaṃ āgacchanti.
7. Upāsakā samaṇānaṃ dānaṃ dātum vihāraṃ pavisanti.
8. Rathena nagaram gantum puriso gehasmā nikkhamati.
9. Brāhmaṇo vejjena saddhim nahāyitum udakaṃ otarati.
10. Coro amaccassa gehaṃ pavisitum uyyāne āhiṇḍati.
11. Sīho pabbatamhi sayitvā utthāya migam hantum oruhati.
12. Udakaṃ otaritvā vatthāni dhovitum rajako puttaṃ pakkosati.
13. Tathāgataṃ passitvā vanditum upāsako vihāraṃ pavisati.
14. Khettaṃ kasitum kassako kuddālam ādāya gehā nikkhamati.
15. Sarehi mige vijjhitum luddakā sunakhehi saha araṇṇaṃ pavisanti.
16. Narā gāmamhā nikkhamitvā nagare vasitum icchanti.
17. Sakuṇe passitum amaccā kumārehi saha pabbataṃ āruhanti.
18. Pabbatasmā rukkhamaṃ ākaḍḍhitum vāṇijena saha kassako gacchati.
19. Phalāni khāditum makkaṭṭā rukkhesu caranti.
20. Paṇḍito sugatassa sāvakehi saddhim bhāsitum icchati.
21. Samuddamaṃ taritvā dīpaṃ gantvā vatthāni āharitum vāṇijā icchanti.
22. Pupphāni saṃharitvā udakena āsiñcitum upāsako kumāre ovadati.
23. Ajassa kāyaṃ hatthehi phusitum dāraṃ icchati.
24. Brāhmaṇassa gehe āsanesu nisīditum rajakassa puttā icchanti.
25. Pātum udakaṃ yācitvā dāraṃ rodati.

Fordítsd pālira!

1. Kecskék mennek a parkba leveleket enni és vizet inni.
2. A gonosz ember szeretné lábbal megcsapni a kutyát.
3. Barátok a parkba mennek kutyákkal játszani.
4. A világi hívő haza szeretne jönni és tanítani fiait.
5. Az istenség a kolostorba szeretne menni és beszélni a Buddhával.
6. A jó ember szeretné védelmezni az erényeket és alamizsnát adni.
7. Malacok futnak a faluból az erdőbe.
8. A földműves kapát kér a kereskedőtől, gödröket ásni a szántóföldön.
9. Világi követők gyűlnek a kolostorban imádni a Buddhát.
10. A nagybácsi kijön a házból, hívni a halászt.
11. A földműves ökröket szeretne, a kereskedő lovakat szeretne.

12. A király el szeretné hagyni a palotát.
13. A férfiak kosarakat vesznek és az erdőbe mennek gyümölcsöt gyűjteni a gyermekek számára.
14. A földműves vándorol az erdőben füvet vágni az ökör számára.
15. A férfiak házban szeretnének élni a városban, fiakkal.
16. Kövön állva, a gyermek virágokat lát a fán.
17. Ruhát kapva a tanártól, az orvos elégedett.
18. A vadász hív egy barátot elvonszolni a kecskét az erdőből.
19. A tengerész kereskedőket hív, átutazni a tengert.
20. Felkelve az ülésből a jó ember a szeretettel szeretne beszélni.
21. A gyerekek szeretnének lemenni a vízhez és fürdeni.
22. A miniszter felszáll a lóra az erdőbe menni és szarvast lőni.
23. A fió szeretne rizst főzni a angybácsinak és a barátoknak.
24. Sakálok távoznak az erdőből belépni a földműveshez a földekre.
25. Férfiak szeretnének dolgokat látni szemekkel és a napfényel.

TIZENEGYEDIK LECKE

A FOLYAMATOS MELLÉKNÉVI IGENÉV

SZÓKINCS

Főnevek (Semleges nem, -a végződéssel)

āpaṇa - bolt, piac
puñña - érdem
pāpa - bűn
kamma - tett
kusala - jó
akusala - gonosz
dhana - gazdagság
dhañña - kukorica
bija - mag
dussa - ruha
cīvara - köntös
mūla - gyökér, pénz
rukkhamūla - fa gyökere
tuṇḍa - csőr
niraya - pokol
vetana - fizetség
paduma - lótosz
gīta - dal
suvanṇa / hirañña - arany
sacca - igazság
pāṇīya - ivóvíz
citta - elme

Igék

pariyesati - keres, kutat
ārabhati - elkezdődik
ussahati - próbál
upasaṅkamati - megközelít
adhigacchati - megért, felfog
gāyati - énekel

āmasati - megérint, hozzáér
 bhāyati - fél (valamitől)
 cavati - eltávozik, meghal
 uppajjati - megszületik
 khipati - eldob
 vapati - elvet
 ākañkhati - remél
 sibbati - megvarr

FOLYAMATOS MELLÉKNÉVI IGENÉV

Gondoljunk arra, mintha azt fejeznénk ki, hogy valakit jellemzünk azzal az éppen cselekvő állapottal, amit folytat. Utazó férfi, főző nő, nevető remete. Az igenevet úgy alkotjuk, hogy *-nta / māna* toldalékot illesztünk a szótőhöz. Ezek az igenevek melléknévként viselkednek, egyeztetni kell őket számban, nemben, személyben és főnévi esetben is. Úgy ragozzuk őket, akár az *-a* magánhangzóra végződő férfi és semleges nevű főneveket.

(Mivel a nőnemet még nem tanultuk az eddigi leckék során, az igenév nőnemű ragozását majd a későbbi, **21. lecke** fogja tartalmazni.)

paca + <i>nta / māna</i> =	<i>pacanta / pacamāna</i> =	főző
gaccha + <i>nta / māna</i> =	<i>gacchanta / gacchamāna</i> =	menő
bhuñja + <i>nta / māna</i> =	<i>bhuñjanta / bhuñjamāna</i> =	evő
tiṭṭha + <i>nta / māna</i> =	<i>tiṭṭhanta / tiṭṭhamāna</i> =	álló
vihara + <i>nta / māna</i> =	<i>viharanta / viharamāna</i> =	lakó

PÉLDAMONDATOK

Egyes szám:

Bhattaṃ pacanto / pacamāno puriso hasati. (Alanyeset)

A rizst főző ember nevet.

Vejjo bhattaṃ pacantaṃ / pacamaṇaṃ purisaṃ pakkosati. (Tárgyeset)

Az orvos a rizst főző embert hívja.

Vejjo bhattaṃ pacantena / pacamānena purisena saha bhāsati.
(Eszközhatározói eset)

Az orvos a rizst főző emberrel beszél.

Többes szám:

Bhattaṃ pacantā / pacamānā purisā hasanti. (Alanyeset)

A rizst főző emberek nevetnek.

Vejjo bhattaṃ pacante / pacamāne purise pakkosati. (Tárgyeset)

Az orvos a rizst főző embereket hívja.

Vejjo bhattaṃ pacantehi / pacamānehi purisehi saha bhāsati.
(Eszközhatározói eset)

Az orvos a rizst főző emberekkel beszél.

Ehhez hasonlóan az igenevet minden esetben lehet ragozni, hogy esetében megegyezzen a rá vonatkozó főnévvel.

11. feladat:

Fordítsd magyarra!

1. Pāṇiyaṃ yācitvā rodanto dārako mañcamhā patati.
2. Vatthāni labhituṃ icchanto vāṇijo āpaṇaṃ gacchati.
3. Upāsako padumāni ādāya vihāraṃ gacchamāno Buddhaṃ disvā pasīdati.
4. Sakuṇo tuṇḍena phalaṃ haranto rukkhamā uppatati.
5. Cīvaraṃ pariyasantassa samaṇassa ācariyo cīvaraṃ dadāti.
6. Araññe āhiṇḍanto luddako dhāvantaṃ migam passivā sarena vijjhati.
7. Uyyāne āhiṇḍamānamhā kumāramhā brāhmaṇo padumāni yācati.
8. Rathena gacchamānehi amaccehi saha ācariyo hasati.
9. Dānaṃ dadāmānā silāni rakkhamānā manussā sagge uppajjanti.
10. Dhaññaṃ ākaṅkhattassa purisassa dhanam dātum vāṇijo icchati.
11. Goṇe hanantā rukke chindantā asappurisā dhanam saṃharitum ussahanti.
12. Vihāraṃ upasaṅkamanto Buddho dhammaṃ bhāsamāne sāvake passati.
13. Rukkhamūle nisīditvā gītāni gāyantā kumārā naccitum ārabhanti.
14. Suvannaṃ labhitum ussahantā manussā pabbatasmim āvāṭe

khaṇanti.

15. UdaKaṃ pātuṃ icchanto sīho udaKaṃ pariyesamāno vanamhi carati.

16. Vetanaṃ labhituṃ ākaṅkhamāno naro rajakāya dussāni dhovati.

17. Samaṇehi bhāsantā upāsakā saccam adhigantum ussahanti.

18. Magge sayantaṃ sunakhaṃ udakena siñcivā dārako hasati.

19. Sīlam rakkhantā sappurisā manussalokā cavitvā devaloke
uppajjanti.

20. Dhanam saṃharituṃ ussahanto vāṇijo samuddam taritvā dīpaṃ
gantum ārabhati.

21. Goṇe pariyesamāno vane āhiṇḍanto kassako sīham disvā bhāyati.

22. Rukkhesu nisīditvā phalāni bhuñjamānā kumārā gītaṃ gāyanti.

23. Cittam pasīditvā dhammam adhigantum ussahantā narā sagge
uppajjanti.

24. Tuṇḍena piṭakamhā macchaṃ ākaḍḍhituṃ icchanto kāko
sunakhamhā bhāyati.

25. Khettaṃ kasitvā bījāni vapanto kassako dhaññaṃ labhituṃ
ākaṅkhati.

26. Suriyassa ālokena locanehi rūpāni passantā manussā loke jīvanti.

27. Rukkhamūle nisīditvā cīvaram sibbantena samaṇena saddhim
upāsako bhāsati.

28. Rukkhamūle sayantassa yācakassa kāye paṇṇāni patanti.

29. Vāṇijassa mūlam datvā asse labhituṃ amacco ussahati.

30. Khīram pivitvā hasamāno dārako pattam mañcasmim khipati.

Fordítsd pālira!

1. A ruhákat mosó ember beszél az úton menő fiúval.

2. A pap látja az erdőből vizet inni jövő szarvast.

3. Kecskék a parkban megeszik a fákról hulló leveleket.

4. Gonosz emberek szeretnék látni a szarvast öló vadászokat.

5. A földműves szántóföldről magokat evő madarakat lát.

6. Remeték a városba menve szeretnék a kolostorban lakó Buddhát
imádni.

7. A lépcsőn állva a gyermek fán ülő majmokat lát.

8. Fiúk rizst adnak a vízben mozgó halnak.

9. A tengert átkelni akaró tengerész pénzt kér a királytól.

10. Férfiak látják szemekkel a tengerre eső hold fényét.

11. Világi követők próbálnak köntöst adni a kolostorban élő

szerzeteseknek.

12. Eredményeket várva erkölcsös férfiak adományokat adnak a szerzeteseknek és védelmezik (rakkhanti) a szabályokat.
13. A férfi a fáról hulló leveleken jár az erdőben.
14. A nagybácsi lótuszt ad a virágot kereső gyerekeknek.
15. Kukoricát adva a koldusnak a halász belép a házba.
16. A miniszter magokat ad a földműveseknek akik bevetik a földjeiket.
17. A kutya megpróbálja megharapni a kezét ami simogatja a testét.
18. A Buddha tanítványai kérdeznak az úton síró gyermektől.
19. A nagybácsi barátja hívja a fa alatt ülő, dalokat éneklő fiúkat.
20. Erkölcsös emberek ételt adnak a házat látogató szerzeteseknek.
21. Bölcs emberek akik szeretnének a mennyben születni védik (rakkhanti) az erényeket.
22. Látva a falut megközelítő sakált a földműves megpróbálja megütni egy kővel.
23. Igazságot beszélve világi követők megpróbálják megérteni a tant.
24. Elmosva a tálát vízzel, a remete ivóvizet keres.
25. Bölcs emberek akik látják a szabályokat elkezdik megérteni az igazságot.

TIZENKETTEDIK LECKE

IGERAGOZÁS - JELENIDŐ, ELBESZÉLŐMÓD

Eddig a jelen idő, elbeszélőmód csupán harmadik személy egyes és többes száma volt megemlítve. Ebben a leckében megtanulhatjuk a teljes ragozást.

Egyesszám:

E/3: (So) pacati = Ő (ffi) főz

E/2: (Tvam) pacasi = Te főzöl

E/1: (Aham) pacāmi = Én főzök

Többesszám:

T/3: (Te) pacanti = Ők főznek

T/2: (Tumhe) pacatha = Ti főztök

T/1: (Mayam) pacāma = Mi főzünk

PÉLDAMONDATOK

Egyesszám:

So bhattam pacati.

Ő (ffi) rizst főz.

Tvam bhattam pacasi.

Te rizst főzöl.

Aham bhattam pacāmi.

Én rizst főzök.

Többesszám:

Te bhattam pacanti.

Ők rizst főznek.

Tumhe bhattam pacatha.

Ti rizst főztök.

Mayam bhattam pacāma.

Mi rizst főzünk.

12. feladat:

Fordítsd magyarra!

1. Tvaṃ mittehi saddhiṃ rathena āpaṇamhā bhaṇḍāni āharasi.
2. Ahaṃ udakamhā padumāni āharitvā vāṇijassa dadāmi.
3. Tumhe samaṇānaṃ dātum cīvarāni pariyesatha.
4. Mayaṃ sagge uppajjitum ākaṅkhamānā sīlāni rakkhāma.
5. Te dhammaṃ adhigantum ussahantānaṃ samaṇānaṃ dānaṃ dadanti.
6. So araṇṇamhi uppatante sakuṇe passitum pabbataṃ āruhati.
7. Mayaṃ sugatassa sāvake vanditum vihārasmiṃ sannipatāma.
8. Āgacchantam tāpasam disvā so bhattam āharitum geham pavisati.
9. Ahaṃ udakam oruyha brāhmaṇassa dussāni dhovāmi.
10. Tvaṃ gehassa dvāram vivarivā pāṇīyaṃ pattamhā ādāya pivasi.
11. Ahaṃ hiraṇṇam pariyesanto dīpamhi āvāṭe khaṇāmi.
12. Phalāni khādantā tumhe rukkhehi oruhatha.
13. Pāsānasmim thatvā tvaṃ candam passitum ussahasi.
14. Mayaṃ manussalokamhā cavitvā sagge uppajjitum ākaṅkhāma.
15. Tumhe araṇṇe vasante mige sarehi vijjhitum icchatha.
16. Mayaṃ uyyāne carantā sunakhehi saddhiṃ kīlante dārake passāma.
17. Tvaṃ rukkhāmūle nisīditvā ācariyassa dātum vattham sibbasi.
18. Mayaṃ puṇṇam icchantā samaṇānaṃ dānaṃ dadāma.
19. Tumhe saccam adhigantum ārabhatha.
20. Tvaṃ gītam gāyanto rodantam dārakam rakkhasi.
21. Mayaṃ hasantehi kumārehi saha uyyāne naccāma.
22. So pāṇīyaṃ pivitvā pattam bhinditvā mātulamhā bhāyati.
23. Pāsādam upasaṅkamantam samaṇam disvā bhūpālassa cittam pasīdati.
24. Mayaṃ araṇṇam pavisitvā ajānaṃ paṇṇāni saṃharāma.
25. Khettaṃ rakkhanto so āvāṭe khaṇante varāhe disvā pāsāṇehi paharati.

Fordítsd pālira!

1. Hívom a kutya testét simogató gyermeket.
2. Megpróbáljuk megtanulni az igazságot, beszélve a kolostorban összegyűlt szerzetesekkel.
3. Üldögélve a parkban gyümölcsöt esztek a barátokkal.
4. Széken ülve tejet iszol.

5. Elhagyjuk az otthont, látni az erdőben vándorló szarvast.
6. Szeretném megérteni a tant.
7. A hegyen állva látjuk a tengerre eső holdfényt.
8. Elhúzom a földműves kordéját az útról.
9. Ti a helyeken ültök, én ivóvizet hozok a házból.
10. Vándorlunk a szántóföldeken nézve a magokat evő madarakat.
11. Tanácsot adok a gonosz embernek aki disznókat öl.
12. Megijedsz a házat megközelítő kígyótól.
13. Kérdéseket kérdezek az erdőből jövő embertől.
14. Látva a síró gyermeket hívjuk az orvost az úton.
15. Védem az értékeket, adományt adok a szerzeteseknek és gyermekekkel lakom a házban.
16. Jó emberek félve a gonosz tetteket (újra)születnek a mennyben.
17. Nyereséget remélve portékákat hozunk a városból.
18. A fa alatt állunk és vizet locsolunk a virágokra.
19. Vízzel mosom a tálakat és odaadom az orvosnak.
20. Az igazságot keresve feladom az otthont és belépek a kolostorba.
21. Kívánva látni a szerzeteseket, összegyűltök a parkban.
22. Látok egy leeső gyümölcsöt a holló csőréből.
23. Átkelsz a tengeren és lovat hozol a szigetről.
24. Elhagyom az otthont lámpát hozni a piacról.
25. Elvéve egy kosarat a szántóföldre megyek kukoricát gyűjteni.

TIZENHARMADIK LECKE

IGERAGOZÁS - JELENIDŐ, ELBESZÉLŐMÓD

Azon igék amelyeknek *-e* végződése van, kissé másképpen ragozódnak az eddig tanultaktól. Két igeövéük is lehet, egy *-e* végződésű és egy *-aya* végződésű, mint például *coreti* és *corayati*.

core - lopni

	Egyes szám	Többesszám
Ő	(So) coreti	(Te) corenti
Te	(Tvam) coresi	(Tumhe) coretha
Én	(Aham) coremi	(Mayam) corema

coraya - lopni

	Egyes szám	Többesszám
Ő	(So) corayati	(Te) corayanti
Te	(Tvam) corayasi	(Tumhe) corayatha
Én	(Aham) corayāmi	(Mayam) corayāma

Néhány hasonlóan ragozott ige a következő:

deseti - prédikál	manteti - megbeszél
cinteti - gondol	āmanteti - cimez, hozzá szól
pūjeti - felajánl, tisztel	nimanteti - meghív
pūreti - megtölt	oloketi - ránéz
pileti - elnyom, gyötör	jāleti - fellelkesül
katheti - beszél	chadeti - fedez, eltakar
uddeti - repül	māreti - gyilkol
udeti - (égitest) felkel	neti - vezet, elvisz
ropeti - elültet	pāleti - kormányoz, uralkodik
āneti - hoz	parivajjeti - elkerül
thapeti - megtart	obhāseti - megvilágít, magyaráz
pāteteti - leterit	deti (dadāti) - ad

A főnévi és melléknévi igenevet ezekből az igékből úgy képezzük, hogy meghagyjuk az -e- végződést.

Melléknévi igenév - desetvā, cintetvā, pūjetvā, pūretvā, stb

Főnévi igenév - desetum, cintetum, pūjetum, pūretum, stb

Azon igék amelyeknek a töve -nā hanggal végződik, a következőképpen ragozódnak:

kiṇā - vásárolni

	Egyes szám	Többesszám
Ő	(So) kiṇāti	(Te) kiṇanti
Te	(Tvam) kiṇāsi	(Tumhe) kiṇātha
Én	(Aham) kiṇāmi	(Mayam) kiṇāma

Néhány, hasonlóan ragozott ige:

vikkiṇāti - elad

suṇāti - (meg)csarnok

mināti - megmér

gaṇhāti - elvesz, felvesz

uggaṇhāti - (meg)tanul

jānāti - tud (valamit)

jināti - megnyer, győz

pāpuṇāti / pappoti - elér

ocināti - gyűjt, szed

pahiṇāti - (el)küld

Fontos megjegyezni, hogy a jelen idejű igevégzések megmaradnak. Csupán a vikarana rag, vagyis a ragozási jel változik az igeő és a végződés között.

Rendhagyó alakok a következők:

Jelen idő	Melléknévi igenév	Főnévi igenév
Janati	Natvā / janitvā	Nātum
Sunati	Sutvā / sunitvā	Sotum / sonitum
Papunati / pappoti	Patva / papunitvā	Papunitum / pappotum
Ganhati	Gahetva / ganhitvā	Gahetum / ganhitum

Igen gyakori a két ige, bhavati / hoti (lenni) és karoti (csinálni, tenni) a pāli nyelvű szövegekben. Az igevek rendhagyóak:

Jelen idő	Melléknévi igenév	Főnévi igenév
bhavati / hoti	bhavitvā / hutvā	bhavitum / hotum
karoti	katvā	kātum

Az *atthi* (lenni) ige az *as* gyökből és a *karoti* (csinálni, tenni) a *kr* gyökből különleges igék gyakori használatával. Igeragozásuk a következő:

	Egyesszám	Többesszám
Ó	atthi	santi
Te	asi	attha
Én	asmi / amhi	asma / amha
Ó	karoti	karonti
Te	karosi	karotha
Én	karomi	karoma

13. feladat:

Fordítsd magyarra!

1. Buddho vihārasmiṃ sannipatantānaṃ manussānaṃ dhammaṃ deseti.
2. Buddhassa pūjetuṃ cintento upāsako pupphāni ocināti.
3. Te patte udakena pūrentā gītaṃ gāyanti.
4. Tumhe araṅṅe vasante mige piḷetvā asappurisā hotha.
5. Mayaṃ āpaṇaṃ gantvā vāṇijehi saddhiṃ kathetvā dhaññaṃ vikkiṇāma.
6. Tvaṃ uḍḍentaṃ sukamaṃ disvā gaṇhituṃ icchasi.
7. Pabbatamhā udentamaṃ candaṃ passituṃ kumāro gharamhā dhāvati.
8. Ahaṃ kassakehi saha khettasmiṃ rukke ropemi.
9. Mayaṃ amaccehi saha mantentā pāsādasmiṃ āsanesu nisīdāma.
10. Tumhe Tathāgatassa sāvake nimantetvā dānaṃ detha.
11. Upāsakā vihāraṃ gantvā dīpe jāletvā dhammaṃ sotuṃ nisīdanti.

12. Luddako sīsaṃ (head) dussena chādetvā nisīditvā sakuṇe maretuṃ ussahati.
13. So vane āhiṇḍante goṇe gāmaṃ ānetvā vāṇijānaṃ vikkiṇāti.
14. Tvaṃ āpaṇehi bhaṇḍāni kiṇitvā sakaṭena ānetvā gehe ṭhapesi.
15. Tumhe kakacehi rukkhe chinditvā pabbatamhā pātetha.
16. Dhammena manusse pālentā bhūpālā akusalaṃ parivajjenti.
17. Saccamaṃ ñātuṃ icchanto ahaṃ samaṇehi pañhe pucchāmi.
18. Dānaṃ datvā sīlaṃ rakkhantā sappurisā saggalokaṃ pāpuṇanti.
19. Dhaññaṃ minanto kassako āpaṇaṃ netvā dhaññaṃ vikkiṇitum cinteti.
20. Ahaṃ pattena pāṇiyaṃ pivanto dvārasmiṃ ṭhatvā maggaṃ olokemi.
21. So āpaṇamhā khīraṃ kiṇitum puttamaṃ paṇḍitāni.
22. Mayaṃ dhammaṃ uggaṇhitum ussahantā paṇḍitena saha mantema.
23. Corehi saddhiṃ gehe bhinditvā manusse pīlentā tumhe asappurisā hotha.
24. Ahaṃ suvaṇṇaṃ pariyesamāne dīpamhā āgacchante vāṇije jānāmi.
25. Ahaṃ ācariyo homi, tvaṃ vejjo hosi.
26. Tvaṃ asappurisa, Buddhena desentaṃ dhammaṃ sutvā sappuriso bhavitum ussahasi.
27. Ahaṃ paṇḍitehi saddhiṃ mantento dhammena dīpaṃ pārento bhūpālo asmi.
28. Varāhe mārentā corā kassake pīlentā pāpakammāni karonti.
29. Sīlaṃ rakkhantā puñña-kammāni karontā manussā saggamaṃ pappotum ākaṅkhanti.
30. Akusalaṃ pahāya pāpaṃ parivajjetvā viharantā narā sappurisā bhavanti.

Fordítsd pālira!

1. Leszedve gyümölcsöket a fákról, elküldöd (őket) a piacra.
2. Hallva a Buddhát a tant hirdetni, örülök (neki).
3. Kukorica gyűjtésre gondolva a szántóföldre megyek a földművesekkel.
4. Dalokat énekelve ránéztek a madarakra amik az égen repülnek.
5. Tanácsot adok a gonosz embernek aki elnyomja a földműveseket a faluban.
6. Gödröket ásunk, hogy fákat ültessünk a parkban.
7. Ismerjük az embert aki lámpákat gyűjt a kolostorban.

8. Átkeltek a tengeren tengerészekkel, elérni a szigetet.
9. A király uralkodva a szigeteken győzedelmeskedik.
10. Elkezdjük tanulni a dhammát a szerzetesektől akik a faluban élnek.
11. Keresve az igazságot, a bölcs ember városról városra jár.
12. Elkerülve az alvó kutyát, lábával a gyermek elfut haza.
13. Kívánva a mennyben születést, bölcs emberek félnek rosszat cselekedni.
14. Eltávozva az emberi világból, gonosz emberek a pokolban (narake) születnek.
15. Invitálva a remetét a hegyről, a király köntöst ad számára.
16. Megpróbálva megérteni az igazságot, világi követők szerzetesek lesznek (bhavanti).
17. Várva a szerzetest hirdetni a dhammát, világi követők összegyűlnek a kolostorban.
18. Szemeinkkel látunk, füleinkkel hallunk (sotehi), testeinkkel érintünk.
19. Én vagyok a király, uralkodva a szigeteken (szigeteket).
20. Erkölcstelen emberek vagytok, akik tolvajoknak tanácsolnak.
21. Jó emberek elkezdenek fákat ültetni, hogy megóvják a világot.
22. Hallva a dhammát, a tolvaj megpróbálja elkerülni a gonoszt.
23. Kereskedők ruhákat tartanak a boltokban, hogy eladják (őket) a falvakból jövő földműveseknek.
24. A beteg ember (gilāna) istenek hirhozója az emberek világában.
25. Jó emberek vannak a világban, akik figyelmeztetik a gonosz férfiakat.
26. Lótuszt szedve a vizből, az orvos a kolostorba megy hallgatni a dhammát.
27. Látva a Buddhát és örülve (ennek), a tolvaj eldobja a nyilakat.
28. Kívánva a gonosz elkerülését, gyakorlom az erényeket.
29. Rizst főzünk, hogy adományt adjunk a szerzeteseknek a kolostorból.
30. Szigetről szigetre mentek, kereskedőkkel aranyat keresve.

TIZENNEGYEDIK LECKE

JÖVŐ IDŐ

A jövő időt úgy képezzük, hogy -ssa rag járul az ige tövéhez vagy gyökéhez, néha az összekötő -i- magánhangzóval, majd a végzések megegyeznek a jelen időnél tanultakkal.

Szótó: paca = főz

Egyesszám

E/3	(So) pacissati =	Ő (ffi) főzni fog
E/2	(Tvam) pacissasi =	Te főzni fogsz
E/1	(Aham) pacissāmi =	Én főzni fogok

Többesszám

T/3	(Te) pacissanti =	Ők főzni fognak
T/2	(Tumhe) pacissatha =	Ti főzni fogtok
T/1	(Mayam) pacissāma =	Mi főzni fogunk

Szótó: core = lop

	<i>Egyesszám</i>	<i>Többesszám</i>
Ő	(So) coressati	(Te) coressanti
Te	(Tvam) coressasi	(Tumhe) coressatha
Én	(Aham) coressāmi	(Mayam) coressāma

Szótó: kiṇā = vásárol

	<i>Egyesszám</i>	<i>Többesszám</i>
Ő	(So) kiṇissati	(Te) kiṇissanti

Te	(Tvam) kiṇissasi	(Tumhe) kiṇissatha
Én	(Aham) kiṇissāmi	(Mayam) kiṇissāma

Figyeljünk oda a következő rendhagyó alakokra:

gacchati	gamissati	= menni fog
āgacchati	āgamissati	= jönni fog
dadāti	dadissati / dassati	= adni fog
tiṭṭhati	ṭhassati	= állni fog
karoti	karissati	= csinálni fog

14. feladat

Fordítsd magyarra!

1. So pabbatamhā udentam candam passitum pāsadam āruhissati.
2. Bhūpālo corehi dīpam rakkhitum amaccehi saha mantessati.
3. Aham samuddam taritvā dīpam pāpuṇitvā bhaṇḍāni vikkiṇissāmi.
4. Tumhe vihāram upasaṅkamantā magge pupphāni vikkiṇante manusse passissatha.
5. Udamam otarivā vatthāni dhovanto kassako nahāyivā geham āgamissati.
6. Gāme viharanto tvam nagaram gantvā ratham ānessasi.
7. Puññam kātum icchantā tumhe sappurisā pāpamitte ovadissatha.
8. Dhammam sotum uyyāne nisīdantānam upāsakānam aham pāṇiyam dassāmi.
9. Mayam bhūpālā dhammena dīpe pālessāma.
10. Rukkham pātetvā phalāni khāditum icchantam asappurisaṃ aham akkosāmi.
11. Dānam dadamānā sīlam rakkhantā mayam samaṇehi dhammam uggaṇhissāma.
12. Dhāvāntamhā sakaṭamhā patantam dāraṅgam disvā tvam vejjam ānesi.
13. Saccam adhigantum ussahanto tāpaso Tathāgataṃ passitum

ākaṅkhati.

14. Buddhe pasīditvā upāsako devaputto hutvā saggaloke uppajjati.
15. Udentam suriyam disvā brāhmaṇo gehā nikkhamma vandati.
16. Dīpaṃ pappotum ākaṅkhamānā mayam samuddam taritum nāvikaṃ pariyesāma.
17. Amaccassa dūtam paṇiṇitum icchanto bhūpālo aham asmi.
18. Puññakammāni karontānam vāṇijānam dhanam atthi.
19. Mayaṃ gītāni gāyante naccante kumāre olokessāma.
20. Pāpaṃ parivajjetvā kusalam karonte sappurise devā pūjessanti.
21. Saccaṃ bhāsantā asappurise anusāsantā paṇḍitā upāsakā bhavissanti.
22. Tvaṃ dhaññaena pattam pūretvā ācariyassa dassasi.
23. Rukkhamūle nisīditvā cīvaram sibbantam samaṇam aham upasaṅkamissāmi.
24. Aham sayantassa puttassa kāyam āmasanto mañcasmim nisīdāmi.
25. Uyyānesu rukkhe ropetum samaṇā manusse anusāsanti.

Fordítsd pālira!

1. Megtanulva a dhammát a Buddhától, erényesen (dhammena) fogok élni a világban.
2. Tanácsolni fogom a királynak, hogy igazságosan uralkodjon a szigeten minisztereivel.
3. Az ülésen tartva a ruhát, a gyermek belép a vízbe, megfürdeni.
4. Hallva a tanítást, boldoggá válok a Tathāgatával.
5. Az erdőben járók gyümölcsöt gyűjtve meg fogják kívánni a vizet.
6. Farmerek megközelítve a várost rá fognak nézni az úton futó járművekre.
7. A felkelő nap meg fogja világítani a világot.
8. A fák a parkban meg fognak fürödni a hold fényében.
9. Örülni fogsz látva a fiaidat kérdéseket kérdezni a bölcstől.
10. A gyermekek látni fogják a gyümölcsöt evő papagájt a fán.
11. Szigetről jövő orvosok vagyunk, ti szigetre menő tanítók vagytok.
12. Meg fogja fogni a pénzt és elmegy a boltba árúkat vásárolni.
13. Megtöltve a tálat ivóvízzel, a gyermek oda fogja adni a rizst evő koldusnak.
14. Erényt kívánó férfiak fákat fognak ültetni a világ embereinek.
15. Gazdagságot keresve gonosz férfiak gyötörni fogják a falvakban

igazságosan élő földműveseket.

16. Gyümölcsök vannak a fákon, a hegyekben.

17. Erényes tetteket cselekvő jó férfiak a tant fogják tanulni a szerzetesektől.

18. Bölcsék tanácsolnak a szigeteket irányító királynak.

19. Halat fogsz vásárolni a tengerről jövő halászoktól.

20. A tan tanulását kívánva megközelítjük a Buddhát.

21. Látva a parkba jövő sakált a gyermekek meg fognak ijedni.

22. Meg fogják nézni a miniszterekkel faluba jövő királyt. (menni + látni).

23. Jó ember vagy, aki igazságosan él.

24. Látok egy papagájt, gyümölcsöt szedve a csőrével.

25. Jó emberekké fogunk válni, gyakorolva az erényességet.

TIZENÖTÖDIK LECKE

FELTÉTELES MÓD

A feltételes mód leginkább lehetőséget vagy tanácsot fejez ki, de a "lehet", "ha", "kellene" kifejezésekhez is használatos.

Úgy képezzük, hogy még a végződés előtt -eyya szócskát adunk az igetőhöz.

Igető: paca = főzni

Egyesszám

Ő	(So) paceyya =	(Ha) főzne
Te	(Tvam) paceyyāsi =	(Ha) főznél
Én	(Aham) paceyyāmi =	(Ha) főznék

Többesszám

Ők	(Te) paceyyuṃ =	(Ha) főznének
Ti	(Tumhe) paceyyātha =	(Ha) főznétek
Mi	(Mayam) paceyyāma =	(Ha) főznénk

Érdeemes megfigyelni, hogy a második és elsőszemélyű végzések megegyeznek a jelenidőben tanultakkal.

A következő partikulák hasznosak a mondatépítéshez.

sace / yadi = ha

ca = és

pi = szintén, is

na = nem

viya = mint, hasonlóan

PÉLDAMONDATOK

Egyesszám:

Sace so bhattaṃ paceyya, ahaṃ bhuñjeyyāmi.

Ha főzne rizst, ennék majd.

Sace tvaṃ iccheyyāsi, ahaṃ coraṃ puccheyyāmi.

Ha szeretnéd, megkérdezném a tolvajt.

Yadi ahaṃ nagare vihareyyāmi, so pi nagaraṃ āgaccheyya.

Ha a városban laknék, ő is a városba jönne.

Többszám:

Sace te bhattaṃ paceyyum, mayaṃ bhuñjeyyāma.

Ha rizst főznének, (mi) ennénk.

Sace tumhe iccheyyātha, mayaṃ core puccheyyāma.

Ha szeretnétek, megkérdeznénk a tolvajokat.

Yadi mayaṃ nagare vihareyyāma, te pi nagaraṃ āgaccheyyum.

Ha a városban laknánk, ők is a városba jönnének.

15. feladat

Fordítsd magyarra!

1. Sace tvaṃ dhammaṃ suṇeyyāsi, addhā (bizonyosan) tvaṃ Buddhassa sāvako bhavēyyāsi.
2. Yadi te gītāni gāyituṃ uggaṇheyyum, ahaṃ pi uggaṇheyyāmi.
3. Sace tvaṃ bījāni paṇṇeyyāsi, kassako tāni (őket) khetto vāpeyya.
4. Sace tumhe padumāni ocineyyātha, kumārā tāni Buddhassa pūjeyyum.
5. Sace tvaṃ mūlaṃ gaṇheyyāsi, ahaṃ dussaṃ ādādeyyāmi.
6. Yadi mayaṃ bhūpālena saha manteyyāma amaccā na āgaccheyyum.
7. Sace tumhe rukkhāni ropeyyātha dāraṇā phalāni bhuñjeyyum.
8. Sace mayaṃ sappurisaṃ bhavēyyāma, puttā pi sappurisaṃ bhavēyyum.
9. Sace bhūpālā dhammena dīpe pāleyyum, mayaṃ bhūpālesu paṇḍeyyāma.
10. Sace kassako goṇaṃ vikkīṇeyya, vāṇijo taṃ kiṇeyya.
11. Sace manusse pīlentā asappurisaṃ gāmaṃ āgaccheyyum ahaṃ te ovadeyyāmi.
12. Yadi amaccā pāpaṃ parivajeyyum, manussaṃ pāpaṃ na kareyyum.

13. Sace tumhe pabbataṃ āruheyyātha, āhiṇḍante mige ca rukkhesu carante makkate ca udḍente sakuṇe ca passeyyātha.
14. Sace tvamaṃ pattena pānīyaṃ āneyyāsi pipāsito (szomjas) so piveyya.
15. Kusalakammāni katvā tumhe manussaloke uppajituṃ ussaheyyātha.
16. Sace so vejjo bhaveyya, ahaṃ taṃ (őt) rodantaṃ dāraṃ passituṃ āneyyāmi.
17. Yadi putto pāpaṃ kareyya ahaṃ taṃ (őt) ovadeyyāmi.
18. Sace amacco paṇḍitaṃ ācariyaṃ āneyya mayaṃ dhammaṃ uggaṇheyyāma.
19. Sace ahaṃ hatthena suvaṃ phusituṃ ussaheyyāmi so gehā uppateyya.
20. Yadi so vejjaṃ pakkosituṃ iccheyya ahaṃ taṃ (őt) āneyyāmi.

Fordítsd pālira!

1. Ha elrejtéd a fiak gonosz tetteit, tolvajokká válnak.
2. Ha szeretnétek erényes férfiakká válni, kerüljétek a gonoszt.
3. Ha szemekkel nézünk a világ tárgyait látjuk, ha elmével nézünk a jót és gonoszt látjuk.
4. Ha elkezdesz énekelni egy dalt, a gyermekek táncolni kezdenek.
5. Ha elhagyjuk az emberi világot, nem fogunk félni az emberi világban születéstől.
6. Ha istenek születnek az emberi világban, erényes tetteket tesznek.
7. Ha az igazságot kutatod, meg fogod keresni a kolostorban élő Buddhát.
8. Ha figyelmezteted a kereskedőt, erényes emberré fog válni.
9. Ha meghívom a szerzetest, haza fog jönni a tant hirdetni.
10. Ha jó ember vagy, nem fogod megölni az erdőben vándorló ökröket.
11. Ha a mezőn dolgozol gazdagsághoz és kukoricához fogsz jutni.
12. Ha a király igazságosan kíván uralkodni a szigeten, beszélni fog a bölcs férfiakkal és miniszterekkel.
13. Ha a mezőn dolgozol, földműveseket fogsz látni szántani.
14. Látom a parkban majommal játszó fiúkat.
15. Ha éneklő madarakat akarnak látni, akkor a parkba fognak menni.
16. IHa hallgatod a tant, képes leszel igazságosan élni.
17. Ha elkerülöd a gonosz barátokat (pāpamitte), jó ember leszel.
18. Ha a miniszter nem jó férfi, akkor nem fogjuk megközelíteni (őt).
19. Ha gyümölcsök vannak a fán, meg fogom mászni leszedni őket

(tāni).

20. Ha gyümölcsöt szedek, te fogod megenni őket a barátaiddal.

TIZENHATODIK LECKE

FELSZÓLÍTÓ MÓD

A felszólító mód kifejezhet parancsot, áldást, imádságot, kívánságot.

Igető: paca = főzni

Egyesszám

Ő	(So) pacatu =	Főzzön
Te	(Tvam) paca, pacāhi =	Főzz(él)
Én	(Aham) pacāmi =	Főzzek

Többesszám

Ők	(Te) pacantu =	Főzzenek
Ti	(Tumhe) pacatha =	Főzzetek
Mi	(Mayam) pacāma =	Főzzünk

Érdeemes megfigyelni, hogy a második személy többesszáma és az elsőszemélyű végződés megegyeznek a jelenidőben tanultakkal.

A **mā** tagadószócska használatos felszólító módban is.

PÉLDAMONDATOK

Egyesszám:

So vāṇijānaṃ bhattaṃ pacatu.

Főzzön rizst a kereskedőknek.

Tvam rathena nagaraṃ gaccha / gacchāhi.

Menj a városba a járművel.

Ahaṃ dhammaṃ uggaṇhāmi.

Tanuljam (meg) a dhammát.

Többesszám:

Te vāṇijānaṃ bhattaṃ pacantu.
Főzzenek rizst a kereskedőknek.

Tumhe rathena nagaraṃ gacchatha.
Menjetek a városba a járművel.

Mayaṃ dhammaṃ uggaṇhāma.
Tanuljuk (meg) a dhammát.

*(A tagadó szócska **mā** ezekben az esetekben.)*

Mā tumhe saccam parivajjetha.
Ne kerüljétek az igazságot.

Mā te uyyānamhi pupphāni ocinantu.
Ne szedjenek virágot a parkban.

16. feladat

Fordítsd magyarra!

1. Bhūpālā dhammena dīpaṃ pārentu.
2. Mā manusso bhāyatu, sace so saccam jānāti, bhāsatu.
3. Tumhe pāpaṃ karonte putte ovadatha.
4. Sugato dhammaṃ desetū, sāvakā ca upāsakā ca vihārasmiṃ nisīdanti.
5. Mā te pāpakammāni katvā manussalokamhā cavitvā narake (a pokolban) uppajjantu.
6. Mā corā kassakānaṃ goṇe mārentu.
7. Mā tvaṃ sunakhaṃ āmasāhi, so taṃ (téged) ḍaseyya.
8. Tumhe dīpe jāletvā vihārasmiṃ rūpāni oloketha.
9. Tumhe asappurise āmantetvā dhammena jīvitum anusāsatha.
10. Putta, mā tvaṃ pāpamitte upasaṅkama.
11. Sace tumhe saccam bhāsitem ussaheyyātha, tumhe sappurisā bhaveyyātha.
12. Sace tvaṃ pāsāṇe khippeyyāsi, kākā ca sakuṇā ca ākāsaṃ uppateyyum.
13. Mā dāraka pāṇīyaṃ pivitvā pattaṃ bhinda.
14. Mā suvaṇṇaṃ coretvā gacchantā corā samuddaṃ tarantu.

15. Upāsaka, mā putte akkosāhi, samaṇehi saddhiṃ mantetvā putte anusāsāhi.

Fordítsd pālira!

1. Védje igazságosan az embereket a szigetet uraló király.
2. Játsszanak a gyermekek a parkban lehullott leveleket gyűjtve.
3. Gyűljenek össze földművesek és kereskedők a király parkjában.
4. Másszák meg a fiak a hegységet, oroszlánokat, szarvast és madarakat látni.
5. Ne vágj fákat az erdőben ha meg akarod védeni a szarvasokat.
6. Ne jöjjön le a gyermek a lépcsőn, le fog esni.
7. Vessék be a mezőket a földművesek és ültessenek magokat, ne öljenek kecskéket.
8. Repüljenek a csőrükkel gyümölcsöt szedő papagájok.
9. Ó fiak, ne kövessetek el bűnöket és éljetez igazságosan.
10. Kapjanak a Buddha tanítványai adományokat és köntösöket.
11. Jöjjenek ki a gyermekek a házból és lássák a hegység mögül felkelő holdat.
12. Ó fiúk, ne menjetek a vadással és ne öljétek meg a szarvast az erdőben.
13. Haza rohantok és vizet hoztok a földet bevető földműveseknek.
14. Ne kérdezzetek kérdéseket a király hírvivőjétől.
15. Ti világiak próbáljátok elkerülni a gonoszt és jó tetteket cselekedni.

TIZENHETEDIK LECKE

A MÚLT IDŐ

Az -a hangra végződő igeövmű igei ragozása a következő:

Igeövmű: paca = főzni

Egyesszám

Ő	(So) apaci, paci =	Főzött
Te	(Tvaṃ) apaci, paci =	Főztél
Én	(Ahaṃ) apaciṃ, paciṃ =	Főztem

Többesszám

Ők	(Te) apaciṃsu, paciṃsu =	Főztek
Ti	(Tumhe) apacittha, pacittha =	Főztetek
Mi	(Mayaṃ) apacimha, pacimha =	Főztünk

Fontos, hogy az a- előtag az apaci, apaciṃsu szavakban nem tagadó előtag, hanem egy szabadon alkalmazható fokozás a múltidő jelölésére.

Azok az igei ragozások, amelyek -nā hangra végződnek, szintén a fenti példa alapján ragozódnak.

Az -e hangra végződő igeövmű igei ragozása

Igeövmű: core = lopni

Egyesszám

Ő	(So) coresi, corayi =	Lopott
Te	(Tvaṃ) coresi =	Loptál
Én	(Ahaṃ) coresim, corayim =	Loptam

Többesszám

Ók	(Te) coresuṃ, corayiṃsu =	Loptak
Ti	(Tumhe) corayitha =	Loptatok
Mi	(Mayaṃ) corayimha =	Loptunk

PÉLDAMONDATOK

Egyesszám:

Bhūpālo dīpe cari / acari.

A király vándorolt a szigeten.

Samaṇo dhammaṃ desesi.

A szerzetes tanította a dhammát.

Tvaṃ bhaṇḍāni vikkiṇi.

Eladtad a javakat.

Tvaṃ pupphāni pūjesi.

Felajánlottad a virágokat.

Ahaṃ pabbataṃ āruhiṃ.

Megmásztam a hegyet.

Ahaṃ dīpaṃ jālesim / jālayim.

Meggyújtottam a lámpát.

Többesszám:

Bhūpālā dīpesu carimṃsu / acarimṃsu.

Királyok vándoroltak a szigeteken.

Samaṇā dhammaṃ desesuṃ / desayimṃsu.

Szerzetesek tanították a dhammát.

Tumhe bhaṇḍāni vikkiṇittha.

Eladtátok a javakat.

Tumhe pupphāni pūjayittha.
Felajánlottátok a virágokat.

Mayaṃ pabbate āruhimha.
Mégmásztuk a hegyeket.

Mayaṃ dīpe jālayimha.
Meggyújtottuk a lámpákat.

17. feladat

Fordítsd magyarra!

1. Kassako khettaṃ kasitvā nahāyituṃ udakaṃ otari.
2. Ugganḥantānaṃ dāraḥānaṃ dātuṃ ācariyā kusumāni āharimṣu.
3. Upāsakā āsanehi uṭṭhahitvā dhammaṃ desetūṃ upasaṅkamantaṃ samaṇaṃ vandiṃsu.
4. Nagaresu kammāni katvā vetane labhitūṃ ākaṅkhamānā narā gāmehi nikkhamimṣu.
5. Ācariyo āsanaṃ dussena chādetvā samaṇaṃ nisīditūṃ nimantesi.
6. Kumāro dvāraṃ vivarivā rukkhamaḥā oruhante vānare passamāno aṭṭhāsi (stood).
7. Paṇḍito goṇe coretvā akusalaṃ karonte nare pakkosivā ovadi.
8. Yācakassa puttā rukkhahi patantāni phalāni saṃharitvā āpaṇasmim vikkiṇimṣu.
9. Kassako dhaññaṃ minitvā vāṇijassa vikkiṇituṃ paṇiṇi.
10. Dhammaṃ uggaṇhitvā samaṇo bhavitūṃ ākaṅkhamāno amacco ācariyaṃ pariyesamāno Buddhaṃ upasaṅkami.
11. Sace tumhe gāmaṃ pāpuṇeyyātha mitte olokeyyātha.
12. Paṇḍitamhā pañhe pucchitvā saccam jānitūṃ mātulo ussahi.
13. Pāsāṇamhi ṭhatvā ajaṃ khādantaṃ sīhaṃ disvā vānarā bhāyimṣu.
14. Rukkhamaḥāle nisīditvā gitāni gāyantaṃ kumārānaṃ kāyesu paṇṇāni ca pupphāni ca patimṣu.
15. Tumhe dhanam saṃharamānā mā samuddam taritvā dīpaṃ gacchatha.
16. Āpaṇasmim bhaṇḍāni vikkiṇantaṃ vāṇijassa ratho atthi.
17. Ahaṃ puttassa dātuṃ dussaṃ sibbanto gītaṃ gāyim.
18. Sūkarā ca sunakhā ca khetta āvāṭe khaṇimṣu.
19. Purisā rukkhamaḥāle nisīditvā tāpasena bhāsamānaṃ suṇimṣu.

20. Luddakena saddhiṃ vane āhiṇḍante putte āmantetvā kassakā akkosimṣu.
21. Mā tvam suvaṇṇapattam vikkiṇitvā khagge kiṇāhi.
22. So bhaṇḍāni ca khettaṃ ca goṇe ca puttānaṃ daṭvā gehaṃ pahāya samaṇo bhavitum cintesi.
23. Dhammena jīvantā sappurisā mige na māresuṃ.
24. Ahaṃ sopānaṃ āruhiṃ, te sopānamhā oruhiṃsu.
25. Sahāyakā udakaṃ otaritvā nahāyantā padumāni ociniṃsu.

Fordítsd pālira!

1. A gyermek vízzel öntözte a lótoszokat és megtisztelte a Buddhát.
2. Megkapva a fizetséget a férfiak a piacra mentek és árúkat vettek.
3. A halász halat hozott a tengerből és eladta őket a földműveseknek.
4. Ha fürdeni mész, mosd meg a gyermekek ruháit.
5. A papagájok és a hollók felszálltak a fáról az égbe.
6. Ne szidd meg a fa alatt kutyával játszó gyermekeket.
7. Beszéltem a parkban ülő és a királyt látni összegyűlő emberekkel.
8. Megijedtünk látva a kígyót belépni a házba.
9. Vizet adtam a barátjával rizst evő fiúnak.
10. Ne tegyél gonoszt, tegyél jót és belépsz a mennyországba elhagyva az emberi világot.

TIZENNYOLCADIK LECKE

NŐNEMŰ FŐNEVEK RAGOZÁSA (-Ā VÉGZŐDÉSŰ)

vanitā - nő

	Egyesszám	Többesszám
Nom.	vanitā	vanitā, vanitāyo
Voc.	vanite	vanitā, vanitāyo
Acc.	vanitaṃ	vanitā, vanitāyo
Ins.	vanitāya	vanitāhi (vanitābhi)
Abl.	vanitāya	vanitāhi (vanitābhi)
Dat.	vanitāya	vanitānaṃ
Gen.	vanitāya	vanitānaṃ
Loc.	vanitāya, vanitāyaṃ	vanitāsu

A következő főnevek is hasonlóan ragozódnak:

(A legtöbb -ā hangra végződő szó nőnemű).

<i>kaññā / dārikā</i>	lány
<i>gaṅgā</i>	Gangesz folyó
<i>nāvā</i>	hajó
<i>ammā</i>	anya
<i>paññā</i>	bölcsesség
<i>sālā</i>	csarnok
<i>bharyā</i>	feleség
<i>sabhā</i>	gyülekezet

<i>kathā</i>	beszéd
<i>latā</i>	kúszónövény, inda
<i>guhā</i>	barlang
<i>chāyā</i>	árnyék
<i>vālukā</i>	homok
<i>mañjūsā</i>	doboz
<i>mālā</i>	virágfüzér
<i>surā</i>	likőr, alkohol
<i>sākhā</i>	ág, gally
<i>devatā</i>	istenség
<i>parisā</i>	kíséret
<i>saddhā</i>	hit, elkötelezettség
<i>gīvā</i>	nyak
<i>jivhā</i>	nyelv
<i>pipāsā</i>	szomjúság
<i>khudā</i>	éhség

Szókincs - igék

sakkoti	képes (valamire)
parivāreti	körülvesz, kísér
nivāreti	megakadályoz
anubandhati	követ (valamit, valakit)
kujjhati	dühössé válik, felmérgesedik

namassati	imád, tiszteleg
poseti	felnevel, táplál
vāyamati	próbál(kozik)
nilīyati	elbújik
sallapati	megszólít
modati	boldog, élvez
sukhaṃ vindati	örömöt él át
dukkhaṃ vindati	szenvedést él át
paṭiyādeti	előkészül
pakkhipati	lerak, odatesz, lead

18. feladat

Fordítsd magyarra!

1. Sace sabhāyaṃ kaññāyo katheyyuṃ aham pi kathessāmi.
2. Dārikāyo pupphāni ocinitvā sālāyaṃ nisīditvā mālāyo karimṣu.
3. Vanitā rukkhassa sākhāyo chinditvā ākaḍḍhi.
4. Bhariyā mañjūsāsu vatthāni ca suvaṇṇaṃ ca ṭhapesi.
5. Dārikā pāsādassa chāyāyaṃ nisīditvā vālukāya kīlimṣu.
6. Bhariyāya kathaṃ sutvā pasīditvā kassako sappuriso abhavi.
7. Devatāyo puññāni karonte dhammena jīvante manusse rakkhantu.
8. Pabbatasmimḡ guhāsu vasantā sīhā vālukāya kīlante mige māresuṃ.
9. Ammā dārikāya kujjhitvā hatthena pahari.
10. Vanitāyo saddhāya bhattaṃ pacitvā vihāraṃ netvā samaṇānaṃ pūjesuṃ
11. Tumhe mā suraṃ pivatha, mā gilānā (beteg) bhavituṃ ussahatha.
12. Dhammena dhaṇaṃ saṃharamānā paññāya putte posentā narā manussaloke sukhaṃ vindanti.
13. Sace tumhe nāvāya gaṅgaṃ tareyyātha dīpasmimḡ vasante tāpase disvā āgantūṃ sakkissatha.
14. Parisaṃ parivāretvā pāsādamaḥā nikkhamantaṃ bhūpālaṃ disvā vanitāyo modanti.

15. Kaññāyo sālāyaṃ sannipatitvā kumārehi saddhiṃ sallapiṃsu.
16. Khudāya pīlentam̐ gilānam̐ yācakam̐ disvā ammā bhattam̐ adadi / adāsi.
17. Guhāyaṃ nilīyitvā suram̐ pivantā corā sīham̐ passitvā bhāyimsu.
18. Varāhe māretvā jīvanto naro gilāno hutvā dukkham̐ vindati.
19. Vāñijassa āpaṇe mañjūsāyaṃ mūlam̐ (money) atthi.
20. Samaṇā manusse pāpā nivāretvā sappurese kātum̐ vāyamanti.

Fordítsd pālira!

1. Az úton állt az ember anyától kérdezve az utat a kolostorhoz.
2. Hittel előkészítve a rizst a szerzeteseknek, a nő elviszi a kolostorba.
3. Élhetsz igazságosan és gazdagságot keresve.
4. A ház árnyékában ülve a lányok ágakat vágnak a kúszónövényről.
5. Gonosz férfiak nem feddték meg a fiúkat akik alkoholt isznak.
6. Elvéve a kosarat és pénzt a lány a piacra ment kukoricát vásárolni.
7. Ha lámpásokat gyűjtasz a világiak látni fogják a kolostorban lévő tárgyakat.
8. Ó jó férfiak, a tant tanuljátok és próbáljátok igazságosan élni.
9. Ha próbálkozol, elkerülheted a gonoszt és jót tehetsz.
10. Látva a barlangban alvó oroszlánt, a nő elfutott.

TIZENKILENCEDIK LECKE

MÚLTIDEJŰ MELLÉKNÉVI IGENÉV

A múlt időt általában úgy képezzük, hogy *-ta* hangot adunk az igeőhöz, az összekötő *-i-* magánhangzó nélkül. Ahogyan a magyarban is használjuk melléknévként a múlt idejű alakot, úgy használatos ez is állapotok leírására.

<i>pacati</i>	- <i>pac + i + ta</i>	= <i>pacita</i>	megfőzött
<i>bhāsati</i>	- <i>bhās + i + ta</i>	= <i>bhāsita</i>	(el)beszért
<i>yācati</i>	- <i>yāc + i + ta</i>	= <i>yācita</i>	(össze)koldult
<i>deseti</i>	- <i>dis' + i + ta</i>	= <i>desita</i>	megtanított
<i>pūjeti</i>	- <i>pūj + i + ta</i>	= <i>pūjita</i>	felajánlott
<i>gacchati</i>	- <i>gam + ta</i>	= <i>gata</i>	eltávozott
<i>hanati</i>	- <i>han + ta</i>	= <i>hata</i>	meggyilkolt
<i>nayati / neti</i>	- <i>nī + ta</i>	= <i>nīta</i>	(el)vezetett

A múltidejű melléknévi igenevet néhány igéből úgy formázzuk, hogy *-na* végződést adunk az igeőhöz.

<i>chindati</i>	- <i>chid + na</i>	= <i>chinna</i>	(el)vágott
<i>bhindati</i>	- <i>bhid + na</i>	= <i>bhinna</i>	(el)törött
<i>nisīdati</i>	- <i>ni + sad + na</i>	= <i>nisinna</i>	leült
<i>tarati</i>	- <i>tṛ + na</i>	= <i>tiṇṇa</i>	keresztbe rakott / keresztezett

A múltidejű melléknévi igenév passzív értelemben használatos tárgyias igék esetén, de aktív értelmük van tárgyatlan igék esetében.

Mindhárom nemben ragozódnak, *-a* végződésű főnévként a férfi és semleges nemben és *-ā* végződésű főnévként nőnemben.

Pacati, *chindati*, *nimanteti* mind tárgyias igék. Tehát:

pacito odano = a megfőzött rizs (passzív jelentés)
chinnam paṇṇam = a megvágott levél (passzív jelentés)
nimantitā kaññā = a meghívott lány (passzív jelentés)

Viszont *gacchati*, *patati*, *tiṭṭhati* tárgyatlan igék. Tehát:

manusso gato (hoti) = a férfi elment
 (elment férfi - aktív, cselekvő jelentés)
puppham patitam (hoti) = a virág lehullott
 (lehullott virág - aktív, cselekvő jelentés)
kaññā thitā (hoti) = a lány állt
 (állott lány - aktív, cselekvő jelentés)

PÉLDA RAGOZÁSOK

<i>kasati</i>	kasita, kaṭṭha
<i>pucchati</i>	pucchita, puṭṭha
<i>pacati</i>	pacita, pakka
<i>ḍasati</i>	daṭṭha
<i>phusati</i>	phuṭṭha
<i>pavisati</i>	paviṭṭha
<i>āmasati</i>	āmasita, āmaṭṭha
<i>labhati</i>	laddha, labhita
<i>ārabhati</i>	āradha
<i>bhavati</i>	bhūta
<i>bhuñjati</i>	bhuñjita, bhutta
<i>vapati</i>	vutta
<i>vasati</i>	vuttha
<i>āsiñcati</i>	āsitta
<i>kipati</i>	khitta

<i>dhovati</i>	dhovita, dhota
<i>pajahati</i>	pahīna
<i>vivarati</i>	vivaṭa
<i>pivati</i>	pīta
<i>cavati</i>	cuta
<i>hanati</i>	hata
<i>nikkhamati</i>	nikkhanta
<i>jānāti</i>	ñāta
<i>suṇāti</i>	suta
<i>mināti</i>	mita
<i>gaṇhāti</i>	gahita
<i>kiṇāti</i>	kīta
<i>pāpuṇāti</i>	patta
<i>karoti</i>	kata
<i>tiṭṭhati</i>	ṭhita
<i>harati</i>	haṭa
<i>kujjhati</i>	kuddha
<i>dadāti</i>	dinna
<i>pasīdati</i>	pasanna
<i>(passati)</i>	diṭṭha, (dṛś)
<i>muñcati</i>	mutta

PÉLDAMONDATOK

Upāsakehi vihāraṃ pavitṭho Buddho diṭṭho hoti.

A kolostorba lépő Buddha látott volt a világi követők által.

Te Buddhena desitaṃ dhammaṃ suṇiṃsu.

Hallgatták a Buddha által beszélt dhammát.

Dārikāya āhatāni bhaṇḍāni ammā piṭakesu pakkhipi

Az anya kosarakba rakta a lány által hozott árúkat.

Vānijo patitassa rukkhassa sākḥāyo chindi

A kereskedő levágta a leesett fa ágait.

Mayaṃ udakena āsित्तेhi pupphehi Buddhaṃ pūjema

Imádjuk hát a Buddhát vízzel locsolt virágokkal.

Kassakena kasite khetṭe sūkaro sayati.

Egy disznó alszik a földműves által bevetett mezőn.

19. feladat

Fordítsd magyarra!

1. Ammāya mañjūsāyaṃ pakkhittaṃ suvaṇṇaṃ dārikā na gaṇhi.
2. Dhotāni vatthāni gahetvā bhariyā udakamhā uttari.
3. Kassakehi uyyāne ropitesu rukkhesu phalāni bhaviṃsu.
4. Buddhā devehi ca narehi ca pūjitā honti.
5. Udakena pūritaṃ pattam gahetvā vanitā geham āgatā hoti.
6. Adhammena (tisztességtelenül) dīpaṃ pālentena bhūpālena pīlitā manussā kuddhā honti.
7. Pakkam (érett) phalam tuṇḍena gahetvā uḍḍentaṃ suvaṃ aham apassiṃ.
8. Udento suriyo brāhmaṇena namassito hoti.
9. Ammāya jālitaṃ dīpaṃ ādaya putto vihāraṃ pavitṭho hoti.
10. Vanitāya dussena chādite āsane samaṇo nisīditvā sannipatitāya parisāya dhammaṃ desesi.
11. Kassakena khettaṃ ānitā goṇā tiṇaṃ khādantā āhiṇḍiṃsu.
12. Vāñijā mañjūsāsu ṭhapitāni dussāni na vikkiṇiṃsu
13. Sace tvaṃ saccam jāneyyāsi mā puttaṃ akkosa.

14. Nāvāya nikkhantā narā samuddaṃ taritvā dīpaṃ pāpuṇitvā bhariyāhi saddhiṃ kathentā modanti.
15. Magge ṭhite vāṇijassa sakaṭe ahaṃ kaññāya ānītāni bhaṇḍāni ṭhapesiṃ.
16. Dhammena laddhena dhanena putte posetvā jīvantā manussā devatāhi rakkhitā honti.
17. Sāvakehi ca upāsakehi ca parivārito Buddho vihārassa chāyāya nisinno hoti.
18. Ammāya pāpehi nivāritā puttā sappurisā hutvā dhammaṃ suṇanti.
19. Kassake pīlentā corā paṇḍitena anusāsītā sappurisā bhavituṃ vāyamantā upāsakehi saddhiṃ uyyāne rukkhe ropenti.
20. Vanitā puttāya paṭiyāditamhā bhattamhā khudāya pīlitassa yācakassa thokaṃ (kicsinyet) datvā pānīyaṃ ca dadi / adāsi.
21. Sabhāyaṃ nisīditvā dārikāya gāyitaṃ gītaṃ sutvā kaññāyo modisṃsu.
22. Amaccena nimantitā purisā sālāyaṃ nisīdituṃ asakkontā (képtelen) uyyāne sannipatisṃsu.
23. Kassakehi khettesu vuttehi bījehi thokaṃ (kicsinyet) sakuṇā khādisṃsu.
24. Kumārehi rukkhamūle niliyitvā sayanto sappo diṭṭho hoti.
25. Vāṇijena dīpamhā āhaṭāni vatthāni kiṇituṃ vanitāyo icchanti.
26. Sace bhūpālo dhammena manusse rakkheyya te kammāni katvā dārake posentā sukhaṃ vindeyyuṃ.
27. Puttena yācitā ammā mittānaṃ odanaṃ paṭiyādesi.
28. Amaccena puṭṭhaṃ pañhaṃ adhigantuṃ asakkonto corānaṃ dūto cintetuṃ ārabhi.
29. Corehi guhāyaṃ niliyitāni bhaṇḍāni passitvā vānarā tāni (óket) ādāya rukkhe āruhisṃsu.
30. Ahaṃ pariyesitaṃ dhammaṃ adhigantvā modāmi.

Fordítsd pālira!

1. A gyűlésbe jövő férfi nem tudott beszélni a miniszterekkel.
2. A gyermek a boltba rohant, az anya által adott pénzzel.
3. A király a lovakkal húzott szekéren ül.
4. Beszélve a bölcs férfivel, a földművesek hírvivót küldtek a királynak.
5. A gyermekek kimentek a nyitott ajtón.
6. A vízhez lejöő nők ruhákat mostak és megfürödtek.

7. Buddhák és tanítványaik imádoztak istenek és férfiak által.
8. A kereskedő eladta a nők által varrott ruhákat.
9. Nem vettem el az erdőből jött lány által hozott virágokat és gyümölcsöket.
10. A kutya által kergetve a lányok gyorsan (sīgham) haza rohantak.
11. A tanító látva a lány által tett gonoszszókat, tanácsot adott neki.
12. Nem gyújtottuk meg a nők által előkészített lámpásokat.
13. Nem húzod a hegységből jövő földműves által levágott gallyakat.
14. Nem kapva meg a munkáért a fizetséget, a nő dühös.
15. Ne kérj gyümölcsöket az ágon ülő fiútól.
16. A pap által megszidott nő az ajtóhoz ült.
17. Az anya által hívott lány haza futott rizst enni.
18. A kúszónövényt levágni próbáló férfiak elkezdték húzni az ágakat.
19. Az igazságosan élő földműves bevetve a mezőket boldogságot él át gyermekeivel és feleségével.
20. Az istenek világát elhagyó és emberi világba születő istenek összegyűlnek hallgatni a Buddha által hirdetett tant.
21. A szerzetes által tanított tolvajok jó férfiak lettek.
22. Nem voltak gyümölcsök a földműves által ültetett fákon.
23. Megharapva a kutya által, a lány haza rohant és sírt.
24. A miniszter nem ismerőse az orvosnak.
25. A fa alatt ülve a lányok homokkal játszanak.
26. Ó fiúk, ne igyatok alkoholt.
27. Anyák megvédik a gyermekeket a gonosztól.
28. Vizet adtam a szomjúság által gyötört kutyának.
29. Látva a közeledő vadászt, elrejtőztünk a fák között.
30. Hittel készítettük elő az adományokat és odaadtuk a szerzeteseknek.

HUSZADIK LECKE

NŐNEMŰ, -I HANGRA VÉGZŐDŐ FŐNEVEK RAGOZÁSA

bhūmi = föld, talaj

	Egyesszám	Többesszám
Nom.	bhūmi (föld)	bhūmī, bhūmiyo (földek)
Voc.	bhūmi (ó föld)	bhūmī, bhūmiyo (ó földek)
Acc.	bhūmiṃ (földet)	bhūmī, bhūmiyo (földeket)
Ins.	bhūmiyā (földdel)	bhūmīhi, (bhūmībhi) (földekkel)
Abl.	bhūmiyā (földből)	bhūmīhi, (bhūmībhi) (földekből)
Dat.	bhūmiyā (földnek)	bhūmīnaṃ (földeknek)
Gen.	bhūmiyā (földé)	bhūmīnaṃ (földeké)
Loc.	bhūmiyā, bhūmiyaṃ (földnél)	bhūmīsu (földeknél)

Az -ī végződésű nőnemű főnevek is így ragozódnak azzal az egy kivétellel, hogy az alany és megszólító esetben is -ī hangra végződnek.

SZÓKINCS

Főnevek (Nő nem, -i végződés)

<i>aṅguli</i>	ujj
<i>aṭavi</i>	erdő
<i>ratti</i>	erdő
<i>doṇi</i>	csónak
<i>yuvati</i>	hajadon
<i>yatṭhi</i>	sétabot
<i>asani</i>	villám

<i>nāḷi</i>	mértékegység
<i>rasmi</i>	(fény)sugár
<i>iddhi</i>	spirituális képesség
<i>sammajjani</i>	seprű

Főnevek (Nő nem, -ī végződés)

<i>nadī</i>	folyó
<i>nārī / itthī</i>	nő
<i>taruṇī</i>	fiatal nő
<i>bhaginī</i>	lánytestvér (húg, nővér)
<i>vāpī</i>	tartály
<i>pokkharāṇī</i>	tavacska
<i>kaḍalī</i>	banán
<i>brāhmaṇī</i>	papnő/női brahmin
<i>gāvī</i>	tehén
<i>rājinī / devī</i>	királynő
<i>kumārī</i>	lány

Igék

<i>vyākaraṭi</i>	magyaráz
<i>paṭṭheti</i>	törekszik, vágyik
<i>vissajjeti</i>	(el)költ
<i>āroceti</i>	felvilágosít, tájékoztat
<i>muñcati</i>	elenged, kienged

<i>nīhareti</i>	kivesz, megszerez
<i>peseti</i>	(el)küld
<i>paṭiccādeti</i>	(el)rejt
<i>veṭheti</i>	becsomagol
<i>viheṭheti</i>	zaklat

20. feladat

Fordítsd magyarra!

1. Bhūpālo rājiniyā saddhiṃ nāvāya nadim taranto udake carante macche olokento amaccehi saddhiṃ katheti.
2. Pāniyaṃ pivitvā dārikāya bhūmiyaṃ nikkhitto patto bhinno hoti.
3. Kassakānaṃ gāviyo aṭaviyaṃ āhiṇḍitvā khettaṃ āgamimṃsu.
4. Rattiyā samuddasmiṃ patitā candassa rasmiyo oloketvā taruṇiyo modimṃsu.
5. Upāsakā iddhiyā ākāse gacchantam tāpasam disvā pasannā honti.
6. Bhaginiyā saddhiṃ pokkharāṇiyā tīre (folyópart) ṭhatva so padumāni ocinitum vāyami.
7. Nāriyo vāpīsu nahāyitum vā (vagy) vatthāni dhovitum vā na icchimṃsu.
8. Yuvatiyā puṭṭham pañham vyākātum asakkonto aham tāya (vele nn.) saddhiṃ sallapitum ārabhim.
9. Asappurisassa puttana kataṃ pāpakammaṃ paṭicchādetum ammā na ussahi.
10. Bhaginiyā dussena veṭhetvā mañcasmiṃ ṭhapitam bhaṇḍam itthī mañjūsāyaṃ pakkhipi.
11. Mā tumhe magge sayantaṃ kukkuraṃ viheṭhetha.
12. Sappuriso amacco dhanam vissajjetvā yācakānaṃ vasitum sālāyo gāmesu karitvā bhūpālam ārocesi.
13. Kumāro suvaṃ hatthamhā muñcitvā taṃ uḍḍentaṃ passamāno rodanto rukkhamūle aṭṭhāsi.
14. Saddhāya dānaṃ dadamānā kusalam karontā sappurisā puna (újra) manussaloke uppajjitum patthenti.
15. Kumāro mañjūsam vivaritvā sāṭakaṃ nīharitvā ammāya pesesi.

Fordítsd pālira!

1. Lótuszok és halak vannak a tavakban a király parkjában.
2. A fiatal nők lótuszokat szedtek a tárolóból és a földön tartották őket.
3. A királynő beszélt a jövő nővérekkel, akik csónakkal keltek át a folyón.
4. Láttam a kutyát a mezőn tehenet kergetni.
5. Nők és lányok nem másztak a fára gyümölcsöket és virágokat szedni.
6. A folyóhoz mentetek fürdeni és megijedtetek hallva a villámlást (asaniṣaddaṃ).
7. Ne rejtsetek el a barátokkal cselekedett gonosz tetteket.
8. Ha pénzt költöttél ruhákat vásárolva, tudasd édesanyáddal.
9. Küldd a lótuszba csomagolt lótuszokat a csarnokban ülő fiatal lányoknak.
10. Meg tudjuk magyarázni a gyűlésben lévő nők által kért kérdéseket.

HUSZONEGYEDIK LECKE

A FOLYAMATOS MELLÉKNÉVI IGENÉV (FOLYTATÁS)

Ez a lecke a tizenegyedik lecke folytatása, és azzal együtt érdemes tanulni.

Megtanultuk a tizenegyedik leckében, hogy -nta / -māna adódik azon igék tövéhez, amelyek -a hangra végződnek, így formáljuk a férfi és semleges nevű ragozott igeneveket, például:

<i>paca + nta</i>	= <i>pacanta</i> (főző)
<i>paca + māna</i>	= <i>pacamāna</i> (főző)

Ebben a két nemben úgy ragozzuk őket, akár az -a hangra végződő főneveket.

Továbbá azt is fontos megemlíteni, hogy azon igék amelyek töve -e / -aya hangokra végződik, -nta adódik általában az -e végződésű igetövekhez, és -māna pedig azon igetövekhez amelyek -aya hangra végződnek.

<i>core + nta</i>	= <i>corenta</i> (lopó)
<i>coraya + māna</i>	= <i>corayamāna</i> (lopó)

Azon igéknél amelyek töve -nā végződésű, -nta / -māna ragokból mindkettő használható, de az -nā lerövidül -na hangra.

<i>kiṇā + nta</i>	= <i>kiṇanta</i> (vásárló)
<i>kiṇā + māna</i>	= <i>kiṇamāna</i> (vásárló)
<i>suṇā + nta</i>	= <i>suṇanta</i> (vásárló)
<i>suṇā + māna</i>	= <i>suṇamāna</i> (vásárló)

Az -nta végződésű igenevek sokkal gyakoribbak a pāli irodalomban, mint a -māna végződésűek.

A nőnemű igékből alkotott igenevek képzésekor -ntī / -mānā végződést adunk az igetőhöz, pl.:

paca + ntī	= pacantī (főző)
paca + mānā	= pacamānā (főző)
core + ntī	= corentī (lopó)
coraya + mānā	= corayamānā (lopó)
kiṇā + ntī	= kiṇantī (vásárló)
kiṇā + mānā	= kiṇamānā (vásárló)

Ha -ntī adódik a szóhoz, akkor a nőnemű igenév úgy ragozódik, mint az -ī hangra végződő nőnemű főnevek. Ha -mānā adódik a szóhoz, akkor az -ā hangra végződő nőnemű főnevekhez hasonlóan ragozódik.

A pacantī ige folyamatos melléknévként való ragozása:

	Egyesszám	Többesszám
Nom.	pacantī (főző)	pacantī, pacantiyo (főzők)
Voc.	pacantī (ó főző)	pacantī, pacantiyo (ó főzők)
Acc.	pacantiṃ (főzőt)	pacantī, pacantiyo (főzőket)
Ins.	pacantiyā (főzővel)	pacantīhi (pacantībhi) (főzőkkel)
Abl.	pacantiyā (főzőből)	pacantīhi (pacantībhi) (főzőkből)
Dat.	pacantiyā (főzőnek)	pacantīnaṃ (főzőknek)
Gen.	pacantiyā (főzőé)	pacantīnaṃ (főzőké)
Loc.	pacantiyā, pacantiyaṃ (főzőn / főzőnél)	pacantīsu (főzőkön / főzőknél)

PÉLDAMONDATOK

Egyesszám:

Ammā bhattam pacantī kaññāya saddhiṃ katheti.

Rizst főzve az anya beszél a lányhoz.

Kaññā bhattaṃ pacantiṃ ammaṃ passati.

A lány látja a rizst főző anyát.

Kaññā bhattaṃ pacantiyā ammāya udakaṃ deti.

A lány vizet ad a rizst főző anyának.

Többszám:

Bhattaṃ pacantiyo ammāyo kaññāhi saddhiṃ kathenti.

Rizst főző anyák beszélnek a lányokhoz.

Kaññāyo bhattaṃ pacantiyo ammāyo passanti.

Lányok látják a rizst főző anyákat.

Kaññāyo bhattaṃ pacantiṇaṃ ammānaṃ udakaṃ denti.

Lányok vizet adnak a rizst főző anyáknak.

Hasonlóan, az igenevek ragozhatóak minden esetben, hogy egyezzenek nemben és számban azokkal a főnevekkel, amelyekre vonatkoznak.

21. feladat

Fordítsd magyarra!

1. Khetṭe phalāni corentī dārikā kassakaṃ disvā bhāyitvā dhāvituṃ ārabhi.
2. Buddhassa sāvakena desitaṃ dhammaṃ sutvā yuvati saccam adhigantuṃ icchantī ammāya saddhiṃ mantesi.
3. Sayantaṃ sunakhaṃ āmasantī kumārī gehadvāre nisinnā hoti.
4. Rājini nārīhi puṭṭhe pañhe vyakarontī sabhāyaṃ nisinnā parisam āmantetvā kathaṃ kathesi.
5. Aṭaviṃ gantvā rukkaṃ chinditvā sakhāyo ākaḍḍhantiyo itthiyo sigāle disvā bhāyimsu.
6. Gehadvāre nisīditvā dussaṃ sabbantī bhaginī gītaṃ gāyati.
7. Asappuriso pāpakammāni paṭicchādetvā upāsakehi saddhiṃ sallapanto vihārasmiṃ āsane nisinno hoti.
8. Sāṭakena veṭhetvā niliyitaṃ suvaṇṇaṃ passituṃ ākaṅkhamānā yuvati ovarakassa (szoba) dvāraṃ vivari.
9. Sace tvaṃ mulaṃ vissajjetuṃ iccheyyāsi, mā vatthaṃ kiṇāhi.
10. Sace tumhe bhūpālassa dūtaṃ pesetha amacce pi ārocetha.
11. Kassako chinnā sakhāyo khettamhā nīharitvā aṭaviyaṃ pakkhipi.

12. Pokkaraniyā tīre (folyópart) ṭhatvā kadaliphalaṃ khādantī kaññā bhaginiyā dinnam padumam gaṇhi.
13. Amhākaṃ (mi, miénk) hatthapādesu vīsati (húsz) aṅguliyo santi.
14. Rattiyā gehā nikkhamituṃ bhāyantī kaññā dvāraṃ na vivari.
15. Sace tvam yaṭṭhiyā kukkuraṃ pahareyyāsi so ḍaseyya.
16. Mayaṃ sappurisā bhavituṃ ākaṅkhamānā samaṇe upasaṅkamma dhammaṃ sutvā kusalaṃ kātuṃ ārabhimha.
17. Pāpakammehi anubandhitā asappurisā corā niraye uppajjitvā dukkhaṃ vindanti.
18. Mā puññaṃ parivajjetvā pāpaṃ karoṭha, sace kareyyātha manussalokamhā cavitvā dukkhaṃ vindissatha.
19. Sace tumhe sagge uppajjitvā modituṃ patthetha puññāni karoṭha.
20. Saccam ñātuṃ ussahantā brāhmaṇā sahāyakehi saha mantayimṣu.
21. Nāriyā pañjare (cage) pakkhittā sukā kadaliphalaṃ khādantā nisinnā honti.
22. Goṇam viheṭhetuṃ na icchanto vāṇijo sakaṭamhā bhaṇḍāni nīharitva bhūmiyaṃ nikkhipitvā kassakaṃ ārocesi.
23. Aṭaviyaṃ viharantā migā ca goṇā ca varāhā ca sīhamhā bhāyanti.
24. Samaṇā saddhāya upāsakehi dinnam bhuñjitvā saccam adhigantum vāyamantā silāni rakkhanti.
25. Rattiyā nikkhantā doṇi nadim taritvā pabhāte (in the morning) dīpaṃ pāpuṇi.
26. Gehassa chāyāya ṭhatvā dārikāya bhūmiyaṃ nikkhittam odanam sunakho khādituṃ ārabhi.
27. Bhariyāya nāliyaṃ mitam dhaññaṃ ādāya kassako āpaṇam gato hoti.
28. Uḍḍente kāke disvā vālukāya ca udakena ca kīlantī dārikā hasamānā dhāvi.
29. Ratham pājetuṃ (to drive) uggaṇhanto puriso dakkho (clever) rathācariyo bhavituṃ vāyami.
30. Vivaṭamhā dvāramhā nikkhantā kumārā pañjarehi muttā sakuṇā viya (like) uyyānam dhāvimṣu.

Fordítsd pālira!

1. Ágyon űlve a lány megitta az anyától kapott tejet.
2. Elhozva az edényeket (għaṭe) és beszélgetve a nők elementek a folyóhoz vizet hozni.
3. A madár zaklatását nem kívánva a nő kiengedte a ketrecből

(pañjara).

4. Képtelen (asakkoti) lévén leszedni a fáról a gyümölcsöket a fiatal lány hívta a földművest.
5. Nincsen (natthi) tej a síró gyermek tájában.
6. A fa alatt éneklő lányok táncolni kezdtek.
7. A vadász által üldözve a szarvas és a kutyák az erdőbe futottak.
8. Haszonra vágyva a nők öltözékeket adtak el a boltokban.
9. Olajat (tela) vásárolni a lámpásokat meggyújtani a fiú boltból boltba ment.
10. Odaadtam a dobozt a fa árnyékában ülő lánynak.
11. A lányok nevettek lehúzva a kúszónövényt a fáról.
12. Akik elnyomnak nőket és gyermekeket, azok gonosz férfiak.
13. Szemeinkkel látjuk földre eső sugarait a napnak.
14. Bottal ütve a nő megölte a házba lépő kígyót.
15. Gyümölcsöket és virágokat rakva dobozokba a nővérek leültek a nyitott ajtónál.
16. Ha kijössz a vízből és vigyázol a gyermekekre, akkor belépek a tóba és megfürdök.
17. Dühöek lettünk a gonoszságot elkövető nőkre és elhagytuk a csarnokot.
18. Ne lódd meg a parkban sétáló teheneket és szarvasokat, a király és királynő dühös lesz.
19. Ne nyomja el a király és miniszterei a szigeten élő embereket.
20. rizst adtam az úton sétáló éhező kutyáknak.

HUSZONKETTEDIK LECKE

A BEÁLLÓ MELLÉKNÉVI IGENÉV

A jövő idejű, passzív (esetleg lehetséges, vagy beálló) melléknévi igenév formálása úgy történik, hogy az igetőhöz -tabba / -anīya járul; -tabba toldalék általában a kapcsoló -i- magánhangzóval együtt.

Ezek az igenevek úgy ragozódnak, akár az -a végződésű férfi és semleges nemű főnevek, nőnem esetén pedig az -ā végződés szerint. Azokat az eseteket jelenítik meg, amiket a "kellene", "lehetne" és "alkalmas" szavakkal fejeznénk ki.

Valójában a magyarban az -endő, -andó végződésű beálló melléknévi igenév fejezi ki ezt az esetet leginkább, a fordítási feladatokban is igyekeztem megtartani ezt a formát, ahol nem sikerült érdemben kifejezni, ott pedig "kellene" és "lehetne" kifejezésekre számítsunk.

<i>pacati</i>	- pacitabba / pacanīya (főzendő)
<i>bhuñjati</i>	- bhuñjitabba / bhojanīya (megevendő)
<i>karoti</i>	- kātabba / karañīya (megteendő)

PÉLDAMONDATOK

Ammā pacitabbam / pacanīyam taṇḍulam (nyers rizs) piṭake ṭhapesi.
Az anya megfőzendő nyers rizst tartott a kosárban.

Dārikāya bhuñjitabbam / bhojanīyam odanam aham na bhuñjissāmi.
Nem fogom megenni a lány által megevendő rizst.

Kassakena kātabbam / karañīyam kammam kātum tvam icchasi.
Szeretnéd elvégezni a földműves által elvégzendő munkát.

22. feladat

Fordítsd magyarra!

1. Upāsakehi samaṇā vanditabbā honti.
2. Mañjūsāyam nikkhipitabbam suvaṇṇam mā mañcasmim ṭhapehi.

3. Sappurisā pūjanīye pūjenti, asappurisā tathā (likewise) na karonti.
4. Bhūpālena rakkhitabbaṃ dīpaṃ amaccā na sammā (well) pālenti.
5. Manussehi dhammo uggaṇhitabbo, saccaṃ adhigantabbaṃ hoti.
6. Kumārīhi āhaṭāni pupphāni udakena āsiñcitabbāni honti.
7. Corena gahitaṃ bhaginiyā dhanam pariyesitabbaṃ hoti.
8. Uyyāne ropitā rukkhā na chinditabbā honti.
9. Dhotabbāni dussāni gahetvā yuvatiyo hasamānā pokkharāṇiṃ otariṃsu.
10. Samaṇehi ovaditabbā kumārā vihāram na gamiṃsu.
11. Kassakena kasitabbaṃ khettaṃ vikkiṇitum vāṇijo ussahi.
12. Āpaṇesu ṭhapitāni vikkiṇitabbāni bhaṇḍāni kiṇitum te na icchiṃsu.
13. Ammā khādanīyāni ca bhojanīyāni ca paṭiyādetvā dārakānam deti.
14. Manussehi dānāni dātabbāni, sīlāni rakkhitabbāni, puññāni kātabbāni.
15. Goṇānam dātabbāni tiṇāni kassako khettaṃhā āhari.
16. Migā pānīyaṃ udakaṃ pariyesantā aṭaviyaṃ āhiṇḍiṃsu.
17. Darikāya dātum phalāni āpaṇāya vā (or) khettaṃhā vā āharitabbāni honti.
18. Kathetabbaṃ vā akathetabbaṃ* vā ajānanto asappuriso mā sabhāyaṃ nisīdatu.
19. Tumhe bhūpālā amaccehi ca paṇḍitehi ca samaṇehi ca anusāsitabbā hotha.
20. Upāsakena puṭṭho pañho paṇḍitena vyākātabbo hoti.
21. Bhūpālassa uyyāne vasantā migā ca sakunā ca luddakehi na hantabbā honti.
22. Kusalam ajānitvā pāpaṃ karontā kumārā na akkositabbā, te samaṇehi ca paṇḍitehi ca sappurisehi ca anusāsitabbā.
23. Asappurisā parivajjetabbā, mā tumhe tehi saddhiṃ (with them) gāme āhiṇḍatha.
24. Surā na pātabbā, sace piveyyātha tumhe gilānā bhavissatha.
25. Dhammena jīvantā manussā devehi rakkhitabbā honti.

Fordítsd pālira!

1. Éjszaka az embereknek lámpát kéne gyújtaniuk. (meggyújtandó)
2. A kereskedő eladandó lovakat hozott a földműveseknek.
3. A tárgyak szemekkel nézendőek, az ízek (rasāni) nyelvvel élvezendőek.

4. A kutyát nem kellene botokkal és kövekkel megütni. (nem megütendő)
5. A szigeten élő emberek megvédendőek a király és miniszterei által.
6. A virágokat nem kellene aparkban sétáló férfiaknak szedniük. (nem szedendő)
7. A kukorica a földműves és felesége által mérendő meg.
8. Férfiak nem kellene, hogy gonoszat cselekedjenek. (nem cselekedendő)
9. Fű és víz adandó ökröknek és kecskének.
10. A gyűlést a tanító húga kellene, hogy megszólítsa. (megszólítendő)
11. A barlangokban alvó oroszlánokat nem kellene megközelítenie a férfiaknak. (nem megközelítendő)
12. Az anya ruhái a lány által mosandóak ki.

HUSZONHARMADIK LECKE

MŰVELTETÉS

A műveltető alakot úgy formázzuk, hogy -e / -aya / -āpe / -āpaya végződést rakunk az ige tövéhez.

Néha a tőben szereplő magánhangzó meghosszabbodik, miután megkapta a végződést. Azok az ige-tövek amelyek végződése -e / -aya mindenképpen az -ape / -āpaya végzések közül kapnak a műveltetés formázásakor.

<i>pacati</i>	- pāceti / pācayati / pacāpeti / pācāpayati (főzet)
<i>bhuñjati</i>	- bhojeti / bhojāpeti (etet)
<i>coreti</i>	- corāpeti / corāpayati (lopat)
<i>kināti</i>	- kiñāpeti / kiñāpayati (vetet, vásároltat)
<i>karoti</i>	- kāreti / kārāpayati (megcsináltat)
<i>dadāti / deti</i>	- dāpeti / dāpayati (adat)

A műveltető igét tartalmazó mondatokban az ami vagy aki műveltetve van (végrehajtja az adott igét) tárgyesetben vagy eszközhatározói esetben van jelölve.

PÉLDAMONDATOK

Ammā bhaginiṃ bhattaṃ pacāpeti.

Anya rizst főzet a húggal.

Bhūpālo samaṇe ca yācake ca bhojāpesi.

A király megeteti a koldusokat és remetéket.

Coro mittena kakacaṃ corāpetvā vanaṃ dhāvi.

A tolvaj erdőbe rohan ellopatva egy fűrész egy baráttal.

Vejjo puttana āpaṇamhā khīraṃ kiñāpesi.

Az orvos tejet vetet fiával a piacon.

Upāsakā amaccena samaṇānaṃ vihāraṃ kārāpesuṃ.

Világi követők kolostort építtetnek a miniszterrel a szerzeteseknek.

Yuvati bhaginiyā ācariyassa mūlaṃ dāpetvā sippaṃ uggaṇhi.

A hajadon húggal adatott pénzt a tanárnak és megtanult egy szakmát.

Brāhmaṇo coraṃ / corena saccaṃ bhāsāpetuṃ vāyami.

A pap megpróbálta igazat beszéltetni a tolvajt.

23. feladat

Fordítsd magyarra!

1. Ammā samaṇehi asappurise putte anusāsāpesi.
2. Tumhe manusse pīlente core āmantāpetvā ovadatha.
3. Vāṇijo kassakena rukke chindāpetvā / chedāpetvā sakaṭena nagaraṃ netvā vikkiṇi.
4. Samaṇo upāsake sannipātāpetvā dhammaṃ desesi.
5. Mātulo kumārehi pupphāni ca phalāni ca ocināpesi.
6. Dārikā sunakhaṃ pokkharāṇiṃ otarāpesi.
7. Amacco vāṇije ca kassake ca pakkosāpetvā pucchissati.
8. Kaññāhi āhaṭāni pupphāni vanitāyo āsiñcāpesuṃ.
9. Bhariyāya kātabbaṃ kammaṃ ahaṃ karomi.
10. Luddako mittena miḡaṃ vijjhivā mārāpesi.
11. Brāhmaṇo ācāriyena kumāriṃ dhammaṃ uggaṇhāpesi.
12. Ammā dārikaṃ khīraṃ pāyetvā mañce sayāpesi.
13. Vāṇijā assehi bhaṇḍāni gāhāpetva vikkiṇitumṃ nagaraṃ gamimsu.
14. Vanitā sahāyakena rukkhassa sākāyo ākaḍḍhāpetvā gehaṃ nesi.
15. Ammā puttana gehaṃ āgataṃ samaṇaṃ vandāpesi.
16. Upāsakā samaṇe āsanesu nisīdāpetvā bhojāpesuṃ.
17. Bhagini bhinnapattassa khaṇḍāni (pieces) āmasantī rodantī gehadvāre aṭṭhāsi.
18. Udaḡaṃ āharitumṃ gacchantiyo nāriyo sallapantiyo rukkhamaṃulesu patitāni kusumāni oloketvā modimsu.
19. Luddako tuṇḍena phalaṃ ocinitumṃ vāyamantaṃ suvaṃ sarena vijjhi.
20. Sappurisena kārāpitesu vihāresu samaṇā vasanti.

Fordítsd pālira!

1. A gonosz ember madarakra lövet a fiúkkal.
2. A világiak szerzetesekkel a tant prédikáltatják.
3. Nők a gyermekekkel tiszteltetik a Buddha tanítványait.
4. A fiatal nő beszéltetni fogja a hűgát a gyűlésen.
5. A földműves a gödörbe döntette a fát.
6. Ti megöntöztetitek a virágokat vízzel.
7. A király minisztereivel kolostort épített.
8. A királynő a palotában fog élni, amit megépítettett a királlyal.
9. A kereskedő berakatta a javakat a dobozokba feleségével.
10. A pap az embereknek hirdettetett a Buddha tanítványával.

HUSZONNEGYEDIK LECKE

NŐNEMŰ, -U HANGRA VÉGZŐDŐ FŐNEVEK RAGOZÁSA

dhenu - tehén

	Egyesszám	Többesszám
Nom.	dhenu	dhenū, dhenuyo
Voc.	dhenu	dhenū, dhenuyo
Acc.	dhenuṃ	dhenū, dhenuyo
Ins.	dhenuyā	dhenūhi, (dhenūbhi)
Abl.	dhenuyā	dhenūhi, (dhenūbhi)
Dat.	dhenuyā	dhenūnaṃ
Gen.	dhenuyā	dhenūnaṃ
Loc.	dhenuyā, dhenuyaṃ	dhenūsu

További hasonlóan ragozható főnevek:

<i>yāgu</i>	- kása
<i>kāsu</i>	- gödör
<i>vijju</i>	- villámlás
<i>rajju</i>	- kötél
<i>daddu</i>	- ekcéma, kiütés
<i>kaṇeru</i>	- nőstény elefánt
<i>dhātu</i>	- elem, relikvia
<i>sassu</i>	- anyós
<i>vadhu</i>	- meny

Szókincs - Igék

<i>thaketi</i>	- bezár, becsuk
<i>nāseti</i>	- elpusztít
<i>sammajjati</i>	- (el)söpör
<i>obhāseti</i>	- megvilágít
<i>bhajati</i>	- társul valakihez, hozzászegül, követ
<i>bandhati</i>	- megköt
<i>vibhajati</i>	- megoszt, eloszt
<i>bhañjati</i>	- eltör
<i>māpeti</i>	- épít, alkot
<i>vihimsati</i>	- bántalmaz, árt
<i>chaḍḍeti</i>	- (el)hajít, dob
<i>pattharati</i>	- elterjed, kiterjed, kinyúlik

24. feladat

Fordítsd magyarra!

1. Vadhū sassuyā dhenuṃ rajjuyā bandhitvā khettaṃ nesi.
2. Ammā yāguṃ pacitvā dāraḱānaṃ datvā mañce nisīdi.
3. Yuvatiyā hattesu ca aṅgulīsu ca daddu atthi.
4. Mayaṃ aṭaviyaṃ carantiyo kaṇeruyo apassimha.
5. Itthī yuvatiyā bhattaṃ pacāpetvā dāriḱānaṃ thokaṃ thokaṃ vibhaji.
6. Tumhe vijjuyā ālokena guhāyam sayantam sīhaṃ passittha.
7. Yuvatiyā hatthesu kumārehi dinnā mālāyo santi.
8. Vadhū khette kāsūsu patitāni phalāni saṃhari.
9. Brāhmaṇo Buddhassa dhātuyo vibhajitvā bhūpālānaṃ adadi / adāsi.
10. Vadhū sassuyā pāde vandi.
11. Yuvatiyā geham sammajjitabbaṃ hoti.
12. Devatāyo sakalaṃ (entire) vihāraṃ obhāsentiyo Buddhaṃ

upasaṅkamimṣu.

13. Aṭavīsu vasantiyo kaṇeruyo sākhāyo bhañjivā khādanti.

14. Ahaṃ rukkhassa chāyāyaṃ nisinnānaṃ dhenūnaṃ ca goṇānaṃ ca tiṇāni adadiṃ / adāsiṃ.

15. Itthi magge gacchantiṃ ammaṃ passivā rathamhā oruyha taṃ vanditvā rathasmim āropetvā gehaṃ nesi.

16. Vadhū gehassa dvāram thaketvā nahāyituṃ nadiṃ upasaṅkamitvā yuvatīhi saddhiṃ sallapantī nadiyā tīre aṭṭhāsi.

17. Bhūpālo manusse vihiṃsante core nāsetvā dipaṃ pālesi.

18. Ammā asappurise bhajamāne putte samaṇehi ovādāpesi.

19. Sappurisenā kiṇitvā āhaṭehi bhaṇḍehi chaḍḍetabbam natthi.

20. Mā tumhe gāme vasante kassake vihiṃsatha.

Fordítsd pālira!

1. Az anya kivette az aranyat a dobozból és lányának adta.

2. A lány megtisztelte az isteneket virágkoszorúkkal és gyümölcsökkel.

3. Ha ásol gödröket, fákat fogok ültetni.

4. A mezőre mentek és kukoricát hoztok haza.

5. Nőstény elefántok vándoroltak az erdőben és ették a fákat.

6. Ránéztem a csónakkal folyón átkelő lányokra.

7. Fiatal nők meghúzva az ágakat beleestek a gödörbe.

8. A nap sugarai bevilágítják a világot.

9. Dalokat énekelve a nővérek a tartályhoz mentek fürdeni.

10. A nő kötéllel megkötötte a tehenet és kivitte a mezőre.

11. A lány Anurādhapurába ment az anyával, hogy tisztelje a Buddha relikviáit.

12. Világítsa be erény és bölcsesség a férfiak tudatát a világban.

HUSZONÖTÖDIK LECKE

FÉRFI NEMŰ, -I HANGRA VÉGZŐDŐ FŐNEVEK RAGOZÁSA

aggi - tűz

	Egyesszám	Többesszám
Nom.	aggi	aggī / aggayo
Voc.	aggi	aggī / aggayo
Acc.	aggiṃ	aggī / aggayo
Ins.	agginā	aggīhi (aggībhi)
Abl.	agginā / aggimhā / aggismā	aggīhi (aggībhi)
Dat.	aggino / aggissa	aggīnaṃ
Gen.	aggino / aggissa	aggīnaṃ
Loc.	aggimhi / aggismiṃ	aggīsu

SZÓKINCS

Főnevek (Férfi nem, -i végződés)

<i>muni / isi</i>	- bölcs
<i>kavi</i>	- költő
<i>ari</i>	- ellenség
<i>bhūpati</i>	- király
<i>pati</i>	- férj, tanító
<i>gahapati</i>	- családfő
<i>adhipati</i>	- vezető, uralkodó
<i>atithi</i>	- vendég

<i>vyādhi</i>	- betegség
<i>udadhi</i>	- óceán
<i>nidhi</i>	- (rejtett) kincs
<i>vīhi</i>	- hántolatlan rizs
<i>kapi</i>	- majom
<i>ahi</i>	- hüllő, kígyó
<i>dīpi</i>	- leopárd
<i>ravi</i>	- nap
<i>giri</i>	- hegy(ség)
<i>maṇi</i>	- drágakő
<i>asi</i>	- kard
<i>rāsi</i>	- kupac
<i>pāṇi</i>	- kéz
<i>kucchi</i>	- has
<i>muṭṭhi</i>	- ököl, kalapács

25. feladat

Fordítsd magyarra!

1. Munayo sīlaṃ rakkhantā girimhi guhāsu vaṣiṃsu
2. Ācariyena saddhiṃ viharanto kavi isi hoti.
3. Bhūpati asinā arim paḥarivā māresi.
4. Pati bhariyāya paṭiyāditaṃ odanaṃ bhuñjitvā khettaṃ agami.
5. Sappurisā gahapatayo bhariyāhi ca puttehi ca gehesu vasantā sukhaṃ vindanti.
6. Nidhiṃ pariyesanto adhipati sahāyakehi saddhiṃ dīpaṃ agacchi.
7. Atithīnaṃ odanaṃ pacantī itthī aggim jālesi.
8. Vyādhinā pīlito naro mañce sayati.
9. Gahapati vīhīnaṃ rāsiṃ minanto bhariyāya saddhiṃ kathesi.

10. Dārikā girimhā udentam ravim oloketi hasanti.
11. Bhūpatino muṭṭhimhi maṇayo bhavanti.
12. Ari kavino soṇam yatṭhiyā paharivā dhāvi.
13. Kavi patinā dinnam maṇim pāṇinā gaṇhi.
14. Nāriyo patīhi saddhim udadhim gantvā nahāyitum ārabhimṣu.
15. Adhipati atithim khādanīyehi ca bhojanīyehi ca bhojāpesi.
16. Bhūpatinā kattabbāni kammāni adhipatayo na karissanti.
17. Munīhi pariyesitabbaṃ dhammaṃ aham pi uggaṇhitum icchāmi.
18. Aham dīpaṃ jāletvā udakena āsittāni padumāni Buddhassa pūjemi.
19. Tvaṃ girimhi vasante dīpayo oloketum luddakena saha girim āruhasi.
20. Devī parisāya saha sabhāyam nisinnā hoti.
21. Gahapatayo pañhe pucchitum ākaṅkhamānā isim upasaṅkamimṣu.
22. Gahapatīhi puṭṭho isi pañhe vyākari.
23. Nāriyā dhotāni vatthāni gaṇhante kapayo disvā kumārā pāsāṇehi te (them) paharimṣu.
24. Uyyāne āhiṇḍitvā tiṇam khādantiyo gāviyo ca goṇā ca ajā ca aṭavim pavisitvā dīpim disvā bhāyimṣu.
25. Gahapatīhi munayo ca atithayo ca bhojetabbā honti.
26. Ammā mañjūsāya pakkhipitvā rakkhite maṇayo dārikāya ca vadhuyā ca adadi / adāsi.
27. Yadi tumhe bhūpatim upasaṅkameyyātha mayam ratham paṭiyādessāma.
28. Gahapati coram gīvāya gahetvā pādena kucchim pahari.
29. Sakuṇehi katāni kulāvakāni (nests) mā tumhe bhindatha.
30. Gītam gāyantī yuvati gāvim upasaṅkamma khīram duhitum (to tej) ārabhi.
31. Buddhassa dhātuyo vanditum mayam vihāram gamimha.
32. Mayam kaññāyo dhammasālam sammajjitvā kilañjāsu (on mats) nisīditvā dhammaṃ suṇimha.
33. Mayam locanehi rūpāni passāma, sotehi (fülekkel) saddam (hangot) suṇāma, jivhāya rasam sādiyāma (ízlelünk)
34. Te aṭaviyā āhiṇḍantiyo gāviyo rajjūhi bandhitvā khattam ānesum.
35. Bhariyā vyādhinā pīlitassa patino hattham āmasantī tam (ót - ffi.) samassāsesi (comforted).
36. Gahapati atithinā saddhim sallapanto sālāya nisinno hoti.
37. Muni saccam adhigantvā manussānam dhammaṃ desetum

pabbatamhā oruyha gāme vihāre vasati.

38. Rajjuyā bandhitā gāvī tattha tattha (here és there) āhiṇḍfitum
asakkontī rukkhamūle tiṇaṃ khādati.

39. Devī bhūpatinā saddhim rathena gacchantī anatarāmagge (on the
way) kasante kassake passi.

40. Mā tuhme akusalaṃ karoṭha, sace kareyyātha sukhaṃ vinditum na
labhissatha.

Fordítsd pālira!

1. A férjek drágaköveket hoztak a szigetről feleségeiknek.
2. Betegségek gyötrik a világban élő embereket.
3. A földön ülve egy nő hántolatlan rizst mért nālival.
4. Gonoszt cselekvő családfők nem tisztelik a bölcseket.
5. Ha felásod a kincset, drágakövekhez jutsz.
6. Kimostam a feleség által kimosandó ruhákat.
7. Megittam a kását ami az anya által volt eklőkészítve.
8. Meggyújtod a tüzet kását és rizst főzni a városból jövő vendégeknek.
9. A családfő karddal megüti a házba belépő tolvajt.
10. A fiatal lány füvet ad a fa árnyékában álló teheneknek.
11. Majmok a fákon laknak, oroszlánok a barlangokban alszanak, kígyók a földön mennek.
12. Ha a városból vásárolsz portékákat és elhozod, el fogom küldeni őket (tāni) a földműveseknek.
13. Ó gonosz ember, ha érdemben cselekszel, boldogságot fogsz tapasztalni.
14. Az anyám házában drágakövek és arany van a dobozokban.
15. A bölcs a király földön ülő kíséretének hirdette a tant.
16. Remeték, bölcsek és költők megtisztelve vannak erényes férfiak által.
17. Meg fogjuk szerezni a vezető által védett kincset.
18. Ne vágd le a parkban ültetett fák ágait.
19. Kiengedve a kalitkából, a madarak felszállnak az égbe.
20. Nem láttunk a folyón természetfeletti képességekkel átkelő bölcseket.

HUSZONHATODIK FELADAT

FÉRFINEMŰ, -Ī HANGRA VÉGZŐDŐ FŐNEVEK RAGOZÁSA

Pakkhī - madár

	Egyesszám	Többesszám
Nom.	pakkhī	pakkhī / pakkhino
Voc.	pakkhī	pakkhī / pakkhino
Acc.	pakkhinam̐ / pakkhim̐	pakkhī / pakkhino
Ins.	pakkhinā	pakkhīhi (pakkhībhi)
Abl.	pakkhinā / pakkhimhā / pakkhismā	pakkhīhi (pakkhībhi)
Dat.	pakkhino / pakkhissa	pakkhīnam̐
Gen.	pakkhino / pakkhissa	pakkhīnam̐
Loc.	pakkhini / pakkhimhi / pakkhismim̐	pakkhīsu

Érdeemes észrevenni, hogy ez a ragozás az aggi szónál leírtaktól csupán alanyesetben, tárgyesetben és a megszólító esetben tér el. A többi eset elme megegyezik, kivéve a pakkhini formát az egyesszámú helyhatározói esetben, ami nem található meg az aggi ragozásakor.

SZÓKINCS

Főnevek (Férfi nem, -ī végződés)

<i>hatthī / karī</i>	- elefánt
<i>sāmī</i>	- férj
<i>setṭhī</i>	- bankár, kincstárnok
<i>sukhī</i>	- boldog lény
<i>mantī</i>	- miniszter

<i>sikhī</i>	- páva
<i>pāṇī</i>	- élőlény
<i>dāṭhī</i>	- vaddisznó
<i>dīghajīvī</i>	- hosszúéletű lény
<i>balī</i>	- erős, hatalmas lény
<i>vaḍḍhakī</i>	- asztalos
<i>sāraṭhī</i>	- szekérhajtó
<i>kutṭhī</i>	- leprás, beteg lény
<i>pāpakārī</i>	- gonosztevő

26. feladat

Fordítsd magyarra!

1. Pakkhī gāyanto sākḥāyaṃ nisīdati.
2. Gāviṃ rajjuyā muñcamānā ammā khetṭe ṭhitā hoti.
3. Kaññāyo sabhāyaṃ naccantiyo gāyiṃsu.
4. Seṭṭhī mahantaṃ (much) dhanam viṣajjētvā samañānaṃ viḥāraṃ kārapesi.
5. Hatthino ca kaṇeruyo ca aṭaviyaṃ āhiṇḍanti.
6. Pāpakārī pāpāni paṭicchādetvā sappuriso viya (like) sabhāyaṃ nisinno seṭṭhinā saddhiṃ kathesi.
7. Sappurisā dīghajīvino hontu, puttā sukhino bhavantu.
8. Vāṇijo nagaramhā bhaṇḍāni kiṇitvā piṭakesu pakkhipitvā rajjuyā bandhitvā āpaṇaṃ pesesi.
9. Sārathinā āhaṭe rathe vaḍḍhakī nisinno hoti.
10. Sabbe (minden) pāṇino dīghajīvino na bhavanti / honti.
11. Ammā vaḍḍhakinā gehaṃ kārapētvā dārikāhi saha tattha (there) vasi.
12. Mayaṃ maṇayo vatthēna veṭṭetvā mañjūsāyaṃ nikkhipitvā bhariyānaṃ pesayimha.
13. Muni pāpakāriṃ pakkosāpetvā dhammaṃ desētvā ovadi.

14. Balinā bhūpatino dinnam karim oloketum tumhe sannipatittha.
15. Aham setthi kutthim pakkosāpetvā bhojanam (étel) dāpesim.
16. Sace girimhi sikhino vasanti, te (them) passitum aham girim āruhitum ussahissāmi.
17. Bhūpati sappuriso abhavi / ahosi; mantino pāpakārino abhaviṃsu / ahesum.
18. Balinā kārāpitesu pāsādesu setthino puttā na vasiṃsu.
19. Sabbe paṇino sukham pariyesamānā jīvanti, kammāni karonti.
20. Sāmī maṇayo ca suvaṇṇam ca kiṇitvā bhariyāya adadi / adāsi.
21. Asanisaddam (sound of thunder) sutvā girimhi sikhino naccitum ārabhiṃsu.
22. Mā balino pāpakārī hontu / bhavantu.
23. Sappurisā kusalam karontā, manussehi puñṇam kārentā, sukhino bhavanti.
24. Kavi asinā arim pahari; kavim paharitam asakkonto ari kuddho ahosi.
25. Kapayo rukkhesu carantā pupphāni ca chindiṃsu.

Fordítsd pālira!

1. Követve a gonosz vadász által, az elefántok berohantak az erdőbe.
2. A leprás elvette a férj által adott öltözékeket.
3. Erdőben élő leopárdok nem félnek a barlangokban lakó oroszlánoktól.
4. Dalt énekelve a fiúk lányokkal táncoltak a csarnokban.
5. Anyák lányaikkal lótuszokat terítettek szét a virág oltáron (pupphāsane).
6. Ha a fiúk alkoholt isznak, a lányok dühösek lesznek és nem fognak énekelni.
7. A földműves dühös lett a gonoszt cselekvőre (birtokos esetet használjunk) aki zavarta a mezőn legelő teheneket.
8. A bankár palotát építtetett az asztalossal fiainak.
9. Istenek vigyázzák a szigeten igazságosan uralkodó jó királyt.
10. Éljen minden (sabbe) élőlény hosszan és boldogan.

HUSZONHETEDIK LECKE

FÉRFINEMŰ, -U HANGRA VÉGZŐDŐ FŐNEVEK RAGOZÁSA

garu = tanító

	Egyesszám	Többesszám
Nom.	garu	garū, garavo
Voc.	garu	garū, garavo
Acc.	garuṃ	garū, garavo
Ins.	garunā	garūhi (garūbhi)
Abl.	garunā	garūhi (garūbhi)
Dat.	garuno, garussa	garūnaṃ
Gen.	garuno, garussa	garūnaṃ
Loc.	garumhi, garusmiṃ	garūsu

SZÓKINCS

Főnevek (Férfi nem, -u végződés)

<i>bhikkhu</i>	- szerzetes
<i>bandhu</i>	- kapcsolat
<i>taru</i>	- fa
<i>bahu</i>	- kéz
<i>sindhu</i>	- tenger
<i>pharasu</i>	- balta
<i>pasu</i>	- bestia
<i>ākhu</i>	- patkány

<i>ucchu</i>	- cukornád
<i>veļu</i>	- bambusz
<i>kaṭacchu</i>	- kanál
<i>sattu</i>	- ellenség
<i>setu</i>	- híd
<i>ketu</i>	- zászló
<i>susu</i>	- fiatal, gyermek

FÉRFI NEMŰ, -Ū HANGRA VÉGZŐDŐ FŐNEVEK RAGOZÁSA

vidū - bölcs ember

	Egyesszám	Többesszám
Nom.	vidū	vidū, viduno
Voc.	vidū	vidū, viduno
Acc.	viduṃ	vidū, viduno

A további esetek megegyeznek a garu főnév ragozásánál leírtakkal.

	Egyesszám	Többesszám
Ins.	vidunā	vidūhi (vidūbhi)
Abl.	vidunā	vidūhi (vidūbhi)
Dat.	viduno, vidussa	vidūnaṃ
Gen.	viduno, vidussa	vidūnaṃ
Loc.	vidumhi, vidusmiṃ	vidūsu

SZÓKINCS

Főnevek (Férfi nem, -ū végződés)

<i>pabhū</i>	- kiváló (fn.)
<i>sabbaññū</i>	- mindentudó (fn.)
<i>viññū</i>	- bölcs (fn.)
<i>vadaññū</i>	- emberszerető (fn.)
<i>atthaññū</i>	- jóakaró (fn.)
<i>mattaññū</i>	- megtartóztató (fn.)

27. feladat

Fordítsd magyarra!

1. Bhikkhavo Tathāgatassa sāvakā honti.
2. Bandhavo ammaṃ passituṃ nagaramhā gāmaṃ āgamimṃsu.
3. Coro āraññe taravo chindituṃ pharasuṃ ādāya gacchi / agami.
4. Sīhā ca dīpayo ca aṭaviyaṃ vasante pasavo māretvā khādanti.
5. Sappurisā viññuno bhavanti.
6. Bhūpati mantīhi saddhiṃ sindhuṃ taritvā sattavo paharitvā jinituṃ ussahi.
7. Ammā kaṭacchunā dārikaṃ odanaṃ bhojāpesi.
8. Hatthino ca kaṇeruyo ca ucchavo ākaḍḍhitvā khādimṃsu.
9. Bhūpatissa mantino sattūnaṃ ketavo āharimṃsu.
10. Setumhi nisinno bandhu taruno sākhaṃ hatthena ākaḍḍhi.
11. Uyyāne ropitesu veḷūsu pakkhino nisīditvā gāyanti.
12. Sace pabhuno atthaññū honti manussā sukhino gāme viharituṃ sakkonti.
13. Sabbaññū Tathāgato dhammena manusse anusāsati.
14. Mattaññū sappurisā dīghajīvino ca sukhino ca bhavēyyuṃ.
15. Viññūhi anusāsitā mayaṃ kumārā sappurisā bhavituṃ ussahimha.
16. Mayaṃ ravino ālokena ākāse uḍḍente pakkhino passituṃ sakkoma.
17. Tumhe pabhuno hutvā dhammena jīvitūṃ vāyameyyātha.
18. Ahaṃ dhammaṃ desentaṃ bhikkhuṃ jānāmi.
19. Ahayo ākhavo khādantā aṭaviyā vammikesu (anthills) vasanti.
20. Vanitāya sassu bhaginiyā ucchavo ca padumāni ca adadi / adāsi.

Fordítsd pālira!

1. Átkelve a hídon, az ellenség belépett a szigetre.
2. A bambuszok nem vágandóak baltákkal, de (pana) vágandóak fűrészekkel.
3. A király miniszterei zászlókat kötöttek ki a hídra és a fákra.
4. Az állatok patkányokkal etették a fiatalokat.
5. Bölcs férfiak kiváló emberek lettek.
6. A szerzetes ismerőse a szigetet uraló királynak.
7. Az ellenség által kivágott fák a tengerbe estek.
8. Az anya ököllel megütötte a kutyát, ami megpróbálta megharapni a lányt.
9. Királyok vigyáznak a szigeten élő remetékre, papokra és férfiakra.
10. Az anya húga megölt egy patkányt egy bambusszal.
11. A tanító nádcukrot küldött a vaddisznók fiataljainak.
12. Látva a házba belépni próbáló majmot, a férj becsukta az ajtót.

HUSZONNYOLCADIK LECKE

FÉRFI NEMŰ, -U / -AR VÉGZŐDÉSŰ FŐNEVEK

Néhány férfi nemű főneveknek két töve is lehet, -u és -ar végződésű is. Ezek a szavak vagy a cselekvőt fejezik ki, vagy valamiféle kapcsolatot.

Satthu / satthar - tanító

(szó szerint: az aki figyelmeztet, intelmez)

	Egyesszám	Többesszám
Nom.	satthā	satthāro
Voc.	satthā, sattha	satthāro
Acc.	satthāraṃ	satthāro
Ins.	satthārā	satthārehi, satthūhi
Abl.	satthārā	satthārehi, satthūhi
Dat.	satthu, satthuno, satthussa	satthārānaṃ, satthūnaṃ
Gen.	satthu, satthuno, satthussa	satthārānaṃ, satthūnaṃ
Loc.	satthari	satthāresu, satthūsu

SZÓKINCS

Főnevek (Férfi nem, -u / -ar végződés)

<i>kattu</i>	- cselekvő
<i>gantu</i>	- járó, menő
<i>sotu</i>	- halló
<i>dātu</i>	- adó

<i>netu</i>	- vezető
<i>vattu</i>	- mondó
<i>jetu</i>	- győző
<i>vinetu</i>	- nevelő
<i>viññātu</i>	- tudó
<i>bhattu</i>	- férj
<i>nattu</i>	- fiú unoka

N.B. *Habár a bhattu és nattu főnevek kapcsolatot fejeznek ki, cselekvőként ragozódnak akár a satthā szó szankszritban.*

Férfi nemű, kapcsolatot kifejező főnevek, mint a pitu (apa), és bhātu (fiútestvér, báty) kissé különbözően ragozódnak:

Pitu / pitar = apa

	Egyesszám	Többesszám
Nom.	pitā	pitaro
Voc.	pitā, pita	pitaro
Acc.	pitaraṃ	pitaro
Ins.	pitārā	pitarehi, pitūhi
Abl.	pitārā	pitarehi, pitūhi
Dat.	pitu, pituno	pitārānaṃ
Gen.	pitussa	pitūnaṃ
Loc.	pitari	pitaresu, pitūsu

bhātu / bhātar = fiútestvér, báty

	Egyesszám	Többesszám
Nom.	bhātā	bhātaro

Voc.	bhātā, bhāta	bhātaro
Acc.	bhātaraṃ	bhātaro
Ins.	bhātarā	bhātarehi, bhātūhi
Abl.	bhātarā	bhātarehi, bhātūhi
Dat.	bhātu, bhātuno	bhātarānaṃ
Gen.	bhātussa	bhātūnaṃ
Loc.	bhātari	bhātaresu, bhātūsu

NŐNEMŰ, KAPCSOLATOT KIFEJEZŐ FŐNEVEK RAGOZÁSA

mātu / mātār = anya

	Egyesszám	Többesszám
Nom.	mātā	mātaro
Voc.	mātā, māta, māte	mātaro
Acc.	mātaraṃ	mātaro
Ins.	mātarā, mātuyā	mātarehi, mātūhi
Abl.	mātarā, mātuyā	mātarehi, mātūhi
Dat.	mātu, mātuyā, mātāya	mātarānaṃ, mātūnaṃ, mātānaṃ
Gen.	mātu, mātuyā, mātāya	mātarānaṃ, mātūnaṃ, mātānaṃ
Loc.	mātari, mātuyā, mātuyaṃ	mātaresu, mātūsu

Dhītu (lány) és duhitu (lány) szintén hasonlóan ragozódik.

28. feladat

Fordítsd magyarra!

1. Satthā bhikkhūnaṃ dhammaṃ desento rukkhassa chāyāya nisinno hoti.
2. Puññāni kattāro bhikkhūnaṃ ca tāpasānaṃ ca dānaṃ denti.
3. Sace satthā dhammaṃ deseyya viññātāro bhavissanti.
4. Bhūpati dīpasmimṃ jetā bhavatu.
5. Pitā dhītaraṃ ādāya vihāraṃ gantvā satthāraṃ vandāpesi.
6. Viññātāro loke manussānaṃ netāro hontu / bhavantu.
7. Bhātā pitarā saddhimṃ mātuyā pacitaṃ yāgumṃ bhuñji.
8. Bhattā nattārehi saha kīlantaṃ kapimṃ disvā hasanto aṭṭhāsi (állt).
9. Setumṃ kattāro veḷavo bandhitvā nadiyā tīre ṭhapesumṃ.
10. Sindhumṃ taritvā dīpaṃ gantāro sattūhi hatā honti.
11. Bhariyā bhattu sātake rajakena dhovāpesi.
12. Netuno kathaṃ sotāro uyyāne nisinnā suriyena pīlitā honti.
13. Dātārehi dinnāni vatthāni yācakehi na vikkiṇitabbāni honti.
14. Rodantassa nattussa kujjhivā vanitā taṃ (ót ffi.) hatthena pahari.
15. Vinetuno ovādaṃ (tanács) sutvā bandhavo sappurisā abhaviṃsu / ahesumṃ.
16. Gehesu ca aṭavīsu ca vasante ākhavo ahayo khādanti.
17. Nattā mātaraṃ yāgumṃ yācanto bhūmiyaṃ patitvā rodati.
18. Tumhe bhātarānaṃ ca bhaginīnaṃ ca mā kujjhatha.
19. Dīpaṃ gantārehi nāvāya sindhu taritabbo hoti.
20. Pubbakā (ósi) isayo mantānaṃ (varázslatok) kattāro ca mantānaṃ pavattāro (felolvasók) ca abhaviṃsu / ahesumṃ.
21. Mattaññū dātā nattārānaṃ thokaṃ thokaṃ modake (sweets) dadimṃsu / adamṃsu.
22. Atthaññū netāro manusse sappurise karontā vinetāro bhavanti.
23. Mātā dhītaraṃ ovaḍanti sīsaṃ (fej) cumbitvā (megcsókolva) bāhumṃ āmasitvā samassāsesi.
24. Vadaññū brāhmaṇo khudāya pīlente yācake disvā pahūtaṃ (sokat) bhojanaṃ (étel) dāpesi.
25. Sārathinā āhaṭe veḷavo gahetvā vadḍhakī sālāṃ māpesi.

Fordítsd pālira!

1. Apa és anya a báltyal látni ment a húgot.
2. Gonosz cselekvők nem fognak hosszan és boldogan élni.
3. Legyen a király kíséretével győzedelmes.

4. Az anya bátyja a nagybácsi.
5. A bátyjám ellenségei zászlókat kötöttek a fákra és bambuszokra.
6. A ház építője bambuszokat adott az unokáknak.
7. Báty a lányomnak ételt adott kanállal.
8. A Buddha tanítója isteneknek és férfiaknak.
9. Legyetek az igazság beszélői.
10. A jó férjek kedvesek (kāruṇikā) feleségeikkel, mint az istenek.
11. Legyenek jó férfiak hatalmas miniszterek, kormányozni a szigetet.
12. A hatalmas királyok győzedelmesek voltak.

HUSZONKILENCEDIK LECKE

SEMLEGES NEMŰ, -I VÉGZŐDÉSŰ FŐNEVEK RAGOZÁSA

aṭṭhi = csont, mag

	Egyesszám	Többesszám
Nom.	aṭṭhi	aṭṭhī, aṭṭhīni
Voc.	aṭṭhi	aṭṭhī, aṭṭhīni
Acc.	aṭṭhiṃ	aṭṭhī, aṭṭhīni
Ins.	aṭṭhinā	aṭṭhīhi, (aṭṭhībhi)
Abl.	aṭṭhinā	aṭṭhīhi, (aṭṭhībhi)
Dat.	aṭṭhino, aṭṭhissa	aṭṭhīnaṃ
Gen.	aṭṭhino, aṭṭhissa	aṭṭhīnaṃ
Loc.	aṭṭhini, aṭṭhimhi, aṭṭhismiṃ	aṭṭhīsu

N.B. Ez a ragozás hasonló az aggi főnév ragozásához, kivéve az alany, megszólító és tárgyeseteket.

Szókincs (Semleges nemű, -i végződésű főnevek)

<i>vāri</i>	- víz
<i>akkhi</i>	- szem
<i>sappi</i>	- gí (tisztított vaj)
<i>dadhi</i>	- túró
<i>acci</i>	- láng
<i>satthi</i>	- comb

Semleges nemű, -u végződésű főnevek

Cakkhu = szem

	Egyesszám	Többesszám
Nom.	cakkhu	cakkhū, cakkhūni
Voc.	cakkhu	cakkhū, cakkhūni
Acc.	cakkhuṃ	cakkhū, cakkhūni

A további esetek megegyeznek a garu (férfinem) szó ragozásával.

	Egyesszám	Többesszám
Ins.	cakkhunā	chakkhūhi (chakkhūbhi)
Abl.	cakkhunā	chakkhūhi (chakkhūbhi)
Dat.	chakkhuno, chakkhussa	chakkhūnaṃ
Gen.	chakkhuno, chakkhussa	chakkhūnaṃ
Loc.	chakkhumhi, chakkhusmiṃ	chakkhūsu

Szókincs (Semleges nemű, -u végződésű főnevek)

<i>dhanu</i>	- íj
<i>madhu</i>	- méz
<i>assu</i>	- könny(csepp)
<i>jāṇu / jaṇṇu</i>	- térd
<i>dāru</i>	- tűzifa
<i>ambu</i>	- víz
<i>vasu</i>	- vagyon
<i>vatthu</i>	- alap, birtok, telek

Szókincs (Igék)

<i>anukampati</i>	- együttérez
<i>vāceti</i>	- tanít
<i>sammisseti</i>	- (össze)kever
<i>pabbajati</i>	- felhagyni a világi életet
<i>vippakirati</i>	- szerteszóródik (pp. vippakiṇṇa)
<i>parājeti</i>	- legyőz
<i>anugacchati</i>	- követ
<i>pattheti</i>	- remél
<i>samijjhati</i>	- beteljesít, sikerrel jár
<i>pavatteti</i>	- elindít, megforgat
<i>(assūni) pavatteti</i>	- sír, könnyezik
<i>vibhajati</i>	- eloszt, analizál

29. feladat

Fordítsd magyarra!

1. Gehaṃ pavisantaṃ ahiṃ disvā kaññā bhāyitvā assūni pavattentī rodituṃ ārabhi.
2. Dīpinā hatāya gāviyā aṭṭhīni bhūmiyaṃ vippakiṇṇāni honti.
3. Nadiyā vārinā vatthāni dhovanto pitā nahāpetuṃ puttamaṃ pakkosi.
4. Tvaṃ sappinā ca madhunā ca sammissetvā odanaṃ bhuñjissasi.
5. Mayaṃ khīramhā dadhiṃ labhāma.
6. Bhikkhu dīpassa acciṃ olokento aniccasaññaṃ (múlandóság érzékelése) vaḍḍhento (fejlődő) nisīdi.
7. Pāpakāri luddako dhanuṃ ca sare ca ādāya aṭaviṃ pavitṭho.
8. Sattu amaccassa satthiṃ asinā paharivā aṭṭhiṃ chindi.
9. Ahaṃ sappinā pacitamaṃ odanaṃ madhunā bhuñjitumaṃ na icchāmi.
10. Nattā hatthehi ca jaṇṇūhi ca gacchantaṃ yācakaṃ disvā anukampamāno bhojanaṃ ca vatthamaṃ ca dāpesi.
11. Dārūni saṃharantiyo itthiyo aṭaviyaṃ āhiṇḍantī gāyimsu.

12. Ambūmhi jātāni padumāni na ambunā upalittāni (smeared) honti.
13. Manussā nānākammāni (various munka) katvā vasuṃ saṃharitvā puttadāre (gyermekék és feleség) posetuṃ ussahanti.
14. Bhattā mātuyā akkhīsu assūni disvā bhariyāya kujjhi.
15. Pitā khattavattthūni puttānaṃ ca nattārānaṃ ca vibhajitvā vihāraṃ gantvā pabbaji.
16. Pakkhīhi khāditānaṃ phalānaṃ aṭṭhīni rukkhamaṃle patitāni honti.
17. Ācariyo sissānaṃ (diákok) sippaṃ (művészet) vācento te anukampamāno dhammena jīvitum anusāsi.
18. Bodhisatto samaṇo māraṃ (a kísértőt, gonoszat) parājetvā Buddho bhavi / ahosi.
19. Buddhaṃ passitvā dhammaṃ sotuṃ patthentā narā dhammaṃ caritum vāyamanti.
20. Sace sappurisānaṃ sabbā patthanā (törekvések, nőnemű) samijjheyuṃ manussā loke sukhaṃ vindeyyuṃ.
21. Vyādhinā pīlitā mātā assūni pavattenti dhītuyā gehaṃ āgantvā mañce sayitvā yāguṃ yāci.
22. Mātaraṃ anukampamānā dhītā khippaṃ (hamarosan) yāguṃ paṭiyādetvā mātuyā mukhaṃ (arc) dhovitvā yāguṃ pāyesi.
23. Pitarā puṭṭhaṃ pañhaṃ bhattā sammā (helyesen) vibhajitvā upamāya (mosolyogva) atthaṃ vyākari / vyākāsi.
24. Luddako aṭaviyā bhūmiyaṃ dhaññaṃ vippakiritvā mige palobhetvā (csábító) māretuṃ ussahi.
25. Dhaññaṃ khādantā migā āgacchantaṃ luddakaṃ disvā vegena (gyorsan) dhāvimsu.

Fordítsd pālira!

1. Láttá a leopárd által megölt állat csontjait az erdőben.
2. Fürdeni fogtok a folyó vízében.
3. Könnyek vannak a lánya szemében, aki egy fiatal lány.
4. A földműves ghít és tejet ad el a kereskedőknek.
5. A lámpások lángja táncolt a szélben (vātena).
6. Bőrbetegség van az ellenség lábán.
7. A méh (bhamara / madhukara) mézet gyűjt a virágokról megsértésük nélkül.
8. Az erdőből gyűjtőst hozó nő beleesett a folyóba.
9. Fákat ültetve a mezőn és kertekben a férfiak gazdagságot próbálnak

gyűjteni.

10. A férj drágakövet hozott a feleségnek a városból.

HARMINCADIK LECKE

A -VANTU ÉS -MANTU SZÓTAGOKRA VÉGZŐDŐ MELLÉKNEVEK RAGOZÁSA

Azok a tulajdonságok amiknek a mellékeve -vantu vagy -mantu végződésű, mindhárom nemben ragozhatóak. Egyeztetni kell őket a vonatkozó főnév nemével, számával és esetével is.

Férfi nem

guṇavantu - erkölcsös

	Egyesszám	Többesszám
Nom.	guṇavā, guṇavanto	guṇavanto, guṇavantā
Voc.	guṇavā, guṇava, guṇavanta	guṇavanto, guṇavantā
Acc.	guṇavantam	guṇavanto, guṇavante
Ins.	guṇavatā, guṇavantena	guṇavantehi (guṇavantebhi)
Abl.	guṇavatā, guṇavantamhā, guṇavantasmā	guṇavantehi (guṇavantebhi)
Dat.	guṇavato, guṇavantassa	guṇavatam, guṇavantānam
Gen.	guṇavato, guṇavantassa	guṇavatam, guṇavantānam
Loc.	guṇavati, guṇavante, guṇavantamhi, guṇavantasmim	guṇavantesu

N.B. Vegyük észre a hasonlóságot ezen ragozás és a férfi nemű folyamatos melléknévi igenevek között, amelyek -nta végződésűek.

Azok a mellékevek amik -mantu végződésűek ragozhatóak a cakkhumā, cakkhumanto sít. formában.

Semleges nem

ojavantu - tápláló

	Egyesszám	Többesszám
Nom.	oĵavantaṃ	oĵavantāni
Acc.	oĵavantaṃ	oĵavantāni

A további esetek megegyeznek a férfinemű -vantu és -mantu végződésű melléknevek ragozásával.

Női nem

Guṇavatī / guṇavantī és cakḥumatī / cakḥumantī a nőnemű alakja a -vantu és -mantu végződésű mellékneveknek. Úgy ragozzuk őket, akár a kumārī szót, tehát az -ī végződésű nőnemű mellékneveket.

SZÓKINCS

Melléknevek (-vantu és -mantu végződés)

<i>dhanavantu</i>	- <i>gazdag</i>
<i>Bhagavantu</i>	- <i>a Szerencsés, a Buddha</i>
<i>yasavantu</i>	- <i>híres</i>
<i>kulavantu</i>	- <i>jó családból való</i>
<i>sotavantu</i>	- <i>szemfüles, figyelmes</i>
<i>sīlavantu</i>	- <i>erkölcsös</i>
<i>saddhāvantu</i>	- <i>elkötelezett</i>
<i>satimantu</i>	- <i>tudatos, figyelmes</i>
<i>cakḥumantu</i>	- <i>szemmel rendelkező</i>
<i>balavantu</i>	- <i>hatalmas, erős</i>
<i>paññavantu</i>	- <i>bölcs</i>
<i>puññavantu</i>	- <i>érdeemes, jószándékú</i>
<i>phalavantu</i>	- <i>gyümölcsöző</i>

<i>himavantu</i>	- <i>Himalája-szerű, havas</i>
<i>vaṇṇavantu</i>	- <i>színes</i>
<i>bhānumantu</i>	- <i>napos, sugárzó</i>
<i>buddhimantu</i>	- <i>intelligens</i>
<i>bandhumantu</i>	- <i>nagy családdal/sok kapcsolattal rendelkező, ismert, hírhedt</i>

30. feladat

Fordítsd magyarra!

1. Balavantehi bhūpatīhi arayo parājitā honti.
2. Mayaṃ cakkhūhi bhānumantassa suriyassa rasmiyo oloketuṃ na sakkoma.
3. Bhikkhavo Bhagavatā desitaṃ dhammaṃ sutvā satimantā bhavituṃ vāyamimṃsu.
4. Sīlavantā upāsakā Bhagavantam vanditvā dhammaṃ sutvā satimantā bhavituṃ vāyamimṃsu.
5. Paññavantehi icchitaṃ patthitaṃ samijjhissati.
6. Kulavato bhātā Bhagavatā saha mantento bhūmiyaṃ pattharitāya kilañjāyaṃ (mat) nisinno ahoṣi.
7. Phalavantesu tarūsu nisinnā pakkhino phalāni khāditvā aṭṭhīni bhūmiyaṃ pātesuṃ.
8. Himavati bahū (many) pasavo ca pakkhī ca uragā (reptiles) ca vasanti.
9. Sīlavantā dhammaṃ sutvā cakkhumantā bhavituṃ ussahissanti.
10. Guṇavato bandhu sīlavatiṃ pañhaṃ pucchi.
11. Guṇavati yuvati sīlaṃ rakkhantī mātaraṃ posesi.
12. Yasavatiyā bandhavo balavanto pabhuno abhaviṃsu.
13. Dhanavantassa sappurisassa bhariyā puññavatī ahoṣi.
14. Sīlavantesu vasantā asappurisā pi guṇavantā bhaveyyuṃ.
15. Sīlavatiyo mātaro putte guṇavante kātuṃ ussahanti.
16. Buddhimā puriso pāpaṃ karonte putte anusāsituṃ paññavantam bhikkhuṃ pakkosi.
17. Kulavato nattā sīlavatā bhikkhunā dhammaṃ sutvā pasīditvā gehaṃ

pahāya bhikkhūsu pabbaji.

18. Balavantā pabhuno guṇavanto bhavantu.

19. Dhanavantā balavantā kadāci karahaci (seldom) guṇavantā bhavanti.

20. Himavantasmā āgato paññavā isi sīlavatīyā mātuyā uyyāne atithi ahosi.

21. Dubbalaṃ (weak) sīlavatiṃ itthiṃ disvā anukampamānā dhanavatiṃ taṃ (ő)t posesi.

22. Himavati phalavantā taravo na chinditabbā honti.

23. Dhammassa viññātāro yasavantā bhavituṃ na ussahanti.

24. Bandhumā balavā hoti, dhanavā bandhumā hoti.

25. Sīlavatī rājinī guṇavatihi itthīhi saddhiṃ sālāyaṃ nisīditvā yasavatiyā kaññāya katham suṇi.

26. Guṇavā puriso rukkhamaṃ ojavantāni phalāni ocinitvā vihāre vasantānaṃ silavantānaṃ bhikkhūnaṃ vibhaji.

27. Balavatiyā rājiniyā amaccā dhammena dīpe manusse pālesuṃ.

28. Yasavantīnaṃ nārīnaṃ dhītarō pi yasavantiyo bhavissanti.

29. Pañnavantiyā yuvatīyā puṭṭho dhanavā pañhaṃ vyākātuṃ asakkonto sabhāyaṃ nisīdi.

30. Bhānumā suriyo manussānaṃ ālokaṃ deti.

Fordítsd pālira!

1. A Himaláján élő bölcsek néha (kadāci) városokba jönnek.
2. Figyelmes szerzetesek hirdették a tant bölcs világiaknak.
3. Szerencsés embereknek erényes barátai és ismerőseik vannak.
4. Gazdag kereskedők faluból falura mennek, eladva portékáikat.
5. Az erényes lány a gazdag tanító felesége volt.
6. Az okos szerzetes megválaszolta a hatalmas és kiváló személy által kért kérdést.
7. Virágkoszorúk vannak az erényes lány kezében.
8. A gazdagok híresek, a bölcsek erényesek.
9. Ne kerüljétek el az erényes és bölcs férfiakat.
10. A Buddha a hatalmas király által kormányzott híres szigeten él.
11. Ha egy bölcs szerzetes lakik a faluban, az emberek erényesek lesznek.
12. Legyenek a jó családból való férfiak erényesek és bölcsek.
13. Az emberek követni fogják a gazdagot és hatalmást.

14. A hatalmas király legyőzte az erős és híres ellenséget.
15. Emberek szemekkel látják a sugárzó napot.

HARMINCEGYEDIK LECKE

SZEMÉLYES NÉVMÁSOK RAGOZÁSA

Az elsőszemélyű névmás amha

	Egyesszám	Többesszám
Nom.	ahaṃ (én)	mayam, amhe (mi)
Acc.	maṃ, mamaṃ (engem)	amhe, amhākaṃ, no (minket)
Ins.	mayā, me (velem)	amhehi, no (velünk)
Abl.	mayā (tőlem)	amhehi (tőlünk)
Dat.	mama, mayhaṃ, mamaṃ, me (nekem)	amhaṃ, amhākaṃ, no (nekünk)
Gen.	mama, mayhaṃ, mamaṃ, me (enyém)	amhaṃ, amhākaṃ, no (miénk)
Loc.	mayi (nálam)	amhesu (nálunk)

A második személyű névmás tumha

	Egyesszám	Többesszám
Nom.	tvaṃ, tuvaṃ (te)	tumhe (ti)
Acc.	taṃ, tavaṃ, tuvaṃ (téged)	tumhe, tumhākaṃ, vo (titeket)
Ins.	tvayā, tayā, te (veled)	tumhehi, vo (veletek)
Abl.	tvayā, tayā (tőled)	tumhehi, vo (tőletek)
Dat.	tava, tuyhaṃ, te (neked)	tumhaṃ, tumhākaṃ, vo (nektek)
Gen.	tava, tuyhaṃ, te (tied)	tumhaṃ, tumhākaṃ, vo (tietek)

Loc.	tvayi, tayi (<i>nálad</i>)	tumhesu (<i>nálatok</i>)
-------------	------------------------------	----------------------------

31. feladat

Fordítsd magyarra!

1. Mama ācariyo maṃ vācento potthakaṃ (book) likhi (wrote).
2. Mayhaṃ bhaginī gilānaṃ (beteg) pitaraṃ posesi.
3. Dātāro bhikkhūnaṃ dānaṃ dentā amhe pi bhojāpesuṃ.
4. Tumhākaṃ dhītarō kuhiṃ (hol) gamissanti?
5. Amhākaṃ dhītarō satthāraṃ namassituṃ Veḷuvanaṃ gamissanti.
6. Amhaṃ kammāni karontā dāsā (szolgálók) pi sappurisā bhavanti.
7. Amhehi katāni puññāni ca pāpāni ca amhe anubandhanti.
8. Tayā kītāni bhaṇḍāni tava dhītā mañjūsāsu pakkhipitvā ṭhapesi.
9. Kulavantā ca caṇḍālā (számkivetettek) ca amhesu bhikkhūsu pabbajanti.
10. Amhākaṃ uyyāne phalavantesu tarūsu vaṇṇavantā pakkhino caranti.
11. Uyyānaṃ āgantvā tiṇāni khādantā migā amhe passitvā bhāyitvā aṭaviṃ dhāvimsu.
12. Amhākaṃ bhattāro nāvāya udadhiṃ taritvā dīpaṃ pāpuṇimsu.
13. Amhaṃ bhūpatayo balavantā jetāro bhavanti.
14. Tumhākaṃ nattāro ca mama bhātāro ca sahayakā abhaviṃsu / ahesuṃ.
15. Tumhehi āhaṭāni cīvarāni mama mātā bhikkhūnaṃ pūjesi.
16. Uyyāne nisinno ahaṃ nattārehi kīlantaṃ tavaṃ apassiṃ.
17. Dhaññaṃ minanto ahaṃ tayā saddhiṃ kathetuṃ na sakkomi.
18. Ahaṃ tava na kujjhāmi, tvam me kujjhasi.
19. Mama dhanavanto bandhavo viññū viduno bhavanti.
20. Dīpassa accinā ahaṃ tava chāyaṃ passituṃ sakkomi.
21. Amhākaṃ bhūpatayo jetāro hutvā pāsādesu ketavo ussāpesuṃ (hoisted).
22. Bhātuno puttā mama gehe viharantā sippaṃ uggaṇhiṃsu.
23. Tava duhitā bhikkhuno ovāde ṭhatvā patino kāruṇikā sakhī (barát) ahosi.
24. Kusalaṃ karontā netāro saggamaṃ gantāro bhavissanti.
25. Sace coro gehaṃ pavisati sīsaṃ bhinditvā nāsetabbo hoti.
26. Amhākaṃ sattuno hatthesu ca pādesu ca daddu atthi.

27. Sīlavantā buddhimantehi saddhim loke manussānaṃ hitasukhāya (jólétért és boldogságért) nānā kammāni karonti.
28. Sace susūnaṃ vinetā kāruniko hoti, te sotavantā susavo gunavantā bhavissanti.
29. Mayaṃ khīramhā dadhi ca dadhimhā sappiṃ ca labhāma.
30. Mayaṃ sappiṃ ca madhuṃ ca sammissetvā bhojanaṃ paṭiyādetvā bhuñjissāma.

Fordítsd pālira!

1. Éljenek fiak és unokák hosszan és boldogan.
2. A fák nem kivágandóak sem általunk, sem általatok.
3. A te királyod a szigetre ment a miniszterekkel és legyőzte az ellenséget.
4. Felvettem az általad szétszórt magokat a talajról.
5. A mi tanítónk, aki bölcs és híres volt, tanította nekünk a tant.
6. Egy madarat láttál, ami csőével vette fel a gyümölcsöt.
7. Az unokám orvos szeretne lenni.
8. Láttátok a barlangokban élő bölcseket a Himalaya hegységben.
9. Legyenek fiak és leányok gazdagok és erényesek.
10. Unokám a te tanítványod lesz.
11. Legyél gazdag és híres.
12. A méh (madhukara) a vízben született (jāta) lótoszon áll.
13. Az erényes világi virágot adott a jó család fiatal lányának.
14. A híres fiatal lány színes drágakövet tart a kezében.
15. A sugárzó nap bevilágítja a világot.

HARMINCKETTIK FELADAT

NÉVMÁSOK RAGOZÁSA

A következő névmás típusok vannak:

- Vonatkozó névmások,
- Mutató névmások,
- Kérdő névmások

mind a három nemben.

A névmások minden esetben ragozhatóak, kivéve a megszólító esetet. Melléknévként funkcionálnak, ha más főnevekre vonatkoznak a mondatban. Fontos megjegyezni, hogy ezek az esetek nem feltétlenül vonatkoznak személyekre. Férfi nemű tárgyra való mutató esetén például a *taṃ* szócska magyarrá fordítva inkább 'azt', mint 'őt'. A magyartól idegen az, hogy a szavaknak neme van, de a táblázatot nem kívántam túlzásúfolni a lehetséges fordításokkal. Csupán tartsuk szem előtt, hogy nemekről van szó és nem személyekről.

Férfi nem, egyesszám

	Vonatkozó névmás	Mutató névmás	Kérdő névmás
Nom.	<i>yo (aki)</i>	<i>so (ő)</i>	<i>ko (kicsoda, ki)</i>
Acc.	<i>yaṃ (akit)</i>	<i>taṃ (őt)</i>	<i>kaṃ (kit)</i>
Ins.	<i>yena (akivel)</i>	<i>tena (vele)</i>	<i>kena (kivel)</i>
Abl.	<i>yamhā, yasmā (akitől)</i>	<i>tamhā, tasmā (tőle)</i>	<i>kasmā, kismā (kitől)</i>
Dat.	<i>yassa (akinek)</i>	<i>tassa (neki)</i>	<i>kassa, kissa (kinek)</i>
Gen.	<i>yassa (akié)</i>	<i>tassa (övé)</i>	<i>kassa, kissa (kié)</i>
Loc.	<i>yamhi, yasmim (akinél)</i>	<i>tamhi, tasmim (nálá)</i>	<i>kamhi, kasmim kimhi, kismim (kinél)</i>

Semleges nem, egyesszám

	Vonatkozó névmás	Mutató névmás	Kérdő névmás
Nom.	yam (<i>ami</i>)	taṃ (<i>az, ez</i>)	kim (<i>micsoda, mi</i>)
Acc.	yam (<i>amit</i>)	taṃ (<i>azt, ezt</i>)	kim (<i>micsodát, mit</i>)

A további esetek megegyeznek a férfi nemnél leírtakkal.

Női nem, egyesszám

	Vonatkozó névmás	Mutató névmás	Kérdő névmás
Nom.	yā (<i>aki</i>)	sā (<i>ő</i>)	kā (<i>kicsoda, ki</i>)
Acc.	yam	taṃ (<i>őt</i>)	kaṃ (<i>kit</i>)
Ins.	yāya	tāya	kāya
Abl.	yāya	tāya	kāya
Dat.	yassā, yāya	tassā, tāya	kassā, kāya
Gen.	yassā, yāya	tassā, tāya	kassā, kāya
Loc.	yassaṃ, yāyaṃ	tassaṃ, tāyaṃ	kassaṃ, kāyaṃ

Férfi nem, többesszám

	Vonatkozó névmás	Mutató névmás	Kérdő névmás
Nom.	ye (<i>akik, amik</i>)	te (<i>ők, azok</i>)	ke (<i>kik? mik?</i>)
Acc.	ye (<i>akiket, amiket</i>)	te (<i>őket, azokat</i>)	ke (<i>kiket? miket?</i>)
Ins.	yehi	tehi	kehi
Abl.	yehi	tehi	kehi
Dat.	yesaṃ (<i>yesānaṃ</i>)	tesaṃ	kesaṃ (<i>kesānaṃ</i>)

		(tesānaṃ)	
Gen.	yesaṃ(yesānaṃ)	tesaṃ (tesānaṃ)	kesaṃ (kesānaṃ)
Loc.	yesu	tesu	kesu

Semleges nem, többesszám

	Vonatkozó névmás	Mutató névmás	Kérdő névmás
Nom.	yāni, ye (<i>amik, akik</i>)	tāni, te (<i>ők, azok</i>)	kāni, ke (<i>kik? mik?</i>)
Acc.	yāni, ye (<i>amiket, akiket</i>)	tāni, te (<i>őket, azokat</i>)	kāni, ke (<i>kiket? miket?</i>)

A további esetek megegyeznek a férfi nemnél leírtakkal.

Női nem, többesszám

	Vonatkozó névmás	Mutató névmás	Kérdő névmás
Nom.	yā, yāyo (<i>amik, akik</i>)	tā, tāyo (<i>ők, azok</i>)	kā, kāyo (<i>kik? mik?</i>)
Acc.	yā, yā (<i>akiket</i>)	yo tā, tāyo (<i>őket</i>)	kā, kāyo (<i>kiket? miket?</i>)
Ins.	yāhi	tāhi	kāhi
Abl.	yāhi	tāhi	kāhi
Dat.	yāsaṃ (yāsānaṃ)	tāsaṃ (tāsānaṃ)	kāsaṃ (kāsānaṃ)
Gen.	yāsaṃ (yāsānaṃ)	tāsaṃ (tāsānaṃ)	kāsaṃ (kāsānaṃ)
Loc.	yāsu	tāsu	kāsu

A határozatlan névelő: *ci*

A határozatlan névelő pāliban a *ci* (Szkrt. *cid*) szócska, amit a kérdő névmásokhoz kapcsolunk azon szavak kifejezésére, mint akárki, bármi, bárki stb.

Férfinem

koci puriso = egy/valamely férfi;
kenaci purisena = egy/valamely férfi által

Semleges nem

kiñci phalaṃ = néhány gyümölcs;
kenaci phalena = néhány gyümölccsel

Női nem

kāci itthi = egy/valamely nő;
kāyaci itthiyā = egy/valamely nőn, nőnek, nőé

Névmási határozószók

Vonatkozó névmás	Mutató névmás	Kérdő névmás
yattha (<i>amott</i>)	tattha (<i>ott</i>)	kattha (<i>hol?</i>)
yatra (<i>ahol</i>)	tatra (<i>ott</i>)	kutra (<i>hol?</i>)
yato (<i>ahonnan</i>)	tato (<i>onnan</i>)	kuto (<i>honnán? honnét?</i>)
yathā (<i>ahogyan</i>)	tathā (<i>úgy</i>)	kathaṃ (<i>hogyan?</i>)
yasmā (<i>amiért, mert</i>)	tasmā (<i>azért</i>)	kasmā (<i>miért</i>)
yadā (<i>amikor</i>)	tadā (<i>akkor</i>)	kadā (<i>mikor?</i>)
yena (<i>ahol</i>)	tena (<i>ott</i>)	
yāva (<i>amilyen hosszú</i>)	tāva (<i>olyan hosszú</i>)	

PÉLDAMONDATOK

Yo atthaññu hoti so kumāre anusāsituṃ āgacchatu.
Ó, ki jóságos bár jönne figyelmeztetni a fiúkat.

Yaṃ ahaṃ ākañkhamāno ahoṣiṃ so āgato hoti.
Akit (ffi.) vártam, eljött.

Yena maggena so āgato tena gantum aham icchāmi.

Amelyik úton ő jött, azon kívánok menni én is.

Yassa sā bhariyā hoti so bhattā puññavanto hoti.

Ő egy szerencsés férj, akinek ő a felesége.

Yasmiṃ hatthe daddu atthi tena hatthena patto na gaṇhitabbo hoti.

A tál nem veendő el a kéz által, amin kiütés van.

Yāni kammāni sukham āvahanti (bring) tāni puññāni honti.

Azok a cselekvések amelyek boldogságot hoznak, azok érdemesek.

Yā bhariyā sīlavatī hoti sā bhattuno piyāyati.

Az erkölcsös asszony az, aki kedves a férjhez.

Yāya rājiniyā sā vāpī kārāpitā tam aham na anussarāmi.

Nem emlékszem arra a királynőre, aki által az a tároló építve volt.

*Yassam sabhāyam so katham pavattesi tattha bahū manussā sannipatitā
abhaviṃsu / ahesum.*

A találkozón ahol beszédet adott, sok ember összegyűlt (ott).

*Yāsam itthīnam mañjūsāsu suvaṇṇam atthi tāyo dvārāni thaketvā
gehehi nikkhamanti.*

Azok a nők kiknek dobozaikban arany van, bezárják az ajtót és
kimennek.

Yāsu itthīsu kodho natthi tāyo vinītā bhariyāyo ca mātaro ca bhavanti.

Azon nők kikben nincs harag, fegyelmezett asszonyokká és anyákká
válnak.

Yattha bhūpatayo dhammikā honti tattha manussā sukham vindanti.

Ahol a királyok tisztességesek, ott az emberek élvezik a boldogságot.

Yato bhānumā ravi lokam obhāseti tato cakkhumantā rūpāni passanti.

Mivel a ragyogó nap bevilágítja a világot, (ezért) kiknek vannak szemei,
látják a tárgyakat.

Yathā Bhagavā dhammaṃ deseti, tathā tumhehi paṭipajjitabbaṃ.
Ahogyan az Áldott tanítja a tant, úgy kellene nektek is viselkednetek.

Yasmā pitaro rukkhe ropesum, tasmā mayam phalāni bhuñjāma.
Mert apák fákat ültettek, (ezért) mi élvezzük a gyümölcsöket.

Yāda amhehi icchitaṃ patthitaṃ samijjhati tadā amhe modāma.
Amikor a mi kívánságaink és törekvéseink beteljesülnek, akkor boldogok vagyunk.

Ko tvam asi? Ke tumhe hotha?
Ki vagy te? Kik vagytok ti?

Kena dhenu aṭaviyā ānītā?
Kitől lett véve a tehén az erdőből?

Kassa bhūpatinā pāsādo kārāpito?
Ki számára épült a palota a király által?

Kasmā amhehi saccaṃ bhāsitaṃ?
Miért kellene az igazságot mondanunk?

*Asappurisehi pālīte dīpe kuto mayam dhammikaṃ vinetāram
labhissāma?*
Egy gonosz emberek által uralt szigeten, hol fogunk igazságos nevelőt találni?

Kehi kataṃ kammaṃ disvā tumhe kujjhatha?
Látván kinek a munkája, dühös leszel?

Kesaṃ nattāro tuyham ovāde thassanti?
Kinek az unokái fogják megfogadni a tanácsodat?

Kehi ropitāsu latāsu pupphāni ca phalāni ca bhavanti?
Ki által ültetett kúszónövényeken vannak virágok és gyümölcsök?

Kāya itthiyā pādesu daddu atthi?
Melyik nő lábán van kiütés?

32. feladat

Fordítsd magyarra!

1. Yassā so putto hoti sā mātā puññavati hoti.
2. Yo taṃ dīpaṃ pāleti so dhammiko bhūpati hoti.
3. Kena ajja (today) navaṃ (new) jīvitamaggaṃ na pariyesitabbaṃ?
4. Sace tumhe asappurisā lokaṃ dūseyyātha (pollute) kattha puttadhītarehi saddhiṃ tumhe vasatha?
5. Yadā bhikkhavo sannipatitvā sālāyaṃ kilañjāsu nisīdimṣu tadā Buddho pāvisi.
6. Yasmiṃ padese Buddho viharati tattha gantaṃ ahaṃ icchāmi.
7. Yāyaṃ guhāyaṃ sīhā vasanti taṃ pasavo na upasaṅkamanti.
8. Yo dhanavā hoti, tena sīlavatā bhavitabbaṃ.
9. Sace tumhe maṃ pañhaṃ pucchissatha ahaṃ vissajjetaṃ (to explain) ussahissāmi.
10. Yattha sīlavantā bhikkhavo vasanti tattha manussā sappurisā honti.
11. Kadā tvaṃ mātaraṃ passitaṃ bhariyāya saddhiṃ gacchasi?
12. Yāhi rukkhā chinnā tāyo pucchitaṃ kassako āgato hoti.
13. Kathaṃ tumhe udadhiṃ taritaṃ ākaṅkhatha?
14. Kuto tā itthiyo maṇayo āharimṣu?
15. Yāsu mañjūsāsu ahaṃ suvaṇṇaṃ nikkhipiṃ tā corā coresuṃ.
16. Yo ajja nagaraṃ gacchati so tarūsu ketavo passissati.
17. Yassa mayā yāgu pūjitā so bhikkhu tava putto hoti.
18. Kuto ahaṃ dhammassa viññātāraṃ paññavantāṃ bhikkhuṃ labhissāmi?
19. Yasmā so bhikkhūsu pabbaji, tasmā sā pi pabbajitaṃ icchati.
20. Yaṃ ahaṃ jānāmi tumhe pi taṃ jānātha.
21. Yāsaṃ itthīnaṃ dhanāṃ so icchati tāhi taṃ labhitaṃ so na sakkoti.
22. Yato amhākaṃ bhūpati arayo parājesi tasmā mayaṃ tarūsu ketavo bandhimha.
23. Kadā amhākaṃ patthanā (aspirations) samijjhanti?
24. Sabbe te sappurisā tesāṃ pañhe vissajjetaṃ vāyamantā sālāya nisinnā honti.
25. Sace tvaṃ dvāraṃ thakesi ahaṃ pavasitaṃ na sakkomi.
26. Amhehi katāni kammāni chāyāyo viya amhe anubandhanti.
27. Susavo mātaraṃ rakkhanti.
28. Ahaṃ sāminā saddhiṃ gehe viharanti modāmi.

29. Tumhākaṃ puttā ca dhītarō ca udadhiṃ taritvā bhaṇḍāni vikkiṇantā mūlaṃ pariyesituṃ icchanti.

30. Tvaṃ suraṃ pivasi, tasmā sā tava kujjhati.

Fordítsd pālira!

1. Ő (ffi.) aki erényes le fogja győzni az ellenséget.
2. A lány aki beszélt a találkozón, nem az én ismerősöm.
3. Amikor az anya haza jön, a lánya drágaköveket fog adni neki.
4. A kutya akinek rizst adtam, a bátyjámé.
5. Miért nem jöttél haza ma, hogy tiszteld a szerzeteseket?
6. Honnan kaptál köntösöket amiket felajánlottál a szerzeteseknek?
7. Kinek adtad az aranyat amit neked adtam?
8. Egyél, amit szeretnél. (amit kedvelsz)
9. Ülni fogok a sziklán, amíg te fürdesz a folyóban.
10. Ahol okos emberek élnek, ott szeretnék lakni.

SZÓTÁR (IGÉK)

Az előtagok és gyökök szankszritul vannak megadva zárójelek között.

adhigacchati (adhi + gam) - megért, felfog
akkosati (a+ kṛś) - megszid
anubandhati (anu + bandh) - követ (valamit, valakit)
anugacchati (anu + gam) - követ
anukampati (anu + kamp) - együttérez
anusāsati (anu + śās) - utasít
ādādāti (ā + dā) - elvesz
āgacchati (ā + gam) - jön
āharati (ā + hr̥) - hoz
āhiṅḍati (ā + hiṅḍ) - vándorol
ākāḍḍhati (ā + kṛṣ) - vonszol, húz
ākāṅkhati (ā + kāṅkṣ) - remél
āmanteti (ā + mantra) - cimez, hozzá szól
āmasati (ā + mṛś) - (meg)érint, hozzáér
āneti (ā + nī) - hoz
ārabhati (ā + rabh) - elkezdődik
āroceti (ā + ruc) - felvilágosít, tájékoztat
āruhati (ā + ruh) - megmászik, emelkedik
āsiñcati (ā + sic) - öntöz
bandhati (badh) - megköt
bhajati (bhaj) - társul valakihez, hozzásegül, követ
bhañjati (bhañj) - eltör
bhindati (bhid) - törik
bhuñjati (bhuj) - eszik
bhāsati (bhāṣ) - beszél
bhāyati (bhī) - fél (valamitől)
carati (car) - sétál
cavati (cyu) - eltávozik, meghal

chaḍḍeti (chaḍḍ) - (el)hajít, dob
chindati (chid) - vág
cinteti (cit) - gondol
dadāti / deti (dā) - ad
deseti (diś) - prédikál
dhovati (dhov) - mos, megmos
dhāvati (dhāv) - fut
dhīvara - halászik
ḍasati (ḍas) - harap
gacchati (gam) - megy
gaṇhāti (gṛh) - elvesz
gāyati (gai) - énekel
hanati (han) - gyilkol
harati (hṛ) - (el)hord, (el)visz
hasati (has) - nevet
hoti (bhū) - válik, van, lesz
icchati (iṣ / āp) - kíván, szeretne
jināti (ji) - győz, nyer
jāleti (jval) - fellelkesül, meggyújt
jānāti (jñā) - tud
jīvati (jīv) - él
kasati (kṛṣ) - szánt
katheti (kath) - beszél
khaṇati (khaṇ) - ás
khipati (kṣip) - eldob
khādati (khād) - étkezik
kujjhati (krudh) - dühössé válik, felmérgesedik
kīlati (krīḍ) - játszik
labhati (labh) - kap, szerez
manteti (mantra) - megbeszél
mināti (mā) - mér, megmér
modati (mud) - boldog, élvez

muñcati (muc) - elenged, kienged
māpeti (mā) - épít, alkot
māreti (mṛ) - gyilkol
naccati (nṛt) - táncol
nahāyati (snā) - fürdik
namassati (namas) - imád, tisztel, tiszteleg
neti (nī) - vezet, elvisz
nikkhamati (nis + kram) - elhagy
nikkhipati (ni + kṣip) - rak
nilīyati (ni+ lī) - elbújik
nimanteti (ni + mantra) - meghív
nisīdati (ni + sad) - ül
nivāreti (ni + vṛ) - megakadályoz
nāseti (naś) - elpusztít
nīhareti (ni + hṛ) - kivesz, megszerez
obhāseti (ava + bhāṣ) - megvilágít, magyaráz
ocināti (ava + ci) - gyűjt, szed
oloketi (ava + lok) - ránéz
oruhati (ava + ruh) - (le)ereszkedik
otarati (ava + tṛ) - leereszkedik
ovadati (ava + vad) - tanácsol
pabbajati (pra + vraj) - felhagyni a világi életet
pacati (pac) - főz
paharati (pra + hṛ) - megüt, megcsap
pahiṇāti (pra + hi) - elindul, elhagy
pajahati (hā) - felad, elhagy
pakkhipati (pra + kṣip) - lerak, odatesz, lead
pakkosati (pra + kṛṣ) - hív, rendel, idéz
palobheti (pra + lubh) - megkísért
pappoti (see pāpuṇāti) - elér vm.t
parivajjeti (pari + vṛj) - elkerül
parivāreti (pari + vṛ) - körülvesz, elkísér

pariyesati (pari + iṣ) - keres, felfedez, kutat
parājeti (parā + ji) - legyőz
passati (spaś) - lát
pasīdati (pra + sad) - örül vm.nek
patati (pat) - leesik
pattharati (pra + str) - elterjed, kiterjed
pattheti (pra + arth) - törekszik, kíván
pavatteti (pra + vṛt) - elindít, megforgat
pavisati (pra + viś) - belép
paṭicchādeti (prati + chad) - elrejt
paṭiyādeti (prati + yat) - elkészül, elkészít
peseti (pra + iṣ) - elküld
phusati (sprś) - megérint
pivati (pā) - iszik
piyāyati (denom. piya) - kedves vk.nek
poseti (puṣ) - nevel, táplál
pucchati (pṛcch) - kérdez
pājeti (pra + aj) - vezet
pāletī (pāl) - kormányoz, uralkodik
pāpuṇāti (pra + āp) - elér vm.t
pāteti (pat) - leterít
pīleti (pīḍ) - elnyom, gyötör
pūjeti (pūj) - felajánl, tisztel
pūreti (pṛ) - megtölt
rakkhati (rakṣ) - megvéd
rodati (rud) - sír, gyászol
ropeti (rup) - elültet
sakkoti (śak) - képes vm.re
sallapati (saṃ + lap) - megbeszél, megszólít
samassāseti (saṃ + ā + śvas) - vigasztal
samijjhati (saṃ + ṛdh) - beteljesít, sikerrel jár
sammajjati (saṃ + mṛj) - söpör, elsöpör

sammisetti (saṃ + miśra) - (össze)kever
sannipatati (saṃ + ni + pat) - összegyűlik
sayati (śī) - alszik
saṃharati (saṃ + hr̥) - gyűjt
sibbati (sīv) - varr, megvarr
suṇāti (śru) - csarnok, hallgat
sādiyati (svad) - élvez vm.t
tarati (ṭr̥) - átkel vízben
thaketi (sthag) - becsuk, bezár
tiṭṭhati (sthā) - áll, marad
ṭhapeti (sthā) - megtart, lerak
udeti (ud + i) - felkel (pl. égitest)
uggaṇhāti (ud + gr̥h) - tanul, megtanul
upasaṅkamati (upa + saṃ + kram) - megközelít
uppajjati (ud + pad) - megszületik
uppatati (ud + pad) - felugrik, repül
ussahati (ud + sah) - próbál
ussāpeti (ud + śri) - emel, felvon
uttarati (ud + ṭr̥) - átkel, kijön (vízen, vízből)
uḍḍeti (ud + ḍī) - repül
uṭṭhahati (ud + sthā) - feláll
vandati (vand) - imád, tisztel
vapati (vap) - elvet
vasati (vas) - él valahol
veṭṭheti (veṣṭ) - becsomagol
vibhajati (vi + bhaj) - eloszt
viharati (vi + hr̥) - lakik
vihetṭheti (vi + hīḍ) - zaklat
vihim̐sati (vi + him̐s) - bántalmaz, árt
vijjhati (vyadh) - ló, ellő
vikkiṇāti (vi + krī) - elad
vindati (vid) - átél, tapasztal

vippakirati (vi + pra + kṛ\) - szerteszóródik
vissajjeti (vi + sṛj) - elkölt
vivarati (vi + vṛ) - megnyit, nyit
vyākaroti (vi + ā + kṛ) - megmagyaráz
vāceti (vac) - tanít
vāyamati (vi + ā + yam) - próbálkozik
yācati (yac) - koldul, kér

SZÓTÁR (PĀLI - MAGYAR)

Rövidítések

ffi = férfi nem (főnév)

nn = női nem (főnév)

sml = semleges nem (főnév)

nip = nipāta - nem ragozott szó

nvm = névmás

mn = melléknév

acci (sml) - láng

addhā (nip) - bizonyosan

adhammena (mn) - tisztességtelen

adhipati (ffi)- vezető, uralkodó

aggi (ffi) - tűz

ahi (ffi) - hüllő, kígyó

aja (ffi) - kecske

akkhi (sml) - szem

akusala (mn) - gonosz

amacca (ffi) - miniszter

ambu (sml) - víz

ammā (nn) - anya

arañña (sml) - erdő

ari (ffi) - ellenség

asakkontā (mn) - képtelen

asani (nn) - villám

asappurisa (ffi) - gonosz ember

asi (ffi) - kard

assa (ffi) - ló

assu (sml) - könny(csepp)

atithi (ffi) - vendég

atthaññū (ffi) - jóakaró

aṅguli (nn) - ujj
aṭavi (nn) - erdő
aṭṭhi (nn) - csont, mag
ācariya (ffi) - tanító
āgato (mn) - eljőve, megérkezve
ākhu (ffi) - patkány, egér
ākāsa (ffi) - ég
āloka (ffi) - fény
āpaṇa (sml) - bolt, piac
āsana (sml) - szék, ülés
āvāṭa (ffi) - gödör
balavantu (mn) - hatalmas, erős
balī (ffi) - erős, hatalmas lény
bandhu (ffi) - ismerős, rokon
bandhumantu (mn) - nagy családdal/sok kapcsolattal rendelkező, ismert
Bhagavā, Bhagavantu (ffi) - a Szerencsés, a Buddha
bhagini (nn) - hűg / nővér
bhariyā (nn) - feleség
bhatta (ffi, sml) - rizs
bhattu (ffi) - férj
bhaṇḍa (sml) - jav(ak), árú, portéka
bhikkhu (ffi) - szerzetes
bhojana (sml) - étel
bhānumantu (mn) - napos, sugárzó
bhātu / bhātar (ffi) - fiútestvér, báty
bhūmi (nn) - föld, talaj
bhūpati (ffi) - király
bhūpāla (ffi) - király
brāhmaṇa (ffi) - pap/brahmin
brāhmaṇī (nn) - papnő/női brahmin
Buddha (ffi) - Buddha
buddhi (nn) - intelligencia

buddhimantu - intelligens
bīja (sml) - mag
ca (nip) - és
cakkhu (sml) - szem
cakkhumantu - szemmel rendelkező
canda (ffi) - hold
caṇḍāla (ffi) - számkivetett
chāyā (nn) - árnyék
citta (sml) - elme
cora (ffi) - tolvaj
cumbitvā - megcsókolva
cīvara (sml) - köntös
daddu (nn, sml) - ekcéma, kiütés
dadhi (sml) - túró
dakkha (mn) - okos, eszes
deva (ffi) - istenség
devatā (nn) - istenség
devi (nn) - királynő
dhamma (ffi) - tan, igazság
dhana (sml) - gazdagság
dhanavantu (mn) - gazdag
dhanu (sml) - íj
dhañña (sml) - kukorica
dhenu (nn) - tehén
dhātu (nn) - elem, relikvia
doṇi (nn) - csónak
dubbala (mn) - gyenge
duhitu (nn) - leány
dukkhaṃ (mn) - szenvedő
dussa (sml) - kelme, ruha
dussa (sml) - ruha
dvāra (sml) - ajtó

dāna (sml) - adomány
dāraka (ffi) - gyermek
dārikā (nn) - lány
dāru (sml) - tüzifa
dāsa (ffi) - szolgáló
dātu (ffi) - adó
dāṭhī (ffi) - vaddisznó
dīghajīvī (ffi) - hosszúéletű lény
dīpa (ffi) - sziget, lámpa
dīpi (ffi) - leopárd
dūta (ffi) - hírvivő
gahapati (ffi) - családfő
gantu (ffi) - járó, menő
garu (ffi) - tanító, tanár
gaṅgā (nn) - Gangesz folyó
geha / ghara (sml) - ház
gilāna (ffi) - beteg ember
giri (ffi) - hegy(ség)
goṇa (ffi) - bika, tehén
guhā (nn) - barlang
guṇavantu (mn) - erényes
guṇavantu (mn) - erkölcsös
gāma (ffi) - falu
gāvī (nn) - tehén
gīta (sml) - dal
gīvā (nn) - nyak
hattha (ffi) - kéz
hatthī (ffi) - elefánt
himavantu (mn) - Himalája-szerű, havas
hirañña (sml) - arany
iddhi (nn) - spirituális képesség
isi (ffi) - bölcs

itthi (nn) - nő
jala (sml) - víz
jetu (ffi) - győző
jivhā (nn) - nyelv
jāta (mn) - (meg)született
jāṇu / jaṇṇu (nn) - térd
kadalī (nn) - banán
kakaca (ffi) - fűrész
kamma (sml) - tett
kapi (ffi) - majom
karī (ffi) - elefánt
kassaka (ffi) - földműves
kathā (nn) - beszéd
kattu (ffi) - cselekvő
kavi (ffi) - költő
kaññā (nn) - lány
kaṇeru (nn) - nőstény elefánt
kaṭacchu (ffi) - kanál
ketu (ffi) - zászló
khagga (ffi) - kard
khetta (sml) - mező
khudā (nn) - éhség
khīra (sml) - tej
kucchi (ffi, nn) - has
kuddāla - eke
kukkura (ffi) - kutya
kulavantu (mn) - jó családból való
kumāra (ffi) - kisfiú
kumārī (nn) - lány
kusala (mn) - jó, erényes
kuṭṭhī (ffi) - leprás, beteg lény
kāka (ffi) - holló

kāsu (nn) - gödör
kāya (ffi) - test
latā (nn) - kúszónövény, inda
locana (sml) - szem
loka (ffi) - világ
luddaka (ffi) - vadász
lābha (ffi) - haszon, nyereség
maccha (ffi) - hal
madhu (sml) - méz
magga (ffi) - ösvény, út
makkaṭa (ffi) - majom
manta / mantāna (sml) - varázslat
mantī (ffi) - miniszter
manussa (ffi) - férfi, személy
mattaññū (ffi) - önmegtartóztató
mañca (ffi) - ágy
mañjūsā (nn) - doboz
maṇi (ffi) - drágakő
miga (ffi) - szarvas
muni / isi (ffi) - bölcs
muṭṭhi (ffi) - ököl, kalapács
mālā (nn) - virágfüzér
mātu / mātara (nn) - anya
mātula (ffi) - nagybácsi
mūla (sml) - gyökér, pénz
na (nip) - nem
nadī (nn) - folyó
nagara (sml) - város
nara / purisa (ffi) - férfi, személy
naraka (sml) - tisztító tűz, purgatórium
nattu (ffi) - fiú unoka
nava (mn) - új

nayana / locana (sml) - szem
netu (ffi) - vezető
nidhi (ffi) - (rejtett) kincs
niraya - pokol
nivāsa (ffi) - ház
nānā (nip) - különböző
nārī / itthī (nn) - nő
nāvika (ffi) - tengerész
nāvā (nn) - hajó
nāli (nn) - mértékegység
odana (ffi) - főtt rizs
ojavantu (mn) - tápláló
ovarakassa (ffi) - szoba
ovāda (sml) - tanács
pabbata (ffi) - hegy
pabhū (ffi) - kiváló személy
paduma (sml) - lótosz
pakkaṃ (mn) - érett
pakkhī (ffi) - madár
parisā (nn) - kíséret
pasu (ffi) - bestia, állat
pati (ffi) - férj
patta (ffi) - tál
pavattu (ffi) - felolvasó, recitáló
pañha (ffi) - kérdés
paññavantu - bölcs
paññā (nn) - bölcsesség
paṇḍita (ffi) - bölcs
paṇṇa (sml) - falevél
phalavantu (mn) - gyümölcsöző
pharasu (ffi) - balta
pi (nip) - szintén

pipāsita (mn) - szomjas
pipāsā (nn) - szomjúság
pitu / pitar (ffi) - apa
piṭaka (ffi) - kosár
pokkharāṇī (nn) - tavacska
pubbaka (mn) - ősi
puna (nip) - újra
puppha / kusuma (sml) - virág
pupphāsana (sml) - oltár
putta (ffi) - fiúgyermek
puñña (sml) - érdem
puññavantu - érdeemes, jószándékú
pāda (ffi) - láb
pānīya (sml) - ivóvíz
pāpa (sml) - bűn
pāpakārī - gonosztevő
pāsāda (ffi) - palota
pāsāṇa (ffi) - kő, szikla
pāṇi (ffi) - kéz, tenyér
pāṇī (ffi) - élőlény
rajaka (ffi) - mosó
rajju (nn) - kötéll
rasmi (nn) - (fény)sugár
ratha (ffi) - szekér, fogat
ratti (nn) - éjszaka
ravi (ffi) - nap
rukkha (ffi) - fa
rukkhamūla (sml) - fa gyökere, lába
rājinī / devī (nn) - királynő
rāsi (ffi) - kupac
rūpa (sml) - tárgy, forma
sabbaññū (ffi) - mindentudó

sabhā (nn) - gyülekezet
sacca (sml) - igazság
sace / yadi (nip) - ha
saddhā (nn) - hit, elkötelezettség
saddhāvantu (mn) - elkötelezett
sagga (sml) - mennyország
sahāya / sahāyaka / mitta (ffi) - barát
sakaṭa (ffi) - kocsi
sakuṇa (ffi) - madár
samaṇa (ffi) - szerzetes
sammajjani (nn) - seprű
samudda (ffi) - óceán, tenger
sappa (ffi) - kígyó
sappi (sml) - gí (tisztított vaj)
sappurisa (ffi) - erényes ember
sara (ffi) - nyíl
sassu (nn) - anya
satimantu (mn) - tudatos, figyelmes
satthi (sml) - comb
Satthu / satthar (ffi) - tanító
sattu (ffi) - ellenség
setu (sml) - híd
seṭṭhi (ffi) - bankár
sigāla (ffi) - sakál
sikhī (ffi) - páva
sindhu (ffi) - tenger
sopāna (ffi) - lépcső
sotavantu (mn) - szemfüles, figyelmes
sotu (mn) - halló
suka / suva (ffi) - papagáj
sukhaṃ (mn) - boldogan
sukhī (ffi) - boldog személy

suriya (ffi) - nap
surā (nn) - likőr, alkoholos ital, alkohol
susu (ffi) - fiatal állat
suvaṇṇa / hiraṇṇa (sml) - arany
sākhā (ffi) - ág, gally
sālā (nn) - csarnok
sāmī (ffi) - férj
sārathī (ffi) - szekérhajtó
sāvaka (ffi) - tanítvány
sāṭaka (ffi) - ruha, öltözék
sīha (ffi) - oroszlán
sīla (sml) - erény
sīlavantu (mn) - erkölcsös
sīsa (sml) - fej
sūkara (ffi) - malac
tadā (nip) - majd
taru (ffi) - fa
taruṇi (nn) - fiatal nő
tasmā (adv) - ezért, azért
tathā (nip) - tehát
Tathāgata (ffi) - a Buddha
tato (nvm) - ezért, azért
tatra (nvm) - ott
tattha (nvm) - ott
taṇḍula (sml) - nyers rizs
tela (sml) - olaj
thokaṃ (mn) - kicsiny
tiṇa (sml) - fű
tuṇḍa (sml) - csőr
tvam (nm) - te
tāpasa (ffi) - remete
tāva (nvm) - eddig, amíg

tīra (sml) - folyópart
ucchu (ffi) - cukornád
udadhi (ffi)- óceán, tenger
udaka (sml) - víz
upalitta (mn) - maszatos, koszos
upamā (nn) - hasonlat
upāsaka (ffi) - világi (követő)
uraga (ffi) - hulló
uyyāna (sml) - park
vadaññū (ffi) - nagylelkű, emberszerető
vadhū (nn)- feleség/leány
vammika (ffi, sml) - termesztés, hangyaboly
vana (sml) - erdő
varāha (ffi) - disznó, malac
vasu (sml) - gazdagság
vattha (sml) - kelme, ruha
vatthu (sml) - birtok
vattu (ffi) - beszélő
vaḍḍhakī (ffi) - asztalos
vaṇṇavantu (mn) - színes
vega (mn) - gyors
vetana (sml) - fizetség
veḷu (ffi) - bambusz
vidū (ffi) - bölcs ember
vihāra (ffi) - kolostor
vijju (nn) - villámlás
vinetu (ffi) - nevelő
viya (nip) - hasonló, mint
viññātu (ffi) - tudó ember, tudós
viññū (ffi) - bölcs ember
vyādhi (ffi) - betegség
vā (nip) - vagy

vālukā (nn) - homok
vānara (ffi) - majom
vāpī (nn) - tároló, tartály, víztározó
vāri (sml) - folyó
vāta (ffi) - szél
vāṇija (ffi) - kereskedő
vīhi (ffi) - hántolatlan rizs
vīsati - hús
yadi (nip) - ha
yasavantu (mn) - híres
yasmā (nip) - mert
yaṭṭhi (nn) - sétabot
yuvati (nn) - hajadon
yācaka (ffi) - koldus
yāgu (nn) - kása

SZÓTÁR (MAGYAR - PÁLI)

- adomány - dāna (sml)
adó (adományt) - dātu (ffi)
ajtó - dvāra (sml)
anya - ammā / mātu / mātara (nn)
anya - sassu (nn)
apa - pitu / pitar (ffi)
arany - suvaṇṇa / hiraṇṇa (sml)
asztalos - vadḍhakī (ffi)
ág, gally - sākhā (ffi)
ágy - mañca (ffi)
állat, bestia - pasu (ffi)
árnyék - chāyā (nn)
balta - pharasu (ffi)
bambusz - veḷu (ffi)
bankár - seṭṭhi (ffi)
banán - kadalī (nn)
barlang - guhā (nn)
barát - sahāya / sahāyaka / mitta (ffi)
beszéd - kathā (nn)
beszélő - vattu (ffi)
beteg ember - gilāna (ffi)
betegség - vyādhi (ffi)
bika - goṇa (ffi)
birtok - vatthu (sml)
bizonyosan - addhā (nip)
boldogan - sukhaṃ (mn)
boldog személy - sukhi (ffi)
bolt - āpaṇa (sml)
Buddha - Tathāgata, Bhagavā, Bhagavantu, Buddha (ffi)
bölcös - pañṇavantu (mn)

bölcs ember - paṇḍita / viññū / vidū / muni / isi (ffi)
bölcsesség - paññā (nn)
bőrbetegség - daddu (nn, sml)
bűn - pāpa (sml)
comb - satthi (sml)
családfő - gahapati (ffi)
csarnok - sālā (nn)
cselekvő - kattu (ffi)
csont, mag - aṭṭhi (nn)
csónak - doṇi (nn)
csőr - tuṇḍa (sml)
cukornád - ucchu (ffi)
dal - gīta (sml)
disznó, malac - varāha (ffi)
doboz - mañjūsā (nn)
drágakő - maṇi (ffi)
eddig, amíg - tāva (nvm)
eke - kuddāla (ffi)
elefánt - hatthī / karī (ffi)
elkötelezett - saddhāvantu (mn)
ellenség - ari (ffi)
ellenség - sattu (ffi)
elme - citta (sml)
erdő - arañña (sml)
erdő - aṭavi (nn)
erdő - vana (sml)
erkölcsös - guṇavantu (mn)
erkölcsös - sīlavantu (mn)
erény - sīla (sml)
erényes - guṇavantu / kusala (mn)
erényes ember - sappurisa (ffi)
erős lény - balī (ffi)

eszes - ld. okos
ezért, azért - tasmā, tato (nvm)
ég - ākāsa (ffi)
éhség - khudā (nn)
éjszaka - ratti (nn)
élőlény - pāṇī (ffi)
érdem - puñña (sml)
érdemes, jószándékú - puññavantu (mn)
érett - pakkam (mn)
és - ca (nip)
étel - bhojana (sml)
fa - rukkha (ffi)
fa - taru (ffi)
fa gyökere, lába - rukkhamūla (sml)
falevél - paṇṇa (sml)
falu - gāma (ffi)
fej - sīsa (sml)
feleség - bhariyā (nn)
feleség, leány - vadhū (nn)
felolvasó, recitáló - pavattu (ffi)
fiatal nő - taruṇi (nn)
fiatal állat - susu (ffi)
figyelmes - sotavantū (mn)
fizetség - vetana (sml)
fiúgyermek - putta (ffi)
fiútestvér, báty - bhātu / bhātar (ffi)
folyó - nadī (nn) / vāri (sml)
folyópart - tīra (sml)
fény - āloka (ffi)
fény sugár - rasmi (nn)
férfi - nara (ffi)
férj - bhattu / pati / sāmī (ffi)

föld, talaj - bhūmi (nn)
földműves - kassaka (ffi)
főtt rizs - odana (ffi)
fű - tiṇa (sml)
fűrész - kakaca (ffi)
Gangesz folyó - gaṅgā (nn)
gazdag - dhanavantu (mn)
gazdagság - dhana / vasu (sml)
gonosz - akusala (mn)
gonosz ember - asappurisa (ffi)
gonosztevő - pāpakārī
gyenge - dubbala (mn)
gyermek - dāraka (ffi)
gyors - vega (mn)
gyökér - ld. pénz
gyülekezet - sabhā (nn)
gyümölcsöző - phalavantu (mn)
győző - jetu (ffi)
gí (tisztított vaj) - sappi (sml)
gödör - kāsū (nn) / āvāṭa (ffi)
ha - sace / yadi (nip)
hajadon - yuvati (nn)
hajó - nāvā (nn)
hal - maccha (ffi)
halló - sotu (mn)
has - kucchi (ffi, nn)
hasonlat - upamā (nn)
hasonló, mint - viya (nip)
haszon - lābha (ffi)
hatalmas, erős - balavantu (mn)
havas - himavantu (mn)
hegy(ség) - giri (ffi)

hegy - pabbata (ffi)
Himalája-szerű - ld. havas
hit, elkötelezettség - saddhā (nn)
hold - canda (ffi)
holló - kāka (ffi)
homok - vālukā (nn)
hosszúéletű lény - dīghajīvī (ffi)
hántolatlan rizs - vīhi (ffi)
ház - geha / ghara (sml)
ház - nivāsa (ffi)
híd - setu (sml)
híres - bandhumantu (mn)
híres - yasavantu (mn)
hírvivő - dūta (ffi)
húg / nővér - bhaginī (nn)
hús - vīsati
hüllő, kígyó - ahi (ffi)
hüllő - uraga (ffi)
igazság - ld. tan
igazság - sacca (sml)
inda - ld. kúszónövény
intelligencia - buddhi (nn)
intelligens - buddhimantu
ismerős, rokon - bandhu (ffi)
istenség - deva (ffi) / devatā (nn)
ivóvíz - pānīya (sml)
íj - dhanu (sml)
jav(ak), árú, portéka - bhaṇḍa (sml)
járó - gantu (ffi)
jóakaró - atthaññū (ffi)
jó családból való - kulavantu (mn)
kalapács - ld. ököl

kanál - kaṭacchu (ffi)
kard - asi (ffi)
kard - khagga (ffi)
kecske - aja (ffi)
kelme, ruha - dussa, vattha (sml)
kereskedő - vāṇija (ffi)
kicsiny - thokaṃ (mn)
kincs - nidhi (ffi)
király - bhūpati (ffi)
király - bhūpāla (ffi)
királynő - devi (nn)
királynő - rājinī / devī (nn)
kisfiú - kumāra (ffi)
kiváló személy - pabhū (ffi)
kiütés - ld. bőrbetegség
kocsi - sakata (ffi)
koldus - yācaka (ffi)
kolostor - vihāra (ffi)
kosár - piṭaka (ffi)
kukorica - dhañña (sml)
kupac - rāsi (ffi)
kutya - kukkura (ffi)
kása - yāgu (nn)
képtelen - asakkontā (mn)
kérdés - pañha (ffi)
kéz, tenyér - pāṇi (ffi)
kéz - hattha (ffi)
kígyó - sappa (ffi)
kíséret - parisā (nn)
költő - kavi (ffi)
könny(csepp) - assu (sml)
köntös - cīvara (sml)

kötél - rajju (nn)
kúszónövény - latā (nn)
különböző - nānā (nip)
kő, szikla - pāsāṇa (ffi)
leopárd - dīpi (ffi)
leprás - kuṭṭhī (ffi)
leány - duhitu (nn)
likőr, alkoholos ital, alkohol - surā (nn)
láb - pāda (ffi)
lámpa - ld. sziget
láng - acci (sml)
lány - dārikā (nn)
lány - kaññā (nn)
lány - kumārī (nn)
lépcső - sopāna (ffi)
ló - assa (ffi)
lótusz - paduma (sml)
madár - pakkhī (ffi)
madár - sakuṇa (ffi)
mag - bīja (sml)
majd - tadā (nip)
majom - kapi (ffi)
majom - makkaṭa (ffi)
majom - vānara (ffi)
malac - sūkara (ffi)
maszatos, koszos - upalitta (mn)
megcsókolva - cumbitvā
megszületett - jāta (mn)
mennyország - sagga (sml)
menő - ld. járó
mert - yasmā (nip)
mező - khetta (sml)

mindentudó - sabbaññū (ffi)
miniszter - amacca (ffi)
miniszter - mantī (ffi)
mosó - rajaka (ffi)
mértékegység - nāli (nn)
méz - madhu (sml)
nagybácsi - mātula (ffi)
nagylelkű, emberszerető - vadaññū (ffi)
nap - ravi (ffi)
nap - suriya (ffi)
napos, sugárzó - bhānumantu (mn)
nem - na (nip)
nevelő - vinetu (ffi)
nyak - gīvā (nn)
nyelv - jivhā (nn)
nyereség - ld. haszon
nyers rizs - taṇḍula (sml)
nyíl - sara (ffi)
nő - itthi (nn)
nő - nārī / itthī (nn)
nőstény elefánt - kaṇeru (nn)
okos - dakkha (mn)
olaj - tela (sml)
oltár - pupphāsana (sml)
oroszlán - sīha (ffi)
ott - tatra (nvm)
ott - tattha (nvm)
óceán, tenger - udadhi (ffi)
óceán - samudda (ffi)
ököl - muṭṭhi (ffi)
önmeztartóztató - mattaññū (ffi)
ösvény - magga (ffi)

ősi - pubbaka (mn)
palota - pāsāda (ffi)
pap/brahmin - brāhmaṇa (ffi)
papagáj - suka / suva (ffi)
papnő/női brahmin - brāhmaṇī (nn)
park - uyyāna (sml)
patkány, egér - ākhu (ffi)
piac - āpaṇa (sml)
pokol - niraya
páva - sikhī (ffi)
pénz - mūla (sml)
relikvia - dhātu (nn)
remete - tāpasa (ffi)
rizs - bhatta (ffi, sml)
ruha, öltözék - sātaka (ffi)
sakál - sigāla (ffi)
seprű - sammajjani (nn)
spirituális képesség - iddhi (nn)
sugár - ld. fénysugár
szarvas - miga (ffi)
szekér, fogat - ratha (ffi)
szekérhajtó - sārathī (ffi)
szem - akkhi (sml)
szem - cakkhu (sml)
szem - locana (sml)
szem - nayana / locana (sml)
szemmel rendelkező - cakkhumantu
személy - manussa (ffi)
szenvedő - dukkhaṃ (mn)
szerzetes - bhikkhu (ffi)
szerzetes - samaṇa (ffi)
sziget - dīpa (ffi)

szintén - pi (nip)
szoba - ovarakassa (ffi)
szolgáló - dāsa (ffi)
szomjas - pipāsita (mn)
szomjúság - pipāsā (nn)
számkivetett - caṇḍāla (ffi)
szék, ülés - āsana (sml)
szél - vāta (ffi)
színes - vaṇṇavantu (mn)
sétabot - yaṭṭhi (nn)
tan - dhamma (ffi)
tanács - ovāda (sml)
tanár - ld. tanító
tanítvány - sāvaka (ffi)
tanító - garu (ffi)
tanító - Satthu / satthar (ffi)
tanító - ācariya (ffi)
tavacska - pokkharāṇī (nn)
te - tvaṃ (nm)
tehát - tathā (nip)
tehén - dhenu (nn)
tehén - gāvī (nn)
tej - khīra (sml)
tenger - samudda (ffi)
tenger - sindhu (ffi)
tengerész - nāvika (ffi)
termeszvár, hangyaboly - vammika (ffi, sml)
test - kāya (ffi)
tett - kamma (sml)
tiszteletlen - adhammena (mn)
tisztítótűz, purgatórium - naraka (sml)
tolvaj - cora (ffi)

tudatos, figyelmes - satimantu (mn)
tudatos - sotavantu (mn)
tudó ember, tudós - viññātu (ffi)
tál - patta (ffi)
tápláló - ojavantu (mn)
tárgy, forma - rūpa (sml)
tároló - vāpī (nn)
térd - jāṇu / jaṇṇu (nn)
túró - dadhi (sml)
tüzifa - dāru (sml)
tűz - aggi (ffi)
ujj - aṅguli (nn)
unoka (fiú) - nattu (ffi)
új - nava (mn)
újra - puna (nip)
út - ld. ösvény
vaddisznó - dāṭhī (ffi)
vadász - luddaka (ffi)
vagy - vā (nip)
varázslat - manta / mantāna (sml)
vendég - atithi (ffi)
vezető, uralkodó - adhipati (ffi)
vezető - netu (ffi)
villám - asani (nn)
villámlás - vijju (nn)
világ - loka (ffi)
világi (követő) - upāsaka (ffi)
virág - puppha / kusuma (sml)
virágfüzér - mālā (nn)
város - nagara (sml)
víz - ambu (sml)
víz - jala (sml)

víz - udaka (sml)

víztározó - vāpī (nn)

zászló - ketu (ffi)